

SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT

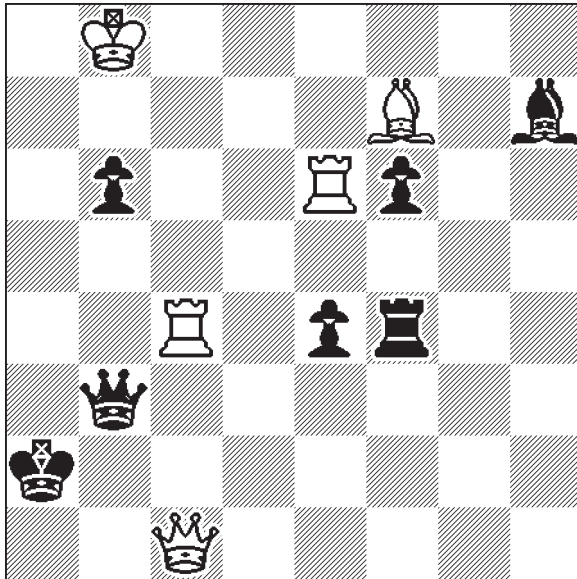
N:o 3 / 2005   14.5.2005   59. vuosikerta

Proceedings of the Finnish Chess Problem Society

Pentti Sola
Hufvudstadsbladet 1934

2 #

5+7

Sisällysluettelo

Pääkirjoitus	115
Vanhan problemistin mietteitä ja muisteluksia	116
ST:n alkuvuosista	119
Vanhat mestarit eivät kuole koskaan	122
Kansalliset ja kv. tehtävätuomarit	123
Varhaisista suomalaisista shakkipalstoista sanomalehdissä ...	124
Varhaisimmat suomalaiset shakkipalstat ja -lehdet	129
Lisää shakkipalstoista Suomessa ...	133
Minne katosivat Petrovin paperit?	134
"Suomalaisteemoja" oikeaoppisissa shakkit tehtävissä	135
Pikaratkaisemisen SM-mitalistit	147
Kansalliset tehtävämestarit	148
ST 30 vuotta sitten	154
Suomalaisten laadinnan kv. arvot	155
Suomalaisten FIDE-albumipisteet ...	155

Kansainväliset laadintaottelut	156
Suomalaiset PCCC:ssä	157
Koululaiset ratkaisevat	158
Suomen ratkaisijamestarit	159
Ratkaisijoiden arvonimet	159
Suomalaiset ratkaisemisen MM-kilpailuissa	160
Kiertopalkintojen saajat	161
Muisto-omistustehtäviä Jan Hanneliukselle	162
Omistustehtäviä	163
Kevätpäivät 2005	166
Kilpailukatsaus	167
Summary	168

Muistilista

⌘ ST 4/2005 aineisto viimeistään 15.7.2005 päätoimittajalle.
Kansitehtävän ratkaisu on sivulla 143. /
The solution to the cover problem is on p. 143.

SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT

Julkaisija / Publisher:

Suomen tehtäväniekat ry.
<http://www.sci.fi/~stniekat/st/index.htm>

Puheenjohtaja / Chairman:

Jorma Paavilainen, Eetinkuja 3 N 56, 02360 Espoo. Puh./Tel. 09-855 7383, e-mail: jomapa@kolumbus.fi

Sihteeri / Secretary:

Kari Karhunen, Rukotie 7 B, 00760 Helsinki

Taloudenhoitaja / Treasurer:

Kauko Virtanen, Välimäenkuja 3 D 20, 33430 Vuorentausta. Puh./Tel. 03-3483447

Pirkanmaan shakkit tehtäväkerho: Kauko Virtanen

Satakunnan osasto: Veikko Valo, PL 153, 28101 Pori

Turun osasto: Hannu Sokka, Kastuntie 47 B 20, 20300 Turku

Vaasan osasto: Seppo Praski, Varisselänkatu 16 A 2, 65200 Vaasa

Lahden Tehtäväshakki: Hannu Joentaus-ta, Kunniatie 56, 15560 Nastola

Päätoimittaja ja toimituksen osoite / Editor in chief:

Jorma Paavilainen, Eetinkuja 3 N 56, 02360 Espoo. Puh./Tel. 09-855 7383

Muu toimituskunta / Editorial staff: Mikael Grönroos, Hannu Harkola, Joose Norri, Henry Tanner, Jukka Tuovinen, Marko Ylijoki

Taitto / Layout: Harkola, Ylijoki, Paavilainen

Painopaikka / Printed in: Pikapaino Paatelainen, Helsinki 2005

Pankkitilit / Bank accounts:

Nordea Ylöjärvi 144330-41886

Sampo 800020-4659651

Jäsenmaksu 2005: 20 e

Vuositilaus ei-jäsenille 2005: 23 e

Subscription fee abroad 2005: 23 e
Irtonumerohinta / Single issues: 5 e

Osoitteenmuutokset sihteerille! /
Changes of address to the secretary!

SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT

70 vuotta

Tämä ST:n numero juhlistaa 70 vuoden ikään ehtinyttä yhdistystä. Varsinaiset en-sipainososastot antaneet tilaa artikkeleille, joissa käsitellään erityisesti suomalaisen tehtävähakin historiaa. Näkökulmia on useita. Mukana on yksityisten henkilöiden muistoja, vanhoja pöytäkirjoja, historiallisia katsauksia, tilastotietoja - varmasti jokaiselle löytyy jotain kiinnostavaa!

Yhdistyksemme vaiheista voisi kirjoittaa laajan kirjan, ja siitäkin jäisi helposti puuttumaan joillekin tärkeitä asioita. Sama valintaongelma oli tätä lehteä suunniteltaessa. Seitsemään vuosikymmeneen, puhumattakaan niitä edeltävistä ajoista, mahtuu paljon tapahtumia, eikä niitä kaikkia voida käsitellä yhdessä lehdessä. Lisäksi ajankohtaisillekin asioille oli löydettävä tilaa. Toivottavasti sisällöstä löytyy siemeniä jatkotutkimukseen ja kotimaisen tehtävähakin historian entistä tarkempaan kartoittamiseen.

Vuosien varrella ST:llä on ollut paljon jäseniä: laatijoita, tutkijoita, ratkaisijoita ja

taustavaikuttajia. Jokaisen panos on arvokas, ja aktiiviset jäsenet ovat vaikuttaneet ST:n kehittymiseen yhdistykseksi.

ST:n jäsenten panos on ollut merkittävä myös kansainvälisesti, laadinnassa, ratkaisemisessa, tuomari- ja järjestötyössä. Suomalaiset tehtävähakin harrastajat ovat sekä olleet että ovat yhä merkittävässä asemassa kaikilla näillä alueilla. Maailmanlaajuisesti tehtävähakin harrastus olisi paljon köyhempää ilman meitä!

ST ei ole koskaan ollut, eikä todennäköisesti tule olemaankaan, koko kansan tuntema yhdistys. Shakkitehtävät saattavat shakinharrastajistakin tuntua eristetyiltä ulottuvuudelta, jonne vihkiytymättömillä ei ole asiaa. Harrastajien joukkoa on vaikea lisätä nopeasti, mutta henkistä iloa tarjoavalla lajilla on varmasti myös valoisaa tulevaisuutta!

Jorma Paavilainen

To celebrate 70 years of Suomen Tehtäväniekat

It gives me great pleasure, as President of the Permanent Commission of the FIDE for Chess Composition, to send greetings and congratulations to all members of Suomen Tehtäväniekat as the Society celebrates its 70 years of existence. In today's busy world it is remarkable that there is time in people's lives for chess problems and studies. It is a tribute to the determination of the faithful that societies in many different countries, founded in the early or middle years of the last century, still survive to ensure that the pleasures afforded by chess compositions can continue to be enjoyed by those who recognise them as a true art form. I wish Suomen Tehtäväniekat long life and further successes in the future!

John Rice
President of PCCC

VANHAN PROBLEMISTIN MIETTEITÄ JA MUISTELUKSIA

Yhdistyksemme on siis päässyt 70 vuoden ikään. Olin vielä 15-vuotias, kun aloin entisen koulutoverini Osmo Kailan turvin ja lehtien ratkaisukilpailujen karaisemana lähes tyhjä suurten problemistien maailmaa, tavata miehiä, joiden hengentuotteita olin laudan ääressä tutkistellut ja ihaillut. Suomen Tehtäväniekkojen yhdistykseen liityin kuitenkin kai vasta syksyllä 1935, sillä pätevyysvaatimuksena taisi olla, että asianomainen oli julkaissut ainakin yhden tehtävän. Ja sellaisen Osmo Kaila oli painattanut keksällä, kun oli päässyt 16 vuoden kypsään ikään. Olin siis valmis tehtäväniekka.

Tuohon aikaan ei meillä ollut käytettävissä varsinaisia oppaita laadinnan opiskelua varten. Akateemisessa kirjakaupassa näin joitakin tehtäväkokoelmia, mutta nekin olivat etupäässä lopputehtäväkirjoja. Niillä oli menekkiä problemisteja laajemman pelaajakunnan piirissä. Eikä koulupojalla ollut mahdollisuuksia hankkia kirjoja ulkomailta.

Teoriaoppia tuli niistä selvityksistä, joita silloin tällöin sain lukea lehtien shakkipalstoilta ratkaisujen yhteydessä. ST:n ensimmäisinä vuosina olikin keskeinen tavoite saada aikaan perusteos, "tehtävävain". Sota-aika taisi viedä siitä haaveet pitkäksi ajaksi. Mutta kasvoihin tehtäväniekkojen piiri ilman oppikirjojakin. Eikä tehtäväopasta kauan sitten tarvinnutkaan odottaa, sillä sen ilmestymiseen kului vain 60 vuotta. Mikä ilo, että se kuitenkin syntyi!

Varsinainen teorian opettaja oli Pentti Sola, joka hankki ulkomaista kirjallisuutta ja oli yhteydessä maailman suuriin problemisteihin. Hänen Ajan Suunnassa julkaisemaansa shakkipalstaa en päässyt koskaan tuntemaan, sillä tuossa lehdessä shakki oli saanut problemistiurani alussa tehdä tilaa väkevälle puoluepropagandalle. Uuden Suomen (Eero E. Böökkin ja Osmo Kailan toimittamissa) shakkipalstoissa Pentti Sola tarkasteli joskus teoreettisiakin kysymyksiä, erään kerran esimerkiksi urauksia, niin olen muistavinani

Alussa laadintani tukeutui vanhoihin ja yksinkertaisiin aiheisiin: katko, kiinnitys, tukinta, uraus, ristishakki jne. Se oli vielä 1930-luvun laadintaa ja silloin vielä tuollainen sisältö riitti, koskapa muistan noin vähillä eväillä olleeni parina vuonna yhdistyksemme laadintamestari. En tiedä olisiko minusta voinut koskaan tulla omilla eväilläni nykyaikainen problemisti, sillä laadintani jäi lyhyeen enkä ennättänyt siihen paradigman muutokseen, jonka laadinta pian koki siirtyessään vaikkapa houkutus- ja esipelin tutkimiseen tai satushakin uudistuneeseen maailmaan.

Joskus lähetin vaatimattomia tekeleitäni myös ulkomaisiin shakkilehtiin. Näin sain painatustodisteeksi asianomaisen numeron ja siten pääsin hieman tietämään, miten muulla laadittiin. Vierasmaalaisissa lehdistä esiintyminen ei tietystikään johtunut varsinaisesti kiinnostuksesta teoriaan, vaan ehkä koulupojan jonkinlaisesta itsetehotuksesta, että näki nimensä ulkomaan lehdissä. Vanhempani eivät kuitenkaan panneet sille kovin suurta arvoa, koska he pelkäsivät koulunkäynnin näistä harrastuksista kärsivän, eivätkä he täysin väärässä olleetkaan.

Tehtäväniekkojen sihteri

Ja kärsihän koulutyö sitten muutenkin, kun minut oli valittu, muistaakseni 1937, yhdistyksen sihteriksi. Sihteri sai kokousjärjestelyjen lisäksi paimentaa teematurnauksia, maaotteluja ja kansainvälisiä ratkaisukilpailuja, joita pidettiin kerran vuodessa ennen kuin ne sotaan loppuivat. Sihterin tehtäviin kuului myös yhteydenpito shakkipalstoihin, joiden välityksellä yhdistyksen toiminnasta tiedotettiin. Tässä puuhassa opin tuntemaan keskeiset toimittajat, jotka yleensä mielellään tekstini julkaisivatkin. Silloin ei tainnut olla lehdissä kovin suurta pulaa palstatilasta. Mutta shakkipalstat olivat ainoa yhdysside jäsenistöön, kun ei ollut omaa lehteä niin kuin nykyisin. Taidet-

tiin sentään joskus kuitenkin turvautua jonkinlaisiin monisteihin.

Sihteerikauteni taisi päättyä sotaan, mutta olen kuulemma ollut kerran jopa ST:n puheenjohtajana. Sanoin ollut, en sanonut: toiminut. Taisi olla yhdistyksen 30-vuotisjuhlassa, kun sain kuulla Matti Myllyniemen esittämästä kronikasta, että olin ollut ST:n puheenjohtaja vuoden 1958. Se oli minulle suuri yllätys. Kai minulle oli siitä joku ilmoittanut, mutta yhtään kokousta en muista johtaneeni. Syykin oli selvä. Olin jo työssä Yleisradiossa ja vuonna 1958 olin keväällä jonkin aikaa Tshekkoslovakiassa, sitten Münchenin 800-vuotisjuhliissa ja lopulta seuraamassa Italian parlamenttivaaleja. Syksyllä olin paitsi lomalla myös seuraamassa de Gaullen viidennen tasavallan syntyä Ranskassa, käväisin Englannissa ja lopulta olin muistaakseni avaamassa Bremenin radion Suomen-viikkoa. Enpä muuta nyt voi kuin tunnustaa tuhlaajapojan tavoin: pater peccavi, isäni, olen tehnyt syntiä enkä ansaitse että minua kutsutaan Sinun pojaksesi.

Oma laadintani jäi siis melko lyhyeen. Itse asiassa opinnot ja 1939 alkanut sota-aika keskeyttivät nämä harrastukset. Sotien jälkeen taisin julkaista vain muutamia vakavasti otettavan tehtävän siirrytyäni hoitamaan historian vanhemman lehtorin tointa entiseen kouluuni Suomalaiseen Normaalilyseoon. Ponsi oli jo silloin poissa.

Olen itse asiassa vasta myöhemmin ihmetellyt, miksi sota-aika teki melkein lopun laadinnastani. Sotahan on pääasiallisesti vain odotusta ja ajan tuhlausta. Olin muutamana kuukauden jopa esikuntatyössä, jolloin ainakin shakkilautaa olisi voinut pitää koko ajan nenän alla. Tietysti yksi syy laadinnan syrjäytymiseen oli se, että luin tenttikirjoja ja tein vaaditut kirjalliset opinnäytteet rintamalla ollessani. Varsinainen korsuelämäkin olisi tarjonnut pieniä mahdollisuuksia, sillä armeija antoi etulinjaan ns. korsuradioita. Niissä oli vastaanottimen kanteen maalattu shakkilautaa, mutta enpä muista että kukaan olisi siinä pelannut, vielä vähemmän laatinut. Ehkei vastaanottimeen kuulunut nappuloita. Korsussa syvennyttiin etupäässä neljän kuninkaan kirjan selailemiseen.

Miten eteenpäin?

Vähitellen minusta rupesi tuntumaan, ettei varsinkaan kaksisiirtoisten laatiminen vanhoilla aiheilmilla olisi kovin mielenkiintoista. Ehkä kolmisiirtoiset voisivat tarjota vaihtelevampaa sisältöä. Jostakin syystä minua rupesi kiinnostamaan Pentti Solan esille ottama "hidastus"ajatus, siis kaksisiirtoisteemojen toteuttaminen kolmisiirtoisissa. Näihin harrastuksiin ei sitten tullut jatkoa, kun laadintani loppui.

Lopulta rupesin ajattelemaan, että ehkäpä apumatit tarjoaisivat jotakin uutta, ja niitä näytän lopuksi jonkin verran harrastaneenikin.

Mutta millainen oikea apumatti oli? Tuolloin kai ei ollut mitään vakiintuneita teoreettisia tavoitteita sisällön suhteen, mutta jostakin olin saanut päähäni (ehkä lehdisnäkemistäni näytteistä?), että oikeassa apumatissa piti olla vaihdelma, vaihdelma vaikka ilman strategista hohtoa. Että apumatissa voisi olla kaksi tai useampi ratkaisu, ei tullut mieleenikään. En ole ainoatakaan sellaista laatinut. Mutta mitä näinkään ST:n lehden tämän vuoden ensimmäisessä numerossa? Englantilainen problemisti toteaa, että kaksivaiheiset apumatit alkavat olla loppuun kaluttuja ja että ne ovat menettämässä mielenkiintonsa.

En ollut myöskään kiinnostunut useampiisiirtoisista apumateista. Itse tehtävän konstruointi ei sinänsä tuntunut vaikealta (missä tietysti erehdyin), mutta vaihdelman saaminen olisi saattanut olla hankalaa. Eräässä vaiheessa olin tehnyt monisiirtoisia itsematteja, joissa oli vain yksi shakkauksiin perustuva pakkopyöritys, eikä se muutaman kokeilun jälkeen vaikuttanut kiinnostavalta, pikemmin yksioikoiselta rakentamiselta. Lapsellisuudessani tulini ajatelleksi, ettei pakkopyöritys sen kummempaa olisi apumatissakaan. Olen tainnut laatia vain yhden ainoan kolmisiirtoisen apumatin.

Olin ajatellut sitten kokeilla apumattien lisäksi jotain muuta alaa satushakin piiristä. Ainoa onnistunut yritys oli kahden siirron pakkomatti. Onnistunutko? Se verran teoriasta tiesin, ettei tavanomaisessa teh-

tävässä saa alkusiirrolla ottaa mustan kuninkaan pakoruutua. Sen vuoksi saatoin huolettomasti ottaa pakkomattini valkean kuninkaan pakoruudun. Vasta puolen vuosisadan kuluttua muistelmakirjani avustajat tekivät minulle selväksi, miten karmea virhe valkoisen kuninkaan pakoruudun eliminoiminen oli ollut.

Kielipohdintoja

Luetuani ST:n lehden tämän vuoden ensimmäisestä numerosta Kari Valtosen artikkelin shakin terminologiasta sain aiheen muistella myös tehtäväkielen kehitystä. Kun ST syntyi, oli peruselementteihin jo vakiintuneet käsitteensä. Monethan ovat aivan luontevaa suomea: katko, kiinnitys, tukinta, uraus jne. Shakkiterminologiaa on otettu Nykysuomen sanakirjaan, joten Kotimaisien kielten tutkimuskeskuksen kokoelmien sanalipuissa on varmaan tieto kunkin termin ensiesiintymisestä. Kari Valtosen siis äkkiä sinne! Minulla ei ole aavistustakaan, kuka on ollut perusaineiston osalta taidokkain shakillinen sanaseppo, mutta tehtävien osalta rohkenisin olettaa, että ainakin Pentti Sola olisi yksi mahdollinen. Hän oli monella tavalla nokkela mies, myös kielellisesti.

Voihan olla mahdollista, että shakkiterminologiamme olisi pian täyttämässä sata vuotta ja että sen olisikin jo muokannut suomenkielisten uranuurtajien ensimmäinen polvi. Niinpä suomenkielinen käsitteistö vaikuttaa melko pitkälle kehitetyltä ensimmäisessä tehtäväkirjassamme vuodelta 1929. Sen tekijä Aleksis Rautanen kuului problemistien toiseen pioneeripolveen. Odotan Kari Valtosen selvitysten tuloksia.

Ainakin yhden Nykysuomen sanakirjassa esiintyvän tehtävätermin keksijän tiedän. Tuo termi on *vastake*: ”shakkipelissä: alkuperäiselle teemalle vastakkainen muoto, jossa temaattiset siirrot tehdään päinvastoin”. Ilomantsilainen Jorma Kinnunen taisi käyttää teemastaan nimitystä *vuorovastake*. Mutta onko tällä käsitteellä nykyisin enää mitään käyttöä? En ole sitä nähnyt ainakaan puoleen vuosisataan.

Eräs keskustelu käytiin tuolloin apumatin teoriasta ja terminologiasta. Pentti Sola

otti puheeksi, että apumatissa pitäisi valkea panna alkamaan niin kuin yleensä muissakin tehtävissä. Näin ollen piti värit vaihtaa, niin että valkea alkaa ja teettää itsestään matin. Tällaisia tehtäviä olen itsekin joitakuuta julkaissut ns. apuitsematteinä. Ne eivät siis olleet niitä nykyaikaisia apumatteja, joissa valkea alkaa ja tekee lopussa matin mustasta.

Olen muistavinani, että jonkinlaista sanastokomiteaakin ajateltiin ST:n alkuvaiheissa, mutta siitähän ei tullut mitään sodan jaloissa. Kun yhdistyksemme vanhimmat pöytäkirjat ovat kuulemma vihdoin tulleet päivänvaloon, saanemme niistä tietää jotain vanhoista pyrinnoista terminologiarintamalla. Samalla voidaan osoittaa, missä ST:n vanhimman jäsenen muisti on horjunut.

Mutta sen muistan varmasti – olkoon asia pöytäkirjoissa tai niiden ulkopuolella – , että alkuvuosina pohdittiin ainakin yhtä teoriaan kuulumatonta kieliongelmaa. Oliko *tehtäväniekka* paras nimitys meille problemisteille, *niekka* kun on venäläisperäinen sana. Taisi olla Aleksis Rautanen niekkaa vastaan. Kukaan ei kuitenkaan parempaa keksinyt, tarkoittaahan niekka alallaan taitavaa henkilöä. Toinen pohdinnan aihe oli, miten nimittää shakkilaudan liikkujia. Nappula oli jo vakiintunut, mutta joku taisi ehdottaa sellaista käsitettä kuin *pelijä*. Kyllähän pelijäkin näyttää sitten päässeen Nykysuomen sanakirjaan, tosin pienin varauksin: ”par. (peli)nappula”.

Tietokonelaatijoiden vilpiton kadehtija

Onnittelen nykyproblemisteja siitä, että heillä on käytettävänä tietokoneet tai millä nimellä heidän instrumenttejaan nimitetään. Vanhaan aikaan piti laatijan itsensä koettaa tarkistaa tehtävien virheettömyys. Se oli ikävää ja aikaa vievää puuhaa ja jäi tavallisesti vähälle. Tässä suhteessa olen aina syyllystynyt huolimattomuuteen. Shakkitoimittajat rupesivat uskomaan, että heille kiikuttamani hengentuotteet olisivat jolakin tavoin ansiollisia, kun ne tulivat ST:n sihteerin kädestä, eivätkä panneet niitä tarkempaan tutkimukseen. Aina eivät ratkaisi-

jatkaan havainneet virheitäni. Muutaman kerran on palkinnon saanut tehtäväni joutunut korjausverstaalle tai paperikoriin. Koneellinen tarkistus olisi vapauttanut minut tästä häpeästä, varmaan auttanut myös monimutkaisten rakennelmien konstruoinnissa. Eikö nykyisessä apumattituvassa laatija saa huomattavaa tukea juuri tietokoneeltaan?

Kun en ole koskaan oppinut oikein kunnolla pelaamaan shakkia, on minulla ollut -sanoisinko - laudanhallinta sangen huono. Sen vuoksi esimerkiksi monisiirtoiseni ovat olleet erityisen alttiita virheille. Kuten luokkatoverini Kaarle Ojanen tässä lehdessä laskee muistelmakirjani (*Ruutulaudan lumoissa*, 1999) aineistosta, musta kuninkaan sijoittaminen nurkkaan oli minulle tavallista suurempi houkutus monisiirtoisen aineiston hallitsemiseksi.

Hannu Harkola:

ST:N ALKUVUODET

ST:n perustamisesta on kulunut 70 vuotta. Vuosikokouksen jälkeen 26.2. entinen sihteeri ja nykyinen tilintarkastaja Leo Lahdenmäki luovutti löytämänsä kirjasen, johon on kirjoitettu ST:n kokousten pöytäkirjoja vuosilta 1935–46. Koska myös vuodet 1947–61 sisältävä kirja on ST:n hallussa, on näin talalla melko täydellinen alkuvuosien historia. Jäsenmonisteen aloitettua ilmestymisen on sen avulla saatu myöhemmistä vuosista yksityiskohtaista tietoa.

Ensimmäinen merkintä mainituksessa kirjassa sisältää pöytäkirjan kokouksesta, jossa päätettiin yhdistyksen perustamisesta:

Pöytäkirja

Pidetty suomalaisten tehtäväshakin harrastajien kokouksessa 15.1.1935 Suomalaisen Shakkikerhon huoneistossa Helsingissä.

Läsnä oli kymmenkunta tehtäväseppää.

1 §.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Pentti Sola ja sihteeriksi allekirjoittanut.

2 §.

Päätettiin perustaa koko maan problemistit

Ja mitä tekee vanhus saadessaan nyt käsiinsä Suomen Tehtäväniekkojen oman lehden? Minulla ei ole enää vanhaa taskushakkiani. Se on jo jauhautunut käyttökeltottomaksi. Ei minulla taida enää olla lautta eikä nappuloitakaan. Korkealle eivät taitoni enää riitä, mutta kaksisiirtoiset pyrin ratkaisemaan diagrammista ja usein siinä vielä onnistunkin. Lopputehtävät eivät ole minulle koskaan auenneet, koska en osaa pelata. Monisiirtoiset saavat jäädä odottamaan lehden myöhemmän palstan ratkaisuja.

Suomen Tehtäväniekkojen oma lehti ja pari shakkipalstaa ovat enää napanuorani nuoruuden lumoavaan tehtäväharrastukseen.

käsittävä yhdistys. Sen sääntöjä laatimaan asetettiin toimikunta, jonka jäseniksi valittiin Pentti Sola, Leo Valve ja allekirjoittanut.

Osmo Kaila.

Varsinainen perustava kokous pidettiin 7.2.1935 ja puheenjohtajaksi valittiin Aleksis Rautanen.

Pöytäkirja

Suomen Tehtäväniekat r.y.:n kokouksesta 7.2.1935. Läsnä oli toistakymmentä tehtäväalan harrastajaa.

1 §.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin A. Rautanen ja sihteeriksi allekirjoittanut.

2 §.

Yhdistyksen säännöt hyväksyttiin sääntötoimikunnan ehdotuksen mukaisiksi parilla sanamuodollista laatua olevalla muutoksella.

3 §.

Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin A. Rautanen, sihteeriksi allekirjoittanut, taloudenhoitajaksi Osmo Kaila ja hallituksen muiksi jäseniksi Y. S. Nilsson ja Leo Valve sekä tilin tar-

kastajiksi J. Terho ja Erkki Paalanen.

4 §.

Jäsenmaksun suuruudeksi määrättiin Smk. 20:-.

5 §.

Lehdiksi, joissa yhdistyksen tiedoitukset on julkaistava, valittiin Uusi Suomi ja Helsingin Sanomat.

6 §.

Hallituksen esityksestä päätettiin kutsua yhdistyksen kunniajäseniksi A. C. White ja G. Hume, koska he "Suomi"-joulukirjan julkaisemisella ovat erikoisesti edistäneet suomalaista tehtäväshakkia.

7 §.

Taloudenhoitajaa kehoitettiin laatimaan suunnitelma yhdistyksen kirjaston kartuttamiseksi.

8 §.

Sihteerin tehtäväksi annettiin tiedustella mahdollisuuksia yhdistyksen liittymiseksi Kansainväliseen Problemistiliittoon.

9 §.

Yhdistys otti virallisesti hoitaakseen edelleen kaupunkiottelun Helsinki - Mannheim järjestämisen.

10 §.

Kokous päätti kehottaa niitä yhdistyksen jäseniä, jotka haluavat päästä kirjeenvaihtoyhteyteen toisilla paikkakunnilla asuvien jäsenten kanssa, ilmoittautumaan sihteerille.

11 §.

Kokous valtuutti hallituksen, jos se saa tarkeitukseen sopivan rahalahjoituksen, julistamaan kansainvälisen laadintakilpailun Kalevala-riemuvuoden johdosta.

Vakuudeksi:

Pentti Sola.

Kokouksessa 12.3.35 päätettiin, että "ST liittyy jäseneksi Kansainväliseen Problemistiliittoon (IPB) Suomea edustavana ryhmänä".

Seuraavassa kokouksessa 9.4.35 "Die Schwalbe-lehdessä olleen uutisen perusteella todettiin ST hyväksytyksi IPB:iin".

Saman vuoden lopulla 24.10.35 "Päätettiin perustaa kansallisen shakkitehtävämestarin arvonimi..." ja "Kansallisen shakkitehtävämestarin arvoa päätettiin ensimmäiseksi esittää prof. Joh. Öhquistille."

Ensimmäisen vuoden toiminnassa olivat

mukana ainakin Eero Böök, Väinö Hakanen, Veikko Hauru, A. Hinds, Edv. af. Hällström, Aimo Hänninen, Harri Höglund, Osmo Kaila, Jorma Kinnunen, Visa Kivi, Hannes Koletmainen, Yrjö Kontuniemi, Risto Kuusava, M. Kassinen, Jean Lafrasse, John L. W. Lilja, V. Linkola, Heikki Lukkarinen, Emil Luukkonen, V. Männistö, Y. S. Nilsson, Erkki Nurmi, A. G. Ojanen, Veikko Olaste, Erkki Paalanen, Eino Pesonen, Aleksis Rautanen, Eero Saarenheimo, Vilho Salmi, Viljo Salminen, S. Salmio, V. S. Salonen, Timo Sarvela, Fritz R. Soininen, Pentti Sola, Johannes Terho, J. J. Thesleff, Aarne Timonen, Veikko Tamminen, Leo Valve, A. Vinberg, P. Voltti, J. Walter Winter, E. A. Wirtanen ja J. Öhquist.

Vuosikokouksessa 21.1.1936 otettiin valokuva, joka on mm. Eero Saarenheimon kirjassa "Ruutulaudan lumoissa" (ST 1999, ISBN 951-95112-2-9). Samassa kokouksessa päätettiin kutsua prof. J. Öhquist kunniajäseneksi.

Vuonna 1936 Münchenissä pidetyssä IPB:n ensimmäisessä kokouksessa ST:tä edusti Osmo Kaila.

Vuosikokouksessa 19.1.1937 "A. Hinds ehdotti yhdistyksen nimeä muutettavaksi, koska hänen tietääkseen niekka-sana on venäläistä alkuperää. Ehdotus ei saavuttanut kannatusta."

Kokouksessa 14.2.1939 "Saarenheimo esitti auktoriteettien määritelmiin nojautuen, ettei tehtäväshakki ole taidetta. Muut kokouksen osanottajat olivat tätä vastustavalla kannalla. Salonen esitti mielenkiintoisen katsantokannan shakin loogillisesta rakenteesta...". Myöhemmin hän teki aiheesta väitöskirjan "Shakki loogilisenä kalkyylinä".

Ensimmäiset säännöt saatiin painetuksi vasta vuonna 1943:

Suomen Tehtäväniekat r.y:n säännöt

1 §

Yhdistyksen nimi on SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT r.y. ja sen kotipaikka Helsinki.

2 §

Yhdistyksen tarkoituksena on tehtäväshakin ja loppupelien harrastuksen levittäminen Suomessa ja suomalaisten tehtäväniekkojen etujen ajaminen panemalla toimeen ja tarkkaamalla laadinta- ja ratkaisukilpailuja, järjestämällä esitelmätilaisuuksia, perustamalla kirjasto jäsenten käytettäväksi, edustamalla suomalaisia tehtävä-

shakin harrastajia kansainvälisissä asioissa j.n.e.

3 §

Uusien jäsenten hyväksyminen jonkun aikaisemman jäsenen ehdotuksesta kuuluu yhdistyksen kokoukselle. Hallituksen esityksestä vuosikokous voi kutsua suomalaista tehtäväshakkia erikokoisesti edistäneen henkilön kunniajäseneksi.

4 §

Jäsenmaksun suuruuden kutakin vuotta varten määrää vuosikokous. Kirjoittautumismaksu on Mk. 10:-. Elinikäinen jäsen suorittaa kerta kaikkiaan Mk. 500:-. Kunniajäsenet ovat maksuista vapaat.

5 §

Hallituksen, joka hoitaa yhdistyksen juoksevia asioita ja johon kuuluu puheenjohtaja, sihteerin ja taloudenhoitaja sekä kaksi varajäsentä, vuosikokous valitsee yhdeksi vuodeksi.

6 §

Puheenjohtaja, jolla yksin on oikeus kirjoittaa yhdistyksen nimi, järjestää kokouksien ohjelmien ja johtaa niissä puhetta.

Sihteerin pitää kokouksissa pöytäkirjaa, laatii vuosikokoukselle kirjallisen selostuksen edellisen vuoden toiminnasta ja hoitaa yhdistyksen kirjeenvaihtoa ja tiedotustoimintaa sekä arkistoa.

Taloudenhoitaja toimittaa maksujen keräämisen, pitää jäsenluetteloa ja hoitaa yhdistyksen rahavaroja sekä kirjastoa.

7 §

Tilivuotena on kalenterivuosi. Tilin ja hallintoa tarkastamaan vuosikokous valitsee kaksi tilintarkastajaa. Näille on jätettävä tilinpäätös viimeistään viikkoa ennen seuraavaa vuosikokousta, jolle heidän on annettava kirjallinen lausuntonsa.

8 §

Hallitus kutsuu yhdistyksen koolle tiedoituksella, joka on julkaistava vuosikokouksen määräämässä aikakaus- tai sanomalehdessä viimeistään viikkoa aikaisemmin.

Vuosikokous, jossa yhdistys päättää hallituksestaan ja hallinnostaan, on pidettävä tammi-kuun aikana.

Jäsenen äänioikeutta voi kokouksessa käyttää myös laillisesti valtuutettu asiamies.

9 §

Yhdistyksen kokous on päätösvaltainen, jos vähintään 10 jäsentä on läsnä tai valtakirjojen edustettuna.

Edustaja älköön äänestää kolme useammalla valtakirjalla.

10 §

Jos yhdistys purkautuu tai lakkautetaan, sen omaisuus on käytettävä yhdistyksen kokouksen määräämään tehtäväshakkia edistävään tarkoitukseen.

11 §

Muissa kohdin noudatetaan Yhdistyslain määräyksiä.

Helsingissä, helmikuun 25 päivänä 1935

Vuosikokouksessa 31.1.46 A. Hinds ehdotti, että "yhdistys alkaisi julkaisemaan omaa pientä lehteä (viestiä) joka jäsenille toimitettaisiin maksuttomasti. Lehti ilmestyisi monistettuna 5 kertaa vuodessa kaksi sivuisena. Ehdotus sai yksimielisen kannatuksen ja se hyväksyttiin sellaisenaan."

Näin sai alkunsa ST:n jäsenmoniste, joka 90-luvulla muuttui nykyisen muotoiseksi lehdeksi laajentuen sisällöltään aktiivisten toimittajien lisääntyessä.

PUHEENJOHTAJAT

1935-38	Aleksis Rautanen
1939-40	Pentti Sola
1941-50	Aleksis Rautanen
1951-52	Leo Valve
1953-54	Jan Hannelius
1955-57	Aleksis Rautanen
1958	Eero Saarenheimo
1959-70	Osma Kaila
1971-2000	Hannu Harkola
2001-	Jorma Paavilainen

KUNNIAJÄSENET

1935:	A. C. White (1880-1951) G. Hume (1862-1936)
1936:	Johannes Öhquist (1861-1949)
1946:	John L. W. Lillja (1879-1946) Edvard af Hällström (1878-1957)
1951:	Aleksis Rautanen (1891-1970)
1971:	Visa Kivi (1905-1990) Eero Bonsdorff (1921-2004)
1975:	Erkki Paalanen (1908-1996) Erkki A. Wirtanen (1911-1979)
1978:	Bruno Breider (1907-1995)
1985:	Jan Hannelius (1916-2005) Osma Kaila (1916-1991)

Vanhat mestarit eivät kuole koskaan

Pieni muistokirjoitus tehtävämestari Pentti Solalle

Kuvion tehtävään liittyy eräs anekdootti, joka supistetussa muodossaan löytyy myös internetistä ja jonka minulle kertoi Chris Feat-her jokin aika sitten: Tehtävä julkaistiin Thomas Dawsonin toimittamassa *Fairy Chess Review*'ssä Solan kuoleman jälkeen; ei tosin ole selvyyttä siitä tiesikö Dawson Solan kuolleen. Joka tapauksessa Dawsonin kortistossa on tämän tehtävän kohdalla hänen merkintänsä (päivätty 23.5.1942), jonka mukaan hän on siirtänyt asemaa pykälän verran vasemmalle estääkseen 1.Ta6-b6:n” (eli torni on siis alunperin ollut ruudussa a6).

Olisiko Sola voinut olla huomaamatta näin yksinkertaista virheellisyyttä? Tuskinpa. Todennäköisempää on, ettei hän

Kahdesta sanasta on syntynyt käsite: Kollaa kestää! Sen oli pakko kestää. Muussa tapauksessa tilanne Laatokan pohjoispuolella olisi käynyt kestävämmäksi, ja silloin olisi puolustus myös Karjalan kannaksella vaarantunut. Tämä on historiaa. Mutta sillä oli vaikutuksensa myös suomalaisen tehtäväshakkielämään.

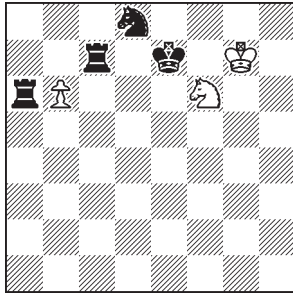
Pentti Sola oli reservinvärikinä joutunut everstiluutnantti Kaarlo Raunion rykmenttiin, joka siirrettiin Kollaajoelle, sen äärimmäiseen kärkeen itärajalla. Raunio oli joutunut suojaamaan pääjoukkoaan, jolloin hänen oli täytynyt antaa reserviluutnantti Leinolle ja vänrikeille Kallio ja Sola ehdoton määräys pitää puoliaan viimeiseen mieheen. Näin sitten kävikin. Viimeisinä iltoina Niuvanniemen sairaalassa Pentti sai vaivoin kerrottua viimeisistä kokemuksistaan talvisodassa: ”Kollaajoella oli taistelu kestänyt 12 päivää. Miehet olivat valvomisesta kuolemanväsyneitä ja horjuivat toi-

ollut tarkoittanut tehtäväänsä julkaistavaksi vaihdelma-apumattina. Mutta Dawson, joka lähes fanaattisesti paheksui apumatteja, joissa oli enemmän kuin yksi ratkaisu, ja piti arvokkaimpina vaihdelmallisia, muutti asemaa oma-alotteisesti, koska Sola oli esittänyt sen kaksiratkaisuisena. Olosuhteet silmällä pitäen on mahdotonta sanoa, että Dawsonin olisi pitänyt ensin kysyä Solan mielipidettä asiaan, mutta on melko luultavaa, ettei hän olisi tehnyt sitä muutenkaan. Tehtävä itsessään on hyvin pienimuotoinen, mutta mielenkiintoinen todiste siitä,

kuinka Solan näkemykset olivat modernimpia kuin Dawsonin.

vottomassa tilassa. Järjestys alkoi höltyä. Oli tottelemattomuutta. Maanantaina maaliskuun 11. päivänä vihollisen hyökkäystoiminta kiihtyi ja ammunta oli aivan helvettilistä. Sitä jatkui koko seuraavan päivän taukoamatta. Kaikki oli ammuttu aivan hajalle, ei ollut kantoakaan pystyssä ja kranaatin hajoittaman kuopan täytti heti seuraava ammus. Ei ollut paikkaa, jossa olisi voinut suojautua. Tiistaina 12. päivän aamuna kiväärin luoti meni sitten korvanlehden läpi ja aiheutti kovan verenvuodon, mutta sitomisen jälkeen menin takaisin linjalle johtamaan joukkueeni toimintaa. Silloin tunsin, kuinka turtumus alkoi vallata minut. Väsymys teki välinpitämättömäksi vielä kun kello 14 aikaan huomasin vihollisen hakuamunnan lähestyvän kohtaa, jossa minä seisoin. Ensin kranaatti räjähti 50 metrin päässä, sitten lähempänä, mutta ei ollut, äiti, voimaa enää juosta kauemmaksi ja maastoutua. Hetken päästä tuli kranaatti parin

Pentti Sola
Fairy Chess Review 1944

a#2* 3+4

*1.-bxc7 2.Te6 c8R#
1.Tc8 b7 2.Te6 bxc8R#

metrin päähän enkä ennättänyt heittäytyä maahan ennenkuin se räjähti. Heräsin tajuuhini myöhään illalla sidontapaikalla. En kyennyt liikuttamaan itseäni. Toinen puoli ruumiista oli silloin jo kuin kalheissa.” Kuu-desta reserviupseerista ja kolmesta sadasta miehestä jäi lopulta henkiin vain yksi upseeri ja kaksikymmentäviisi miestä.

Sola haavoittui vakavasti. Hänen tilansa oli toivoton. Kranaatin sirpaleet olivat runnelleet vasemman puoliskon, joka oli halvaantunut. Röntgentutkimus osoitti, että kaksi sirpaletta oli jäänyt syväälle kainalokuoppaan eikä niitä voitu poistaa. Valta-suoni oli vioittunut, joten usean kerran häneen oli siirretty uutta verta, mutta suoni ei pitänyt. Viimeisenä eliniltanaan Pentti kertoi nähneensä merkillisen unen. Hän oli tivaassa johtanut Sibeliuksen ”Sadun”, jolloin orkesterissa oli bassoviulua soittamassa presidentti Svinhufvud. Itselfään Sibeliukselta hän oli siinä unessa saanut sähkönen saapua seuraavana aamuna Helsinkiin. Hän näki olevansa matkalla erikoisjunnassa, jossa oli niin ahdasta, että hänet oli sijoitettu valkoiseen arkkuun, jonka neljää kulmaa koristivat vänrikin arvomerkit. Maakuupaikka oli kuitenkin niin pieni, että hänet sullottiin siihen.

Kevät 1940 oli ollut raskas operalaulaja (kuten hän sen itse kirjoitti) Wäinö Solalle ja hänen vaimolleen, näyttelijätär Elli Solal-

le. Pentin nuorempi veli, Jaakko oli kaatunut myös talvisodassa, ja hänen ruumiinsa saatiin palautetuksi Suomeen vasta jatkosodan vuosina. Lisäksi heidän siskonsa Sirkka oli samoihin aikoihin menehtynyt keuhkotautiin.

Pentti toimi ennen sodan syttymistä Yleisradion musiikkipäällikön apulaisena ja valmisteli isänsä muistiinpanojen pohjalta suomalaisen oopperan historiaa. Kymmenisen vuotta aikaisemmin hän oli jättänyt lakiopinnot, koska ne eivät ottaneet edetäkseen. Syistä Pentti kirjoitti isälleen: ”Ja sitten kolmas syy: last but not least! - Shakkiki! Syyttä ei Tschepurnoff varoittanut. Tehävien sepittämisessä ja ratkaisemisessa olen tosiaan edistynyt. Vahinko vain ettei sitä voi ottaa elämänurakseen!”

Wäinö Sola istui katsellen perhealokuvaa. Oli soitetettu pianoa, kuten aina iltaisin, perheen kokoontuessa. Pentti oli laatinut yhden monista shakkitehtävistään, joista hän oli kuuluisa. Nyt hän oli poissa. Mutta Kollaa kesti loppuun asti.

Lähteet:

Wäinö Sola: Wäinö Sola kertoo I-II, WSOY 1951-52

Veli Virkkunen: Vanhat sotilaat eivät kuole koskaan. Sotamies Jaakko Solan muistoalbumi talvisodasta tähän päivään, WSOY 1989

KANSALLISET TEHTÄVÄTUOMARIT

1970	Erkki Paalanen (+)	2#
	Bruno Breider (+)	lt
	Pauli Perkonoja	lt
	Eero Bonsdorff (+)	matem.
	Olavi Riihimaa (+)	matem.
1976	Erkki Heinonen (+)	2#, 3#
1979	Kauko Virtanen	2#, 3#
1988	Kari Valtonen	2#, a#
1995	Hannu Harkola	a#
	Unto Heinonen	2#, 3#, a#, i#, satu
	Jorma Paavilainen	2#, 3#, n#, a#, i#, lt, satu
	Simo Ylikarjula	satu
2001	Kenneth Solja	a#

KANSAINVÄLISET TEHTÄVÄTUOMARIT

1957	Aarne Dunder (+)
	Julius Gunst (+)
	Jan Hannelius (+)
	Visa Kivi (+)
1958	Osmo Kaila (+)
	Matti Myllyniemi (+)
	Erkki A. Wirtanen (+)
1966	Antti G. Ojanen (+)
1972	Pauli Perkonoja (lt)
1979	Erkki Heinonen (+)
1984	Kauko Virtanen (2#)
1993	Kari Valtonen (a#)

Varhaisista suomalaisista shakkipalstoista sanomalehdissä

Tässä artikkelissa käsitellään kahden suomalaisen sanomalehden, *Åbo Underrättelser* ja *Uusi Suometar*, shakkipalstoja ja erityisesti niissä julkaistuja tehtäviä. Perustyön (lehtien läpikäynnin, kopiointin ja luetteloinnin) on tehnyt Antero Leitzinger, jonka kynästä on myös suurin osa lehtiä, niiden ilmestymistä ja shakkitoimittajia koskevista tiedoista. Henry Tanner puolestaan vastaa tehtäviä ja laatijoita koskevista kommentista.

Åbo Underrättelser (ÅU) on turkulainen sanomalehti, joka on perustettu 1824 ja joka ilmestyy yhä. Vuosina 1850–1859 se ilmestyi kahdesti viikossa, tiistaisin ja perjantaisin, päätoimittajanaan Gustaf Adolf Schultz, vuosina 1860–1868 kolmesti viikossa päätoimittajinaan Johan Vilhelm Lillja (1860–1866) sekä Johan August ja Johan Mauritz von Essen (1867–1868), vuoden 1877 alusta päivittäin. Shakkipalsta oli sijoitettu yleensä ennen "Sjöfart och Handel" -palstaa. Shakkipalstoja ja -tehtäviä ei lehdessä numeroitu.

Tehtävien ratkaisut julkaistiin useimmiten noin viikon kuluttua, mutta tehtävän ja ratkaisun välillä saattoi kulua parikin kuukautta.

Tehtävien vuotuinen lukumäärä:

1851	7	1860	7
1852	15	1861	6
1853	10	1862	6
1854	13	1863	3
1855	11	1864	1
1856	10	1865	–
1857	6	1866	1
1858	7	1867	1
1859	8		

Yhteensä 112 tehtävää.

Nappuloiden lyhenteet olivat K, D, T, L, H (!) ja B. Shakki merkittiin tähdellä (*), lyöntiä ei merkitty. Tehtävät olivat poikkeuksetta ilman laatijan nimeä. Vain yhden kerran (16.1.1852) on kahdelle tehtävälle annettu lähde; toisen kerran (29.12.1857) to-

detaan lähteeksi "någon svensk tidning".

Pieni osa tehtävistä on julkaistu vain tekstinä.

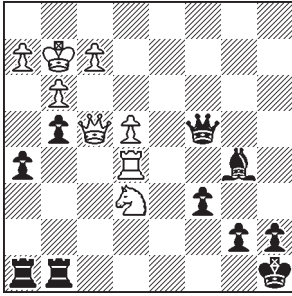
Palstan toimittajan henkilöllisyydestä kerrotaan AL:n toisessa artikkelissa tässä lehdessä. Valtaosa tehtävistä oli merkitty nimimerkillä N:o 80. Hänen lisäksi palstalle ovat toimittaneet materiaalia vähäisessä määrin nimimerkit N:o 47, a-a-a, A.F., G. S., M-m, r,,r,,r ja Pietarista nimimerkki A. Kuka oli tuo pietarilainen kirjeenvaihtaja, mahdollisesti Jaenisch?

Kyseisessä artikkelissa AL kirjoittaa: "Useimmat shakkitehtävät laati kuitenkin nimimerkki 'N:o 80', joka oli oletettavasti Hjelt itse tai eräs hänen ystävänsä, jonka nimi paljastuu vasta monen mutkan kautta." Tämä on todennäköistä, mutta ennen kuin tehtäviä on vertailtu tuon ajan muihin tehtäviin Euroopan shakkilehdissä ja vanhempiin lähteisiin, ei tehtävien suomalaisuus ole täysin varmaa.

Valtaosa tehtävistä oli pitkäkököjä mattitehtäviä (6-15 siirtoa), joiden vaatimukseksi oli valkean voitto ("De hwita begynna och winna"); silloin tällöin oli annettu siirtoluku, jossa voiton piti tapahtua, ja oli myös joitakin nykyisen käytännön mukaisia mattivaatimuksia. Pitkissä mattitehtävissä valkeaa useimmiten teki sarjan shakkeja (joista keskeinen osa oli uhrauksia) ja päätteeksi matin. Vaatimuksesta (valkea voittaa) huolimatta ei siis pyritty esim. materiaaliseen voittoon vaan nopeimpaan mattiin. Yleensä mustalla oli matti valmiina odottamassa, joten senkin takia valkean piti lakkaamatta shakata. Kyseinen tehtävätyyppi oli käytännössä jo arabien shakissa, ja vasta nykyaikaisen tehtävätaiteen synty 1840-luvulla muutti hiljalleen tilannetta kohti lyhyempiä tehtäviä ja ns. hiljaisia (shakkaamattomia) siirtoja. Vastaavia tehtäviä on siis tuhansia aina nykyaikaisten nappuloiden (D ja L) käyttöönnotosta asti 1400-luvun lopulla.

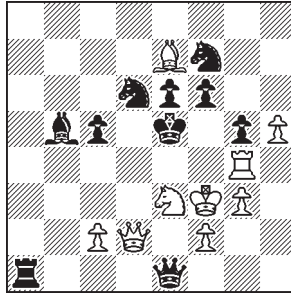
Kuuluisin mattijahtilaitaja oli syyrialainen Philip Stamma (n. 1715 – n. 1770). Niinpä tehtävien isyyden tutkiminen eli mahdollisten edeltäjien etsiminen olisi todella

1) laatija?
AU 26.9.1851

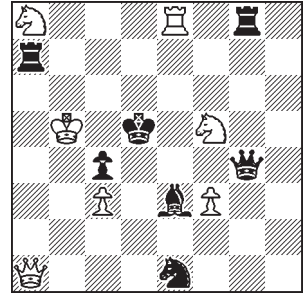
5# 8+10

2) laatija?
AU 17.10.1851

6# 9+10

3) laatija?
AU 24.10.1851

2# 7+7

suuri urakka. Varsinkin kun näitä vanhoja mattijahteja ei tietääkseni (HT) ole koottu mihinkään tietokantaan.

ÄU:n ensimmäisellä palstalla kirjoitettiin näin.

(Insändt eli palstan lähettäjä:)

Då en tidnings uppgift är att jemte gagnet någongång äfwen afse nöjet, och såwål våra som utrikes tidningar stundom söka roa sina läsare med charader, calembourer, bildgåtor, rebus m. m. smickrar sig insändaren med att genom foreläggande af ett och annat schackproblem bidraga till något nöje för åtminstone yngre wänner af detta werldsberömda spel. Uppgifterna äro ej af swårare art, än att hwar och en, som i ringaste mån känner spelets gång, kan

lösa desamma. De hwita begynna och winna endast medelst wissa beräknade drag.

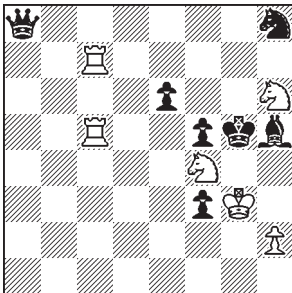
Lehden toimitus kommentoi:

Red. instämmer i ins:s ofwan uttalande åsigt, och hoppas att genom införande af dessa tankeöfningar icke "wäcka larm i lägret" eller möjligen misshaga de läsare, som äro alldeles fremmande för ämnet.

Ei siis mitään mainintaa tehtävien alkupe-rästä...

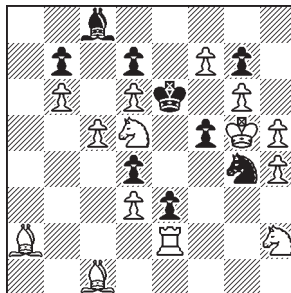
Yksi ÄU:ssa julkaistuista tehtävistä (ohessa kuvio nro 5), Bernhard Horwitzin kahdeksansiirtoinen itsematti, ÄU 23.3.1852, osui silmiini etsiessäni edel-

4) laatija?
jälkipainos; lähde: ks.
teksti
AU 16.1.1852

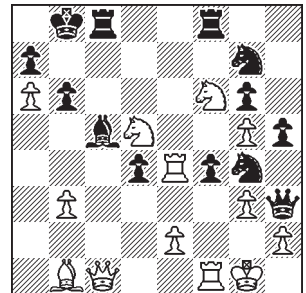
4# 6+7

5) Bernhard Horwitz
Chess Player's Chronicle
vol. VI (1845), s. 289
AU 23.3.1852

i#8 14+9

6) laatija?
AU 24.1.1854

8# 13+13

täjiä *Chess Player's Chronicle* -lehden uutintapainoksista.

AU:ssa kyseisen tehtäväkuvion päällä on teksti: "Redaktionen har fått sig tillsändt nedanstående ur ett 'manuskript' länade problem" ja alla "Undertecknad St. Petersburg 19. Febr. 1852". Joten tästäkin ei oikeastaan ole apua isyystutkimuksessa. Jos N:o 80 on itse laatinut useimmat pitkät mattijahdit, niin kyseessä on merkittävä laadinnallinen suoritus, vaikka tehtävät eivät nykyaikaista makua vastaakaan.

Palstan 15.4.1862 tehtävä on – siis edelleen ilman mainintaa laatijasta tai siitä, että kyseessä on jälkipainos – Henry Turtonin kuuluisa L/D-urastehtävä, *Illustrated London News*, 1856: Kh3, Dg3, Lc3, Rd2 – Ka1, Tc8, sb2, b5, c4, c5, h7; 3#. Ratkaisua 1.Lh8! b4 2.Dg7 3.Dxb2/Da7#; 1.-Ta8 2.Dc3 Ta2 3.Dc1# Tehtävän ratkaisua ei lehdesä julkaistu, vain seuraava "parodia" 14.6.1862: 1.Lb4 b1-D 2.Df3 Tg8 3.Dh1 Dxh1# - siis eräänlainen varhainen apumatti! Mielenkiintoista on se, että parodian alkusiirto on myös sivuratkaisun alkusiirto: 1. Lb4! cxb4 2.Dg1+; 1.-b1-D/b1-R/Ta8 2.Da3+/De1/De1+. Sivuratkaisu poistettiin myöhemmässä versiossa lisäämällä vsg2:een. Tämän palstan allekirjoitti G. S., ei N:o 80.

Erikoinen oli palstan 25.9.1855 tehtävä, jossa vaatimuksena oli: valkea alkaa, kumpi voittaa? Tehtävässä oli kolme ratkaisua (tai muunnelmia), joissa v. teki matin, itsematin ja tasapelin. Toinen erikoisuus oli palstan 27.6.1856 tehtävä, 15#, jossa mustalla oli Ke6 ja sotilaat e2, e3, e4 ja e5 (ja molemmilla paljon muuta tavaraa); vaatimuksena oli tehdä mK:sta matti ruudussa e2. Lisäksi mK:ta piti estää poistumasta e-linjalta. Itsematteja ilmestyi kymmenkunta. Nekin olivat tyyppiltään shakkisarjoja.

Palstalla – tai siihen liittyen – ilmestyi myös shakkiaiheisia tarinoita, kuten kuuluisa Dilaramin matti 2.2.1861. Suuren osan 19.3.1863 ilmestyneestä lehdestä (lehdet olivat nelisivuisia) täytti humoristinen, saksasta käännetty tarina "Genus 'Scacchi Lusor'", josta on kirjoitettu ST:n numerossa 6/2003 tarinan päättävän ristitehtävän ansiosta. Kyseinen hauska tarina alkaa: "Det

öfver hela jorden utbredda slägtet "Scacchi Lusores" intager en icke obetydande plats uti de ädla däggdjurens klass, men har likväl allt hitintills blifwit utaf naturforskarne ganska styfmoderligt behandladt."

Uusi Suometar -lehden shakkipalstat 25.2.1912–7.6.1914

Ensimmäistä suomenkielistä shakkipalstaa julkaisi *Uusi Suometar* 25.2.1912–7.6.1914 (48 palstaa, joilla 48 tehtävää), pääsääntöisesti joka toinen sunnuntai. Sen toimittajaa ei tunneta. *Uusi Suometar* ilmestyi 1869–1918 ja vuodesta 1919 nimellä *Uusi Suomi*.

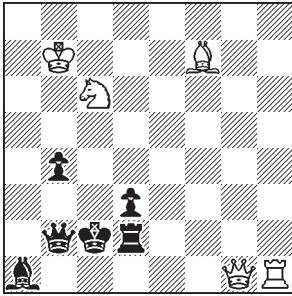
Ensimmäisellä palstalla kirjoitettiin:

Shakkiosasto ilmestyy toistaiseksi joka toinen sunnuntai, ja sisältää: shakkimestarien pelaamia tahi muita opettawia ja merkittäviä pelejä, runsailla muistutuksilla varusteltuina, shakkisarjoja, ynnä shakkiteoriaa ja analyysijä sekä yleensä kaiken sen, joka Suomessa shakkialalla tapahtuu tärkeämpää. Uutisia ja pelejä kotimaasta otetaan kiitollisuudella vastaan; kysymyksiä y. m. s. pyydetään osoitteella: "Uuden Suometaren" Toimitus, merkillä "Shakki".

Palstalla julkaistiin yksi tai useampia pelejä ja (useimmiten) yksi kuvio. Kuvio oli tyyppillisesti kahden tai kolmen siirron kevyehkö mättitehtävä, mutta se saattoi olla myös sommitelma tai lopputehtävä. Tehtävien ratkaisut annettiin palstan alkuvaiheissa (14 ensimmäistä tehtävää), myöhemmin ei, ei myöskään kommenttia siitä, oliko kukaan lähettänyt ratkaisuja toimitukseen (mitä kyllä erikseen pyydettiin). Todettakoon, että palstan tekstissä ja lyhenteissä ratsu oli hevonen (H), lähetti oli juoksija (J), sotilas oli (edelleenkin tuttu) talonpoika; kuningatar lyhennettiin Kt (eli kuten aikanaan englannin ratsu, knight); tasapeli oli remissipeli; sommitelma oli kombinaatio; osapuolet olivat vuoden 1913 loppuun monikossa: valkoiset ja mustat, sittemmin yksikössä; avaus oli pelialku; matti oli matt. Niinpä kuvion alla saattoi lukea: "Valkoiset tekevät 3 siirrosta matt." tai "Matti 2 siirrosta."

Laatijan nimi oli useimmiten annettu,

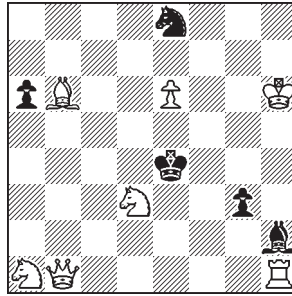
7. laatija?
AU 16.2.1861

3#

5+6

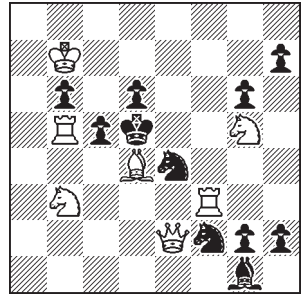
8. P. J.:sivu (Tampere)
Uusi Suometar 10.12.1913

3#

7+5

9. H. M. P. (Suomi?)
Uusi Suometar 11.1.1914

3#

7+11

mutta ei tehtävän alkuperäistä julkaisupaikkaa. 2.6.1912 julkaistusta tehtävästä puuttuu laatijan nimi, joten tekijä saattaisi olla suomalainenkin. Palstalla 5.5.1912 julkaistun tehtävän laatijaksi oli merkitty P. G. L. F.; kyseessä lienee brittilaatija Percival G. L. Fothergill (1868–1948). Palstan 6.4.1913 miniatyyri (Kd5, Tg2, Lc3, Le2 – Ke3, sg5; 3#) laatijanaan P. P. K. haiskahtaa klassikolta; kuka tunnistaa? Tehtävä ei ollut Blumenthalin kahdessa miniatyyrikokoelmassa (1902 ja 1903).

Ulkomaisten laatijoiden tutuimpia nimiä olivat: Bolus, Campbell, Cumpe, Dobbs, Grimshaw, Hoeg, Loyd, Palitzsch, Schlechter, ... Toimittaja tuntee selkeästi ymmärtäneen myös tehtäväshakkia, sen verran tasokkaita tehtävät olivat.

Alku sujui siis ulkomaalaisten luomusten merkeissä. Sitten 17.9.1913 julkaistiin A(leksis) Rautasen (7.3. 1891 – 2.2.1970) kaksisiirtoinen (Kf6, Dd4, sd6, f4, f7 – Kf8, Ld7, Ra8, sb5, b6; 2#), joka on siis ensimmäinen tiedossamme oleva suomenkieliselä palstalla julkaistu suomalaisen laatijan tehtävä. Jos se olisi vielä hieman syvällisempi, niin se olisi saanut kunnian päästä kuvioksi tähän lehteen. Mutta ikävä kyllä tehtävä on sangen yksinkertainen (1.Db4! siirtopakko L~/Rc7 2.d7/dxc7#; houkutuksia 1.De3/Dg1? Le6/Lg4!), joten kunnian saavat toiset tehtävät. Palstan yhteydessä on kirjelaatikko, jossa julkaistussa viestissä Rautaselle todetaan mm.: ”Viime vuonna lähettämämme arvoitukset ovat sangen intressantteja.” Mikä on sikäli intressantti

kommentti, että *Suomen Shakissa* 6/1969 ilmestyneessä artikkelissa ”Laatijamestari Aleksis Rautanen” (johon oli koottu 64 Rautasen valiot tehtävää) todettiin Rautasen aloittaneen laadintansa vuonna 1914.

Myöskään palstan seuraava suomalaisensipaino (21.9.1913, V. Lihtonen, Kd6, Dc6, Tg1, Lh5, Rc5, se4, h4 – Kf6, De2, Tg7, Lg8, sc4, d4, h2; 2#) ei oikein syytä. Alkusiirto 1.Dd7! uhkaa kahta mattia (2.Df5/Dxg7#) ja muunnemat ovat 1.-Dg4/Dxe4/Txd7+/Txcg1 2.e5/Rxe4/Rxd7/De7#.

26.10.1913 julkaistiin Rautasen 3#, jonka alkusiirto ottaa pakoruudun ja jossa ei oikeastaan ole kuin yksi muunnelmä suurehkosta nappulamäärästä (7+8) huolimatta.

Helsinkiläisen K. J. L.:n 2# ilmestyi 30.11.1913. On juuri ja juuri mahdollista, että kyseessä olisi 1899 syntynyt Kaarlo Laaksonen (k. 1972), koska em. kirjelaatikossa oli viesti henkilölle nimeltä K. L.:nen, mutta tod.näk. kyseessä on joku toinen. (Marko Ylijoki kommentoi: ”Ainoa toinen ajateltavissa oleva K.L., jonka tiedän, on ... Kaarlo Lehtonen (Kouvola), jolta on *Uudessa Suomessa* julkaistu 1936 ainakin yksi tehtävä.” Tämän KL:n syntymä- ja kuolinaika eivät ole tiedossani (HT).) Kohtuullisesti yritystä, mutta järeätä valkoista arsenaalaa (kaikki valkean upseerit) ei ole osattu erityisen tehokkaasti hyödyntää.

Niinpä kunniaipaikan lehdessämme saavat kaksi mielenkiintoista kolmisiirtoista. Tamperelaisen P. J.:sivun (Järvensivu?) tehtävässä (10.12.1913) on kohtuullinen alku-

siirto ja runsaasti muunnelmia.

Böömiläisiin ihanteisiin tehtävä ei kuitenkaan yllä, koska mallimatteja ei ole. Tasokasta työtä silti. Jouluaaton 1913 palstalla komeili porilaisen H. A. S.:n 3#, jossa on kaunis uhrausalkusiirto, mutta niukalti muunnelmia.

Joten toisen kuvioitehtävän saakoon H. M. P., siitä huolimatta, että kyseessä saattaa hyvinkin olla ulkomainen laatija. Niin tai näin, tuo 11.1.1914 julkaistu tehtävä on kaunis ja ansaitsee tulla muistetuksi.

Viimeinen *Uuden Suomettaren* shakkipalsta ilmestyi 7.6.1914. Ensimmäinen maailmansota oli kolmen viikon päässä.

* * * * *

Huomautuksia kuvioituista näytetehtävistä:

Kuvioitehtävät 1-3 ovat ensimmäiset Suomessa ilmestyneet shakkitehtävät.

Suhtautukaa niiden puutteisiin lempeästi. Kuvio 4 on jälkipainos, kuviot 5-7 edustavia näytteitä palstan tehtävien tasosta. Kuvioitehtävät 8 ja 9 ovat *Uuden Suomettaren* kotimaisia ensipainoksia.

Kuvion 1 lautaa katsotaan mustan puolelta. Oikeassa alanurkassa on siis ruutu a8.

Kuvion 4 tehtävään ja toiseen samalla palstalla (16.1.1852) julkaistuun annettiin poikkeuksellisesti lähde, tähän *Chess Player's Chronicle* (ilman vuotta) ja toiseen "*Illustr. Zeitung*" 1845. Kuvioitehtävän todettiin olevan "Indiskt problem", mutta ei tässä kyllä mitään intialaista ole, paitsi mahdollisesti laatija. Kun taas tuo toinen tehtävä, joka annettiin tekstinä, esittää selkeän (joskin pahasti dualistisen) intialaisen teeman, Joten tod.näk. kuvioitehtävämme on julkaistu leipzigilaisessa *Illustrierte Zeitungissa* (samannimisiä ilmestyi myöhemmin Berliinissä ja Wienissä, molemmissa oli shakkipalsta) ja tuo toinen CPC:ssa.

Ratkaisut:

1) (Kg2-Ka8) 1.Rc7+! Kb8 2.Te8+ Txe8 3.Ra6+ Kh8 4. Db8+ Txb8 5.Rc7# Eli ikiai-

kainen pussimatti. Mutta koska shakkipaite ei tuolloin juurikaan ollut, lienee tämä matintekotapa ollut suurelle osalle luki-joista uusi.

2) (Kf3-Ke5) 1.Lxd6+! Rxd6 2.Txe4+ Rxe4 3.Rg4+ Kf5 4.Rh6+ Ke5 5.Rf7+ Kf5 6.g4#

3) (Kb5-Kd5) 1.Da6! (2.Dc6/Dd6/De6/Rxe3#) Tb7+Txa6/Lb6 2.Dxb7/Rc7/Rxb6#

Alkusiirron jälkeinen nelosuhka häiritsee. Kuvioasemassa uhkaa Tb7+. Muutoin taloudellista, mutta mTg8 on tarpeeton.

4) (Kg3-Kg5) 1.Txf5+! exf5 2.Tc6 Dxc6 3.Rg8 (hiljainen siirto!) ja 4.h4#; 2.-Lg6 3.Rf7+ Rxf7/Lxf7 4.Txg6/h4#

5) (Kg5-Ke6) 1.Rxe3+ Ke5 2.Ref1+ Re3 3.Rg4+ fvg4 4.Lb2 g3 5.f8R g2 6.Rh2 g1R 7.Rxd7+ Lxd7 8.Txe3+ Lxe3# "Wäljerswart i 6:te draget ett torn eller en drottning, så bjuder hwit med hästen på g4 schack och twingar swart att göra matt; wäljer swart åter en häst, så följer ett schack på f3 genom hästen, och swart måste taga och göra matt." D-korotusmuunnelmassa (vaikka lyhytmuunnelma onkin) tapahtuu g4:ssä sekä vR-feeniks että vR:n ja mR:n paikanvaihto (mRg4-e3; vRe3-f1-h2-g4).

6) (Kg1-Kb8) 1.Dxf4+! Ka8 2.Db8+! Kxb8 3.Rd7+ Ka8 4.Rc7+ Txc7 5.Txf8+ Lxf8 6.Te8+ Rxe8 7.Le4+ Tc6 8.Lxc6# Näppäriä linjanaukaisuja.

7) (Kb7-Kc2) 1.Ra7! siirtopakko; 1.-Da3/Db1+ 2.D(x)b1+ Kc3 3.Rb5#; 1.-T~ 2.D(x)d1+ Kc3 3.Rb5#; 1.-b3 2. Rb5 (sp) ~ 3.D(x)b1/D(x)c1/D(x)d1# Yksi palstojen harvoista kevyistä tehtävistä; kuvio on ilman allekirjoitusta. Jälkipainos?

8) (Kh6-Ke4) 1.Da2! (2.Dc4+ Kf3/Kf5 3.Re1/Tf1#); 1.-Kf5 2.Dd5+ Kg4/Kf6 3.Dh5/Ld8#; 1.-Kf3 2.Dd5+ Kg4 3.Dh5# (2.-Ke2 3.Rc1/Rf4# duaali); 1.-Rd6 2.De2+ Kd5/Kf5 3.Rb4/Tf1#; 1.-g2 2.Dxg2+ Kxd3/Kf5 3.Dc2/Dg6#; 1.-Lg1 2.Th4+ Kxd3/Kf5 3.Dc2/Tf4#. Kaukotukintamuunnelma 1.-Rd6 2.De2+ Kd5 3.Rb4# on miellyttävä. Hyvää muunnelmien hallintaa muutoinkin.

9) (Kb7-Kd5) 1.Lf6! (2.Tc3 ja 3.Dc4#) Rvg5 2.Da2 (uhkaa 3.Rxc5/Rd2#) Kc4/Ke4/Ke6 3.Rd4/Rd2/Rxc5# Valkean kaunis 2. siirto antaa kolme pakoruutua.

Miellyttävä tehtävä!

VARHAISIMMAT SUOMALAISET SHAKKIPALSTAT JA -LEHDET

Suomalaiset eivät shakkihistoriassa jää paljoakaan jälkeen ruotsalaisista. Joissakin suhteissa asetelma on jopa päinvastainen. Tukholman shakkikerhon perustaja, löytöretkeilijä Nordenskiöld, oli luultavasti aloittanut shakin peluunsa Helsingissä ennen maanpakoon lähtöään 1850-luvun lopulla, sillä Friedrich Amelung on kertonut tavanneensa Helsingin Seurahuoneella shakinpelaajia jo kesällä 1857. Ruotsissa ilmestyi ensimmäinen shakkipalsta kolme ja shakkilehti 12 vuotta Suomen jälkeen. Suomalaisen shakin juuret ovat kuitenkin Turussa, jossa ilmestyivät sekä maamme ensimmäinen shakkipalsta että shakkilehti.

Åbo Underrättelser

Åbo Underrättelser julkaisi Suomen ensimmäistä shakkipalstaa vuosina 1851-1867. Palsta oli epäsäännöllinen ja numeroimaton, mutta sisälsi toistasataa shakkitehtävää, joista ensimmäinen julkaistiin jo 26.9.1851 ja uudelleen vasta *Suomen Shakki* -lehdessä 9/2001 s. 271.

Lehden historiikista tiedetään, että sen shakkipalstaa toimitti Suomen ensimmäisen shakkikirjan kirjoittaja, Turun ylemmän alkeiskoulun (nyk. Classicumin) konrehtori Carl Wilhelm Hjelt (1819-1876). Useimmat shakkitehtävät laati kuitenkin nimimerkki 'N:o 80', joka oli oletettavasti Hjelt itse tai eräs hänen ystävänsä, jonka nimi paljastuu vasta monen mutkan kautta.

Åbo Schack-Tidning

Åbo Underrättelser 21.3.1863 kertoi uuden kuukausijulkaisun ilmestymisestä: 'Åbo Schack-Tidning' sisälsi mm. shakkiuutisia maailmalta, pelin sääntöjä, historiaa, teoriaa, tehtäviä, mestareiden pelejä, kotimaista tuotantoa ja jopa novelleja.

Sensuurimääräysten kiertämiseksi lehti oli käsinkirjoitettu ja sitä luettiin Lukuyhdistyksen peli-iltoina.

Turussa oli siis 1860-luvulla useampia shakinharrastajia ja joku heistä toimitti Suomen ensimmäistä shakkilehteä. Epäilykset lankeavat luonnollisesti ensimmäisenä Hjeltiin, sillä turkulaisten omalla shakkipalstalla esiintyi vain tunnustamattomia nimimerkkejä. Innokkaimmat shakinharrastajat olivat kuitenkin kirjeenvaihdossa myös Ruotsin shakkitoimittajien kanssa. Suomalais-syntyisen päätoimittajan Ruotsissa julkaisema *Ny Illustrerad Tidning* sisälsi vuodesta 1865 shakkipalstan, jossa mainitaan oikeiden ratkaisujen lähettäjien joukossa 17.2.1866 turkulainen 'C. Fr.' ja 'Carl Frietsch'. Hänen nimensä esiintyi shakkitehtävien ratkaisijana vielä seitsemän kertaa vuoden kuluessa.

Carl Ulric Frietsch (1821-1881) syntyi Norrköpingissä ja pysyi Ruotsin kansalaisena, mutta sai Suomen kansalaisuuden vuonna 1854. Carl Ulricin vaimon Marian päiväkirjat vuosilta 1862-1869 löytyvät Kansallisarkistosta Frietschin kokoelmista (mappi 36). Niihin on merkitty 3.9.1869 "Schacksp: hos Carl". Pian sen jälkeen, 16.10.1869 *Åbo Underrättelser* ilmoitti shakinharrastajien päättäneen liitetyä Aurakiltaan, jonka tiloissa olisi myös tarjolla shakkilehtiä ja -kirjoja. *Hufvuds-tadsbladet* 23.4.1870 kertoi Turun shakkiseuran kokoontuvan Aurakillassa kahdesti viikossa ja Hjeltin pitäneen siellä luentoja 48 ihmiselle.

Frietsch omisti vuosina 1852-1861 Littoisten verkatehtaan. Yrjö Koskelaisen kirjoittama *Littoisten verkatehtaan historia* (Porvoo 1923) mainitsee Frietschin päiväkirjamerkinnästä, jonka mukaan hän rentoutui iltapäivänä 31.3.1862 tutkimalla *Deutsche Schachzeitungia* (s. 171). Lisäksi Koskelainen kuvailee Suomen vanhinna shakkilehteä: "Hänen käsialansa on

harvinaisen kaunista ja huoliteltua, hänen shakkiharrastuksensa ilmenivät m.m. siten, että hän toimitti oivallista käsinkirjotettua shakkilehteä, jonka säilyneet numerot osoittavat, että niihin on pantu paljon työtä ja aikaa.” (s. 172-173)

Kyse on siis samasta miehestä, joka kirjoitti ruotsalaiselle shakkipalstalle ja varmasti avusti Hjeltiä, mutta minne päätyi hänen oma shakkilehtensä? Voisiko se löytyä Turun Lukuyhdistyksen, Aurakilan tai Littoisten verkohetaan arkistoihin unohtettuna? Valitettavasti etsinnät eivät ole toistaiseksi tuottaneet tuloksia.

Koskelainen mainitsee kirjassaan (s. 11 ja 168), että hänen käytettävissään oli Turun ruotsalaisen tyttökoulun johtajattarelle Gerda Frietschille (1855-1928) kuulunutta aineistoa, mm. muistelmakatkemat. Gerda oli Carl Ulricin tytär, jonka kuolinpesä (ilmeisesti veljenpojan johdolla) lahjoitti 28.8.1928 mapillisen suvun arkistoja Åbo Akademin kirjastoon, mutta niiden joukosta ei löydy muistelmakatkelmia sen enempää kuin shakkilehtikään.

Åbo Akademin kirjastosta löytyy mm. shakkikirja (William Lewis: *'Schack för begynnare'*), jonka ovat omistaneet nimikirjoitusten perusteella Carl Frietsch (1851), hänen poikansa Carl Gustaf Frietsch (24.12.1866) ja Rudi Frietsch (24.12.1911). Kirja päättyi Thorsten Gauffinille 25.10.1928. Toinen shakkikirja (J. G. Schultz: *'Undervisning' i schackspelet'*) kuului Gerda ja Ole Frietschille ennen kuin Gauffin sai sen kokoelmiinsa 15.4.1930. Gauffinin kuolinpesä lahjoitti Åbo Akademin kirjastolle aikanaan noin 540 shakkikirjan kokoelman, johon ei kuitenkaan sisällynyt Deutsche Schachzeitungin vuosikerta 1861, jonka tiedetään kuuluneen Carl Ulric Frietschille.

Carl Gustaf Frietschin (1856-1919) poika, kansanedustajanakin toiminut Carl Olof (Ole) Frietsch (1901-1973) peri osan sukunsa arkistoista ja hänen jäämistöstään tehtiin edellä mainittu luovutus Kansallisarkistoon. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että shakkilehti ja muistelmakatkemat säilyivät suvun hallussa. Ei ole syytä uskoa, että vuonna 1863 kirjoitettu ja vielä 60 vuotta myöhemmin tallella ollut käsi-

kirjoitus olisi tuhottu vuonna 1973, kun niin paljon muuta arkistoa oli huolella säilytetty ja luovutettu peräti kahteen eri paikkaan. Valitettavasti jälkeläiset näyttävät muuttaneen ulkomaille, eivätkä ole vastanneet tiedusteluihin.

Tidskrift för Schackym. 1888-1895

Shakkoitointi Turussa katkesi muuttaman kerran ja vaikka se elpyi aina pian uudelleen, Hjeltin ja Frietschin aika pääsi täysin unohtumaan seuraavilta sukupolvilta. Suomalaisen shakin keskus siirtyi Helsinkiin, jossa perustettu shakkiklubi (HSK) toimitti shakkipalstaa ja välillä jopa pohjoismaiden ensimmäistä painettua shakkilehteä. Kaikilla niillä oli sama toimittaja, myöhemmin Helsingin yliopiston saksankielen professorina toiminut Johannes Öhquist (1861-1949).

Hufvudstadsbladet julkaisi shakkipalstaa kymmenessä sunnuntaiilteessä 26.2.-6.5.1888. Lehdeltä puuttuivat vielä edellytykset diagrammien painamiseen, mutta tehtävien lisäksi julkaistiin näytenä, shakkiuutisia ja kirjelaatikoita, joista voi poimia varhaisten suomalaisten shakkiharrastajien nimiä tai nimikirjaimia. Tavaksi tuli julkaista joka kerta kaksi shakkitehtävää, joista osa oli koti- ja osa ulkomaisia, mutta nyt niiden laatijat yleensä nimettiin. Vajaan vuoden tauon jälkeen shakkipalstaa julkaisivat *Helsingfors Dagblad* 17.2.-31.3.1889 (seitsemän kertaa) ja sen jatkoksi *Nya Pressen* 7.4.1889-15.1.1890 (40 kertaa), pääsääntöisesti sunnuntaisin.

Tidskrift för Schack ilmestyi kuukausittain maaliskuusta 1890 ja siitä lähetettiin näytteitä ulkomaillekin julkisuuden, tilausten ja muun tuen toivossa. Tassilo von Heydebrand und der Lasan kirjekoelmassa puolalaisessa Kórnikin linnassa on säilynyt kaksi Öhquistin kirjettä samalta vuodelta. Öhquist valitti, että vain yksi skandinaavi oli tilannut lehden, jonka tarkoitus oli kehittyä kaikkien pohjoismaiden yhteiseksi shakkilehdeksi. Öhquist oli aikaansa edellä, sillä tanskalaiset toteuttivat ajatuksen vuodesta 1895.

Pelkästään suomalaisten shakinharastajien voimin ei toiseen vuosikertaan ollut mahdollisuutta, joten tammikuun 1891 numeron jälkeen vuoteen 1893 saakka shakkialpista julkaistiin useamman urheiluseuran yhteisessä *Sporten*-nimisessä lehdessä, joka ilmestyi kahdesti kuu-kaudessa (33 kertaa).

Öhquistin aloittama shakkialpista jat-kuui aluksi *Sportenin* kanssa samanaikai-sesti helsinkiläisessä *Aftonbladetissa* 19.-1.30.5.1893 (20 kertaa) ja sen seu-raajaksi perustetussa *Helsingfors Afton-bladissa* 4.7.1893-27.3.1895 (98 kertaa). Julkaisupäivä oli yleensä tiistai tai keski-viikko.

Näihin aikoihin Helsingin ulkopuolel-la ainoa Suomessa shakkialpista julkaisut lehti oli *Wasa Tidning* 10.2.-11.5.1894 (seitsemän kertaa), ilmeisesti vaasalaisen kauppiaan K. V. Auerin ansiosta.

Hajanaisia shakkialpista 1897-1906 ja 1912-1916

Öhquist ryhtyi kahden vuoden tauon jäl-keen toimittamaan uutta shakkialpista *Nya Pressenissä* 1.2.1897-25.6.1900. Shakkialpista ilmestyi yleensä maanantai-sin, ennätyskelliset 167 kertaa ja sisältä-en 373 tehtävää. Tällä kertaa shakkialpista ei hiipunut toimittajan innostuksen tai lukijoiden kiinnostuksen puutteeseen, vaan se päättyi lehden lakkauttamiseen venäläisen sensuurin toimesta.

Alfred Törnros (1876-?) jatkoi Öhquistin työtä toimittamalla *Helsingfors-Post-enin* shakkialpista 2.3.1903-14.1.1905 (96 kertaa), pääsääntöisesti lauantaisin. Hän siirsi alpistansa *Hufvudstadsbladet*-iin 22.1.1905-4.1.1906 (16 kertaa), yleensä joka toiselle sunnuntaille.

Vuoden 1912 alussa Helsingin shak-kielämä elpyi nopeasti pitkän taantuman jälkeen. *Hufvudstadsbladet* julkaisi jo kol-mannen kerran shakkialpista 14.1.-20.10.1912 (22 kertaa), pääsääntöisesti joka toinen sunnuntai, HSK:n uuden pu-heenjohtajan John L. W. Lilljan (1879-1946) toimittamana. Samanaikaisesti *Dagens Tidning* julkaisi shakkialpista

4.2.1912-15.3.1914 (81 kertaa), pääsään-töisesti joka sunnuntai, Öhquistin toimit-tamana. Lehden muutettua nimensä shak-kialpista jatkui *Dagens Pressissä* 24.10.1915-20.5.1916 (24 kertaa), pää-sääntöisesti lauantaisin, Gunnar Hultin ja Arvid Kajänin (1898-1953) toimittamana.

Kahden ruotsinkielisen shakkialpistan kanssa kilpaili shakillisena 'hulluna vuon-na' 1912 myös ensimmäinen suomenkie-linen shakkialpista. Sen toimittajaa ei tun-eta, mutta alpista julkaisi *Uusi Suome-tar* 25.2.1912-7.6.1914 (48 kertaa), pää-sääntöisesti joka toinen sunnuntai.

Ensimmäinen maailmansota teki jäl-leen lopun shakkialpista 2,5 vuodeksi.

Shakkialpista elpyminen 1919-1924

Suomenkielinen aikakauslehti *Maailma* sai kunnian shakkialpista elvyttämises-tä tammikuussa 1919. Lehti julkaisi ke-säkuuhun 1921 mennessä 15 shakkialpista Werner Anttilan toimesta. Muutaman vuoden ajan shakkitehtäviä julkaistiin sa-tunnaisesti, mutta vuonna 1924 jälleen kuukausittain.

Hufvudstadsbladet julkaisi neljännen shakkialpista lyhyen aikaa 14.3.-23.5.1921 (viisi kertaa), minkä jälkeen shakkialpista voidaan puhua vasta vuo-den 1924 alusta alkaen. Lehden erikoi-suudeksi tulivat shakinpelaajien muoto-kuvat.

Ruotsinkielinen aikakauslehti *Veckans Krönika* julkaisi 2.1.1922-27.10.1923 shakkialpista (52 kertaa), samoin kuin sen kilpailija *Allas Journal* 19.2.1922-30.9.1923 (85 kertaa), jatkuen lehtien yhdistyttyä *Allas Krönikassa*.

Uusi Suomi julkaisi shakkialpista 22.10.1922 alkaen, lähes joka sunnuntai. Se sai rinnalleen syksyllä 1924 peräti neljä uutta shakkialpista julkaisevaa sanoma-lehteä: viipurilainen *Karjala* 21.9.1924, *Helsingin Sanomat* 28.9.1924 sekä turkulaiset *Uusi Aura* 12.10.1924 ja *Åbo Underrättelser* 19.10.1924 alkaen. Samana vuonna 1924 julkaistiin myös ensimmäi-nen 'Suomen Shakki - Finlands Schack',

tosin aluksi vuosikirjana.

Sittemmin shakkipalstoja ovat julkaisseet ainakin *Aamulehti* (1925-?), *Suomen Sosialidemokraatti* (1928-?), *Wiborgs Nyheter* (1928-30), *Tammerfors Aftonblad* (1929), *Helsingfors-Journalen* (1930-36), *Nuori Voima* (1930-?), *Karjalan Sanomat* (1930), *Svenska Pressen* (1930-36), *Ajan Sana* (1930-32) ja *Ajan Suunta* (1933-?), *Hakkapeliitta* (1931-34), *Kaleva* (1934-35), *Kansan Lehti* (1934-39), *Turun Sanomat* (1934-?), *Suomen Aliupseeri* (1934-?), *Arbetarbladet* (1934-?), *Kuluttajain Lehti* (1934-?), *Sosialisti* (1935-?), *Vaasa* (1935-?), *Kansan Työ* (1935), *Sisä-Suomi* (1936-37), *Aseveli* (1940-?), *Korsu-lukemisto* (1942-?), *Lahti* (1942-?), *Pohjan Poika* (1942-?), *Suomen Sotilas* (1943-44), *Vår Värld* (1944), *Suomen Kuvalehti* (1944), *Aatami* (1944-?), *SNS* (1945-47), *Työkansan Sanomat* (1946-56) ja *Kansan Uutiset* (1956-?), *Savo* (1946-?), *Savon Sanomat* (1946-?), *Ilta-Sanomat* (1953-), *Apu* (1953-?) ja *Satakunnan Työ* (1964-?). Neuvostoliitossa julkaisi suomenkielisiä shakkipalsta *Punainen Karjala* (1928).

Parhaimmillaan vuonna 1929 jokaisessa neljässä suurimmassa kaupungissamme oli suomen- ja ruotsinkieliset shakkipalstat. Vasemmistolehdet innostuivat Työväen Shakkiliiton perustamisen aikoihin 1930-luvun puolivälissä ja asemasodan aikaan shakki oli hyvin suosittu harrastus. *Suomen Shakki* 2/1952 s. 54 ja 2/1953 s. 53 mainitsevat Shakkitoimittajien kerhon, jonka tarkoituksena oli laatia luettelo shakkipalstoista, mutta sellainen ei liene koskaan valmistunut.

Shakkipalstan määrittelemisen on yllättävän hankalaa. Parhaimmillaan ne olivat säännöllisiä ja numeroituja, mutta usein kyse oli sekalaisia ja satunnaisia shakkiaiheita sisältävistä artikkeleista, joita oli vaikea erottaa tavallisista uutisista. Vaikka palsta olisi aloitettu suurin lupauksin ja jonkin kaavan mukaisesti, usein se alkoi nopeasti hiipua. Etenkin shakkipalstan päättymistä on vaikea todeta selailematta lehteä useita kuukausia eteenpäin. Lehdet ovat luettavissa mikrofilmeillä mm. Helsingin yliopiston kirjastossa, mutta

niistä puuttuu irtonumeroita ja sivuja, joista osa löytyy Helsingin kaupunginkirjaston alkuperäislehtien kokoelmasta. Joskus mikrofilmit ovat lukukelvottomia ja viimeiset shakkitehtävät jäivät usein ilman ratkaisua.

Shakkiaiheisten kirjoitusten kerääminen sanoma- ja aikakauslehdistä on mielenkiintoinen harrastus varsinkin silloin kun niiden kirjoittajat ovat vaivautuneet välittämään aikalaisuutensa. Tässä suhteessa *Svenska Pressen* kunnostautui taidokauppias Ivar Hörhamnerin ansiosta. Harmillista on, kun jonkin turnauksen seuraaminen jääkin kesken tai esimerkiksi Öhquistin ja Anatole Tschepurnoffin välisestä 1890-luvun peleistä muutama on jäänyt välistä julkaisematta. Salapoliisityötä joutuu tekemään silloin kun palstojen tai tehtävien numeroinnissa esiintyy virheitä, lehti on jäänyt jonkin pyhäpäivän tai poliittisen mullistuksen vuoksi ilmestymättä, shakkipalsta on siirretty poikkeuksellisesti eri painokseen tms. Olen pyrkinyt kopioimaan mikrofilmeiltä kaiken, mitä Suomessa julkaistiin 1920-luvun loppuun mennessä, mutta moni pieni arvoitus odottaa yhä ratkaisuaan ja kaikki lisäykset tässä esitettyihin tietoihin ovat tervehdyksellisiä.

Antero Leitzinger
antero.leitzinger@luukku.com

**Tämän lehden välissä on
pankkisiirtolomake jäsenmaksua
varten - muistakaa maksaa 10.6.2005
mennessä!**

Lisää shakkipalstoista Suomessa

Seuraavassa muutamia lähteitä, joita ei ole Leitzingerin listalla. Sulkeissa oleva vuosiluku ei välttämättä kerro shakkipalstan ilmestymisestä kuin sen, milloin lehdessä on ollut shakkitehtäviä.

Aamuposti
Avotakka (1968)
Etelä-Suomen Sanomat
Hämeen Salpa (1944)
Hämeen Sanomat (1985-)
Ilkka (1945-1961)
Iltalehti (1982-1985)
Karjalainen
Kauppalehti (1969)
Keskisuomalainen (1966-1974)
Länsi-Helsingin Alueuutiset (1985)
Naukkari (1974-1975) [puuvillatehtaan henkilöstölehti]
Palomieslehti (1941-1945)
Pohjalainen (1986-)
Porin Lehti (1978-1979)
Ruutulauta (1943)
Satakunnan Kansa (1954-)
Suomen Mies (1945)
Tamperealainen (198?-)
Tappara (1943)
TYKKI [Turun Yliopiston kemistit; joitakin numeroita löytyy netistä PDF:inä]
Valkeakosken Sanomat

Lopuksi vielä Suomessa ilmestyneitä shakkilehtiä, kerholehtiä ei tässä mainita:

Avoin Linja (1991-99)
Kirjeshakki (1961-)
Ruutulauta (1943)
Shakkisanomat (1961)
Shakkivuosi -63
Stella Polaris (1966-1973)
Suomen Shakki (1924-)
Suomen Shakkilehti (1960-61)
Suomen Tehtäväniekat (1946-)
Työväen Shakki (1934-1937)
Åbo Underrättelsers Schacktidning (1932)

MINNE KATOSIVAT PETROVIN PAPERIT?

Eero E. Böök pohti kirjassaan *'Shakkipakinoita'* (1967) ja kolmiosaisessa artikkelisarjassaan *'Jäniksen jäljillä'* (*Suomen Shakki* 9-11/1982), mitä tapahtui venäläisen shakkimestarin Aleksandr Petrovin (1794-1867) shakkipapereille, joiden kerrottiin kulkeutuneen tämän ystävän, suomalaisen Karl F. von Jänischin (1813-1872) kautta *'Helsingin yleiselle kirjastolle'*. Tämän jälkeen ulkomaisissakin hakueteoksissa on kummitellut salaperäinen helsinkiläiskätkö (yleensä oletettu Helsingin yliopiston kirjastoksi), jonne Petrovin ja Jänischin shakkikirjat ja -käsikirjoitukset olisivat kadonneet.

Böökkin käsitys perustuu Ilja Shumovin kirjeeseen 21.5./2.6.1872 ja ruhtinas Nikolai Golitsynin kirjeeseen, jotka on julkaistu *Deutsche Schachzeitung*issa 9/1872 s. 241-243 ja 5-6/1883. Shumovin alkuperäinen kirje oli osoitettu Tassilo von Heydebrand und der Lasalle, jonka kirjekokoelmaa säilytetään puolalaisessa Kórnikin linnassa. Golitsynin kirje oli osoitettu lehden toimitukselle.

Shumov tosiaan kertoo Jänischin kuolemasta ja että kaikki hänen kirjansa sekä paperinsa odottivat oikeuden sinetöiminä toimittamistaan aikaisintaan puolen vuoden päästä ainoalle perilliselle, vainajan Turussa asuvalle siskolle Amalia Boijelle (1799-1879), joka oli jo antanut luvan tutkia veljensä shakkikäsikirjoitukset. Jänischin keskeneräiseksi jääneen teoksen (*'Traite...'*) neljännen osan julkaisulupa oli ruhtinas Urusovilla ja kaikki arvokas saksankielinen kirjallisuus oli luvattu Wickaulle, tiedotti Shumov ensimmäisessä kirjeessään.

Shumov lähetti shakkikirjallisuuden kerääjänä tunnetulle saksalaiselle Lasalle toisenkin kirjeen 8./20.1.1873. Siinä hän kertoi saaneensa Jänischin paperit ja lähettävänsä Lasalle kaikki muut käsikirjoitukset paitsi Urusovin julkaistavaksi tarkoitetun! Tosin Shumovin mukaan Jänischin shakkipaperit olivat jo julkaistaviksi toimitettujen tutkielmien käsikirjoituksia.

Mihail Bezdrovny kirjoitti Lasalle kaksi kirjettä, 18./30.6. ja 3.8.1896. Niissä hän kertoi, että Jänischin shakkikirjastosta suurin osa olisi päätynyt Helsinkiin, mutta lehtikokoelma jäänyt Demidovinkadun vanhalle shakkiseuralle, joka oli aikoinaan yhdistetty saksalaiseen seuraan. Yhdistymisen tuloksena oli muodostunut *'Bürger-Club et Cercle des Echecs'*, johon Jänisch ja Shumov olivat kuuluneet ja jolle Boije oli luovuttanut lehtikokoelman pientä korvausta vastaan.

Boije lahjoitti tosiaan Helsingin yliopiston kirjastolle 26.9.1873 kaksi Jänischin shakkiaiheista teosta (*'Traité...'* ja *'Analyse...'*), joista jälkimmäinen on valitettavasti kokonaan kadonnut kirjaston kokoelmista. Helsingissä oli yliopiston kirjaston ohella kaksi muutakin *'yleistä'* kirjastoa, joita Golitsyn saattoi tarkoittaa: nykyiset Helsingin kaupunginkirjasto ja Teknillisen korkeakoulun kirjasto, jotka olivat tuolloin idullaan. Jälkimmäinen tuhoutui Neuvostoliiton ilmavoimien pommituksissa.

Mikäli shakkikirjoja oli enemmänkin, ne lienevät kuitenkin jääneet Pietariin. Toisaalta turkulaisten Carl Wilhelm Hjeltin ja Carl Ulric Frietschin laajoista shakkikirjastoista on säilynyt niin vähän, että niiden on täytynyt päätyä myyntiin ulkomaille.

Petrovin jäämistön kuulumisesta Jänischille ei ole Lasan kirjeenvaihdossa mitään tietoa. On varsin todennäköistä, että mielikuva kadonneesta aarteesta on sittenkin myytti, vaikka paljon arvokkaita shakkikirjoja ja -käsikirjoituksia on Suomessa todistettavasti joutunut tietymättömiin.

Antero Leitzinger
antero.leitzinger@juukku.com

Kari Valtonen

”Suomalaisteemoja” oikeaoppisissa shakkitehtävissä

Tämä kirjoitus perustuu diagrammes-lehden numerossa 98/1991 julkaistuun artikkeliini ”Les themes ’finlandais’ dans le probleme orthodoxe”, jonka oli alkuperäisestä englanninkielisestä tekstistä ranskantanut Laurent Joudon. Tästä suomenkielisestä versiosta, joka nyt julkaistaan ensimmäistä kertaa, olen jättänyt pois joitakin suomalaisille tehtäväniekoille tuttuja seikkoja ja laajentanut paikoin runsaastikin itse teemojen käsittelyä lisäten samalla esimerkkitehtävien määrää.

Suomalaiset tehtäväharrastajat ovat olleet melko aktiivisia innovoimaan uusia teemakeksintöjä erityisesti 2#-siirtoisalueelle. Tuotteliatin ajanjakso osui sotia edeltävälle ja parille sotien jälkeiselle vuosikymmenelle. Syynä virran ehtymiseen ei ole ehkä ollut niinkään luovuuden puute kuin se, että merkittävien teemakeksintöjen tekeminen yleensä on tullut sitä vaikeammaksi, mitä lähemmäksi nykypäivää tullaan. Kuten Matti Myllyniemi kirjassaan *Toteutuneita oivaluksia* (1980) asian tiiviisti ilmaisi jo pari vuosikymmentä sitten: ”Nykyään keksitään koneistoja, ei teemoja!” (s. 26). Rajanveto näiden kahden välillä ei ole helppoa, ja tässäkin artikkelissa joitakin ”teemaksi” kutsumiani keksintöjä voisi joku kutsua ”koneistoksi” tai ”mekanismiksi”. Käsitteen ”teema” sisällöstä tässä artikkelissa keskustelen vielä vähän alempana.

Ennen kuin alan esitellä itse suomalaisten keksimiä teemoja, on syytä tarkentaa otsikon loppuosaa ”oikeaoppisissa tehtävissä”. Se tarkoittaa lyhyesti matti-, itsematti-, apumatti- ja lopputehtäviä. Ulkopuolelle jäävät siis varsinaiset satutehtävät, esimerkiksi Olavi Riihimaan keksintö ”värinvaihtoteema”, sekä shakkimatemaatiikka ja retroanalyttiset tehtävät.

Maailmansotien välinen aika

Edvard af Hällström, ensimmäisiä merkittäviä suomalaisia tehtäväniekkoja, oli tuottelias itsemattilaatija. Hän ehdotti tietäkseni jo 1920-luvulla ideale, jossa musta

sotilas pitkässä itsematissa siirtyy alkuasemastaan sekä yhden että kaksi askelta ja tekee lopuksi matin, nimitystä ”Kuusamo-teema”, mutta ideasta oli laadittu jo paljon ennen af Hällströmiä, eikä nimikettä koskaan olekaan yleisesti käytetty.

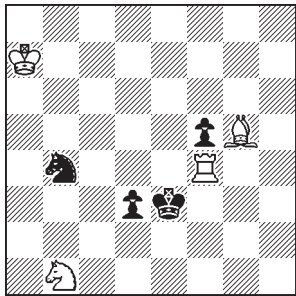
Vaikka apumatteja olikin maailmalla jonkin verran laadittu jo 1850-luvulta asti, varsinaiseen kukoistukseensa apumattilaadinta puhkesi kaikkialla vasta 1920-luvulla. Saman vuosikymmenen lopulla alkoi esiintyä apumattitehtäviä, joissa oli useampia kuin yksi ratkaisu, vaikka käytäntö toden teolla yleistyi vasta paljon myöhemmin. Tavallista ei ollut myöskään yhtä useamman ratkaisun esittäminen kaksosmuotojen avulla.

Yllättävää onkin, että Pentti Solalta on jo vuodelta 1931 peräisin apumatti, jossa kaksoset muodostetaan muuttamalla yhden (mustan tai valkean) nappulan laatua. Tehtävän I ratkaisut: a) 1.Rc2 Rc3 2.Rd4 Txf5# b) 1.Le1 Rd2 2.Lf2 Te4#c) 1.Tb2 Ra3 2.Te2 Rc4#. Myöhemmin tällainen kaksostus sai nimen ”Forsberg-kaksonen” ruotsalaisen laatijan Henry Forsbergin ja hänen klassisen, vuonna 1935 ilmestyneen 3a#:nsa mukaan (kts. FIDE Album 1914-1944/III, n:o 135), mutta ajallisesti Sola ehti ennen (ja hänenkin tehtävänsä on kyseisessä albumissa). Tällainen ilmiö on tehtävämaailmassa yleinen, kuten Hannelius-teeman yhteydessä tulemme näkemään, eikä siitä kannata nostaa meteliä, ei ainakaan 80 vuotta tapahtuneen jälkeen eikä siinäkään tapauksessa, että kunnian vei ruotsalainen. Den glider in!

Kaksostusta koskevia keksintöjä ei tietenkään voi pitää varsinaisina teemoina, sillä ne liittyvät shakkitehtävän muodolliseen puoleen, eivät sisältöön, mutta käytän tässä(kin) yhteydessä termiä ”teema” hyvin väljästi niin, että sen voisi korvata sanalla ”keksintö” tai ”innovaatio”.

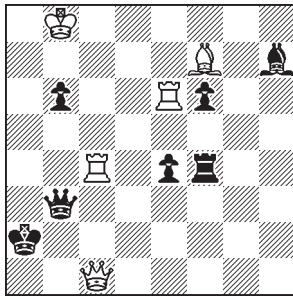
Sola on saanut nimensä tehtäväshakilliseen nomenklatuuriin muiden, paljon tärkeämpien keksintöjensä ansiosta. Hänen ehkä merkittävin innovaationsa oli suomalainen Novotny, joka on siinä mielessä poik-

I) Pentti Sola
2. p. *The Problemist* (Fairy
Suppl.) 1931

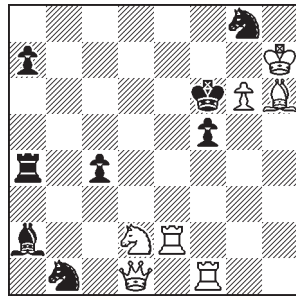
a#2   b) mLb4   4+4
c) mTb4

II) Pentti Sola
Hufvudstadsbladet 1934

2#   5+7

III) Yrjö S. Iso-Puonti
Uusi Aura 5.11.1939

2#   7+8

keuksellinen suomalaiskeksintö, että se kuuluu loogisen koulukunnan ideaperheeseen, sen nuikahkoon 2#-osastoon: (2 siirron mattitehtävän) koetelmassa valkea uhkaa kahta mattia. Musta torjuu uhan avaamalla kahden erikulkuisen nappulan (yl. mT ja mL) linjat siirtämällä niiden leikkauspisteessä olevaa nappulaa (yl. sotilasta). Ratkaisussa valkea lyö leikkauspisteeseen (koetelmasiirron tehneellä nappulalla).

Niin tämän kuin muidenkin teemojen määritelmien yhteydessä on aina syytä muistaa, että teemat voi määritellä monella tavalla ja niistä voi laatia tehtäviä, jotka eivät täytä teemamääritelmää kaikilta osin tai laajentavat sitä tavoilla, joita teeman keksijä ja myöhemmätkin määritelmien laatijat eivät ole tulleet ajatelleeksi. Joka tapauksessa Solan pioneerehtävä II vuodelta 1934 on yllä annetun määritelmän mukainen: 1.eT~? e3!1.**Texe4!** (2.Ta4,Tc2#) Lxe4/Txe4 2.Ta4/Tc2#, lisämuunnelma 1.- Dxc4 2.Lxc4#.

Teemaa on aivan nykypäiviin asti pyritty laajentamaan eri tavoin, mutta yksi varhaisimmista laajennusrytyksistä III tulkoon historiallisistakin syistä esitellyksi. Teemanappulalla Rd2 on tarjolla viisi alkusiirtomahdollisuutta. 1.Rf3? uhkaa paitsi teemamatteja 2.Dd6,Dd4# myös 2.Lg5#, minkä tähden teemasiirto 1.- c3 ei riitä. Kumous 1.- f4! 1.Re4+:n kumoaa tietysti 1.- Ke7! Vihdoin 1.Rxb1? kumoutuu 1.- c3!:een. 1.Rb3?:n jälkeen tämä puolustus ei taaskaan riitä (1.- c3 2.Dd6#), sillä valkea on

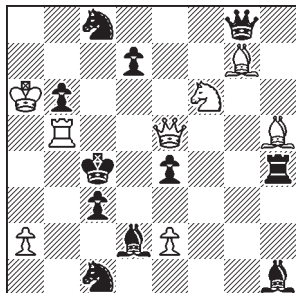
ennakolta katkaissut La2:n linjan, mutta 1.- Rd2! kumoaa. Niinpä 1.**Rxc4!** (2.Dd6,Dd4#) Txc4/Lxc4/Rd2/Rxh6/f4 2.Dd6/Dd4/Da1/Dd8/Txf4#. Sivumennen sanoen tehtävä on ekonomisoitavissa: msa7→f7, -vsg6 (6+8), jolloin luomus on valkosotilaaton!

Kiintoisa on houkutus 1.De1?, joka uhkaa 2.Te6,Dh4# ja jonka kumoaa temaattinen 1.- c3! Myllyniemi yritti paljon myöhemmin laatia kaksivaiheisen suomalaisen Novotнын, jossa uhat ja lisäksi ratkaisun mattisiirrot vaihtuisivat kauttaaltaan, mutta hänkin joutui käyttämään eri alkusiirtonappuloita (*Toteutuneita oivalluksia*, s. 12; tehtävä n:o 28).

Iso-Puontin tehtävä ei ankarasti ottaen ole täysin looginen, sillä alkusiirron lisämotiivi ilmenee muunnelmassa 1.- Rd2 2.Da1#, mutta mR on tarpeen, jotta ennakkokatkova 1.Rb3? ei toimisi.

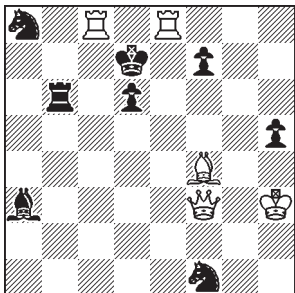
Puhtaan loogisesti *molemmat* teemalinjat ennakolta katkovin koetelmin suomalaisen Novotнын esitti muutamaa vuotta myöhemmin saksalaislaatija Michael Schneider, jonka mukaan laajennus on saanut nimen Schneiderin katko(t). Todennäköinen pioneirehtävä on IV: koetelman 1.R~? (2.Dc7,Dd4#) kumoaa 1.- e3! Jatkeutuisa yrityksissään 1.Rd5!? ja 1.Rg4!? valkea katkoo mustan teemalinjat etukäteen niin, että teemasiirron 1.- e3 jälkeen kaksoisuhkauksen toinen puoli toimii edelleen (2.Dc7# ja 2.Dd4#), mutta yritykset kumoutuvat siirtoihin 1.- Dxc7! ja 1.- Lxe2!, koska vR on aiheuttanut tukinta- tai katko-

IV) Michael Schneider
51. Kölner Zeitung 1942

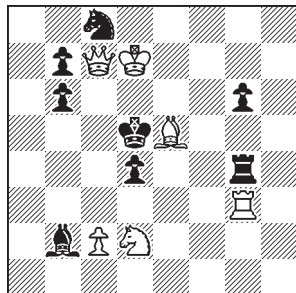
2# 8+11

V) Pentti Sola
v. Suomen Shakki 1935
3. p. Suomen Shakkiliitto

2# 5+8

VI) R. Aliovsadzade &
M. Vagidov
Shahmaty 1978

2# 6+8

haitan. Ratkaisu on siis **1.Rxe4!** (2.Dc7, Dd4#) 1.- Txe4/Lxe4 2.Dc7/Dd4# lisämuunnelmoin 1.- Rb3/Dxg7/Rxe2/Le3 2.axb3/Dd5/Lxe2/Dxc3#.

Novotnysta on olemassa myös muunos nimeltään "ihanne-Novotny", jossa alkusiirron jälkeen valkea ei uhkaakaan teemamatteja vaan jotain muuta, ja teemamatit seuraavat vasta, kun musta lyö uhrinappulan. Solan pajasta on lähtöisin myös ensimmäinen suomalainen ihanne-Novotny (tehtävä **V**): 1.Lg3? (2.Df5, Dxf7#) d5! **1.Lxd6!** (2.Tcd8#) Lxd6/Txd6 2.Df5/Dxf7#, ja lisämuunnelmat 1.- Tb8/Kxd6 2.Dc6/Dd3#. Tehtävä esiintyy FIDE-albumissa (1914-44/I, n:o 270) ja lukuisissa muissa lähteissä alkuperäismuodossaan (-mRa8, +mTb1), joka on kuitenkin temaattisesti pilalla, koska koetelman 1.Lg3? kumoo myös 1.- Te1! En tiedä, onko tehtävää kukaan yrittänyt korjata. Tekemäni korjaus parantaa alkuperäistä tehtävää muutenkin, sillä nyt koetelmassa esiintyy muunnelmia 1.- Rc7 2.Tcd8#.

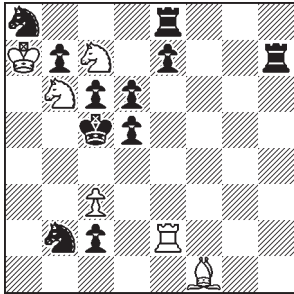
Tässä kirjoituksessa myöhemminkin käsittelen joitakin teemoja, jotka eivät nimeltään kuulosta suomalaisilta. Sellainen on azerbaidzhanilainen Novotny, jonka voisi lyhyesti määritellä suomalaisen ja romanialaisen Novotнын yhdistelmäksi. Romanialaisessa Novotнынssahan uhkamattit (joita on kaksi ja jotka hyödyntävät Novotnykatkoa, toisin kuin ihanne-Novotнынssa) ovat eri siirtoja kuin temaattisia lyöntejä seuraavat matit. Azerilaatijoiden tehtävä **VI** on selkeä esimerkki: 1.L~? (2.De5, Dc4#) d3!

1.Lxd4! (2.De5, Dc4#) Txd4/Lxd4 2.Tg5/c4# lisämuunnelmiana 1.- Kxd4 2.Td3#, jossa muutoin vähän työllistetyt vT ja vs saavat lisätehtävän.

Johdonmukainen muunnos Solan ideasta on suomalainen Plachutta, jossa mustan linjanappulat ovat samankulkuiset eli joko mT+mT tai mD+mL. Koska Plachutta-katkon hyödyntämiseen menee kaksi siirtoa, kyseessä on 3#-teema. Tämänkin idean ehti ilmeisesti ensimmäisenä toteuttaa Sola (tehtävä **VII**): 1.Th2? (2.Rd7, Re6#) e6, e5! **1.Txe7!** Texe7/Thxe7 2.Rd7+/Re6+. Plachutta-muoto ei ole osoitautunut aivan yhtä hedelmälliseksi kuin suomalainen Novotny. Tästäkin teemasta on olemassa azerbaidzhanilainen ja ihanne-muoto, mutta tässä annan tilaa kuitenkin tehtävälle **VIII**, jossa yhdistetään s. Novotny ja s. Plachutta, mikä onnistuu, kun yksi mustan teemanappuloista on kiinnitetty: 1.eR~? dxe3! **1.Rxd4!** (2.Tg6, Dd5, Dh2#) Txd4/Lxd4/Dxd4 2.Tg6/Dd5/Dh2#. MD:n ja L:n keskinäisiä katkoja voi muuten nimittää myös "englantilaiseksi Novotnyksi", joten tässä on ehkä kaksikin teemanimitystä mahdollisia!

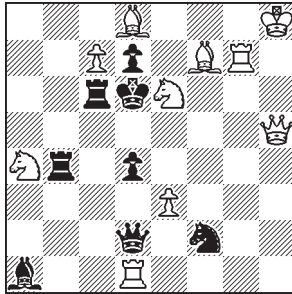
Kolmas Solan lanseeraama teema on sekin romanialaisen ja suomalaisen teeman synteesi ja kuuluu hidastusideoiden piiriin, joita Sola ja hänen jälkeensä muutkin suomalaislaattijat ovat tutkineet aika runsaasti. "Hidastus" Solan esittämässä mielessä tarkoittaa yleensä 2#-ideoiden esittämistä 3#-tehtävissä, mutta ideaperheestä on jäänyt elämään oikeastaan vain

VII) Pentti Sola
The Problemist 1935

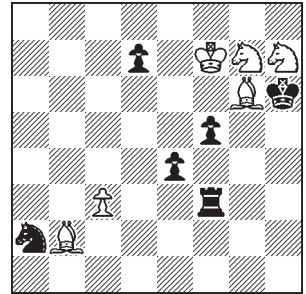
3# 6+11

VIII) Matti Myllyniemi
L'Echiquier Belge 1977

2# 10+8

IX) Pentti Sola
Uusi Suomi 1935

3# 6+6

Sola-Schiffmann, jonka määritelmä voisi kuulua näin: *3#-tehtävässä valkea uhkaa alkusiirron jälkeen 2 siirron mattia. Puolustussiiro(i)llaan musta lyö valkean nappulan, jonka takana on väijyksissä valkea linjanappula. Musta voi nyt torjua uhan avaamalla väijyvän valkean nappulan linjan, koska valkea on 2. siirrollaan katkaissut sen. Ratkaisussa valkea pelaa 2. siirrossaan niin, että mustan on avattava väijyvän nappulan linja haitallisesti.*

Solan pioneeritehtävän IX ratkaisu puhnee enemmän kuin tuhat sanaa: **1.Rh5!** (2.R5f6) Txc3 2.Rg3! (2.R5f6? Tc8!) Tg3 3.Lg7#. Solan tavoin nuorena kuolleen romanialaislaatija Israel Schiffmannin (1903-30) mukaan nimetyssä alkuperäisessä Schiffmann-puolustuksessa, joka on siis 2#-teema, mustan kiinnittyminen on absoluuttista, eli mustan kiinnittyvä nappula ei shakkisääntöjenkään mukaan voi poistua kiinnityslinjalta, Sola-Schiffmannissa kiinnitys on suhteellinen, eli musta nappula voi siirtyä, mutta siirtoa seuraa matti.

Kryptisen Sola-Schiffmannin sijaan teemaa voisi kutsua "hidastetuksi Schiffmanniksi", mutta se ei liene viisasta, sillä nimitystä on kirjallisuudessa käytetty toisenlaisesta Schiffmann-teemaan liittyvästä hidastusefektistä.

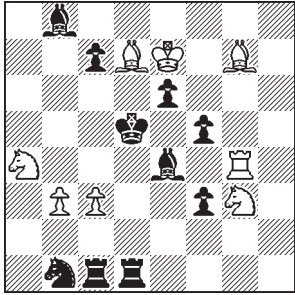
Tämäkin Solan idea on osoittautunut hedelmälliseksi ja synnyttänyt erinomaisia tehtäviä toisensa perään. Teema oli kohteena laadintamaaottelussa Suomi-Romania 1937 ja K.N.S.B:n 13. teematurnauksessa 1939. Uudemmissa teemakilpailuis-

ta on mainittava ainakin vuonna 1989 julistettu Rafael Kofmanin MT 3#-tehtäville, jossa aiheena olivat Schiffmann- ja Nietvelt-teemat ja myös Sola-Schiffmann.

Ilomantsilaisesta Jorma Kinnusesta ei tiedetä paljon, mutta hänen mukaansa nimetty, 1930-luvun puolenvälin aikoihin esitelty Kinnunen-teema putkahtaa esiin aina silloin tällöin vielä nykyäänkin. Pentti Sola vaikutti tämänkin idean syntyyn, ja häneltä onkin yksi varhaisimpia teemaesimerkkejä. Määritelmä: *2 siirron mattitehtävässä yksi puolustus sisältää tietyn mustan haitan ja tietyn hyödyn; toisessa puolustuksessa mustan siirron haitta on edellisen muunnelman hyödyn vastamuoto ja hyöty on edellisen muunnelman haitan vastamuoto.* Esimerkkitehtävä X voi hiukan helpottaa asian ymmärtämistä: alkusiirto **1.Rh5!** uhkaa 2.Rf4#. Mustan siirrot 1.- c6/c5 ovat mustan linjan avauksia (hyöty) ja tutkintoja (haitta), joita seuraavat matit 2.Lxe6/Rb6#. Puolustukset 1.- Ld3/Lc2 ovat (ruudun e4) raivauksia (hyöty, tukinnan vastamuoto) ja mustan linjan katkoja (haitta, linjanavauksen vastamuoto), joita seuraavat matit 2.Td4/c4#. Teema on tässä esitetty 2x2-muunnelmalsena, mikä on tietysti sallittua ja suotavaakin. Myös haitta/hyöty-pareja voi tehtävässä olla useampia kuin kaksi.

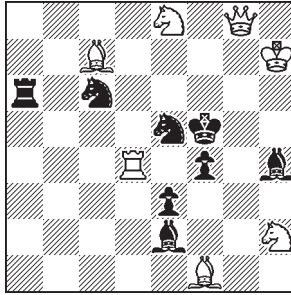
Kuten viimeksi ST:n kevätpäivillä 2005 todettiin, teema pääsee parhaiten oikeuksiinsa, kun motiivit esiintyvät mahdollisimman puhtaina ja tehtävässä ei ole sivumuunnelmia. Tehtävässä X siirto 1.- c5 on samalla (ruudun b6) suojattajättö, ja yli-

X) Pentti Sola
1. p. ST TT 1935

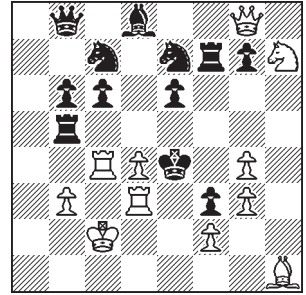
2# 8+10

XI) Harri Hurme
1. kum. Lauri Ruonala 50
JT 1974

2# 7+8

XII) Gottfried Laitinen
Schackvärlden VII/1942

2# 11+12

määräisen muunnelman 1.- e5 2.Rf6# esiintyminen voi (entisestään) haitata kokonaisuuden hahmottamista. Sotilaan e6 voikin poistaa.

Suomen ulkopuolella teemasta tunnetaan paremmin Alain C. Whiten nimeämä vice versa-teema, joka on kuitenkin vain yksi Kinnunen-teeman toteutusmahdollisuus: yhdessä muunnelmassa *musta torjuu uhan avaamalla oman (hyöty) ja valkean linjan (haitta)*; toisessa muunnelmassa *musta katkoo valkean linjan (hyöty) ja omansa (haitta)*. Teema on suomennettu vuorovastakkeeksi, mutta jotta koiralle ei tässä tapauksessa annettaisi kahta nimeä, sitä ei liene hyvä käyttää Kinnunen-teeman vaihtoehtoisena nimenä, vaan varata se koskemaan vain tätä yhtä erikoistapausta. Vice versa oli muuten yhtenä teemana Suomi-Hollanti laadintamaaottelussa 1938-9.

Teema on mahdollista esittää myös syklisenä, mutta yksi tehtäväjargonin kummallisuuksia on, että silloin kyseessä onkin – Jönsson II-teema! Merkittävä tehtäväteoreetikko ja -laatija Gustav Jönsson lienee laatinut teemasta ensimmäisenä syklisen toteutuksen. (Rinnakkaistapaus on le Grand-teema, joka syklisenä kantaa nimeä Ukraina-teema.) Tekisi mieli ehdottaa Kinnunen-teeman sykliselle esitykselle nimeä ”Jönsson-Kinnunen”, mutta koska Jönsson II tai ”Jönsson-sykli” lienee jo maailmalla vakiintunut nimitys, ehdotus voi tulla liian myöhään. En svensk igen!

Matti Myllyniemi kirjoitti Kinnunen-teemasta *Suomen Tehtäväniekat* 2/1974:ssa

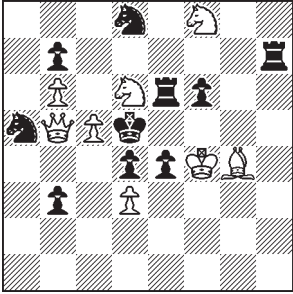
ja esitteli seitsemän erilaista hyöty/haitta-vastinparia. Kinnunen (ja Jönsson-Kinnunen) -teema oli samassa yhteydessä julistettu Lauri Ruonalan 50 JT:n aiheena. ST-lehden n:on 4-5/2004 kannessa komeilee kilpailussa 2. palkinnon voittanut Unto Heinosen 5-kertainen syklinen esitys. Harri Hurmeen 4-kertaisessa valkosotilaattomassa toteutuksessa **XI** on myös ansionsa, mm. pakoruudun antava alkusiirto, joka kompensoi alkusiirrosta tapahtuvaa kiinnostystä: **1.Td5!** (2.Dg6#) Lh5 (suojaus/v. linjan avaus)/Lf6 (v. linjan g6-e6 katko/tukinta)/f3 (raivaus/m. linjan katko)/Ra5 (m. linjan avaus/suojattajättö) 2.Ld3/Rd6/Dg4/Txe5#.

1940-luku

Gottfried Laitisen vuonna 1942 lanseeraama Laitinen-teema, josta on käytetty myös nimitystä Laitinen-puolustus määritellään seuraavasti: *2 siirron mattitehtävässä valkea uhkaa mattia avaamalla s-patterin (mK:n pakoruutuun). Musta puolustautuu siirtymällä teemasotilaan eteen vähintään kolmessa muunnelmassa.* Laitisen pioneirittehtävä **XII** julkaistiin *Schackvärlden*-lehdessä, joka järjesti aiheesta teemakilpailun jo samana vuonna: **1.Dxg7!** (2.d5#) Td5/Rcd5/Red5 2.Te3/Rg5/De5#, lisämuunnelmat 1.- Kd5/Tf6[xg7]/Tc5/Rf5 2.De5/R[x]f6/dxc5/Lxf3#.

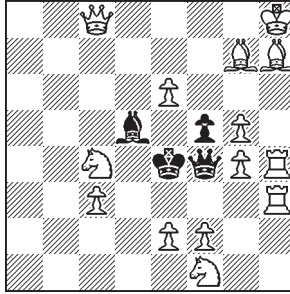
Alunperin teema määriteltiin hyvin jämäkästi. Niinpä vaadittiin, että patterin takanappula oli nimenomaan T ja että patterisotilaan piti uhata siirtymistä nimenomaan

XIII) Gregory Lewis
2. kum. L'Echiquier Belge
1984/II-1985/I

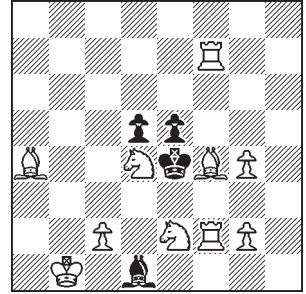
2# 8+10

XIV) Vojko Bartolovic
5. p. Stella Polaris 1968

2# 14+4

XV) Odd Backe
1. p. A.G. Ojanen 50 JT
1965-6

2# 10+4

mK:n pakoruutuun. Teema itsessään vai-
 kuttaa hiukan ohkaiselta, ja niinpä Laitinen
 on rikastanut jo ensiesitystään dualinväl-
 töllä: jos d5:een siirtyisi "dummy" eli mieli-
 valtainen nappula, seuraisi kolmoisatti
 2.Te3,Rg5,De5#, mutta jokaisen "oikean
 nappulan" siirto d5:een estää mateista kak-
 si.

Esittelen tehtävän **XIII**, jossa teema on
 yhdistetty valkean houkutuspeleihin, lähinnä
 osoitukseksi siitä, että teema on silloin
 tällöin saanut huomiota Suomen ulkopuo-
 lellakin. Valkean houkutukset 1.Rc4?
 1.Rf5? ja 1.Rxe4? (2.c6#) kumoutuvat tee-
 mapuolustuksiin 1.- Rac6! 1.- Rdc6! ja 1.-
 Tc6! Vain **1.Rc8!** (2.c6#) on valkealle turval-
 linen, ja muunnelmat 1.- Rac6/Rdc6/Tc6
 2.Dc4/Lxe6/dxe4# esittävät yksinkertaisia
 suojattajättöjä.

Suomen Shakin numerossa 10-12/
 1944 Antti G. Ojanen esitteli teemakeksin-
 tönsä, joka on myöhemminkin saanut vast-
 takaikua valikoidussa problemistipiirissä.
 Ojanen-teema: 2 siirron mattitehtävässä
 valkea uhkaa vähintään kolmea mattia.
 Kukin mustan puolustus, joita on sama
 määrä kuin uhkauksiakin, torjuu kaikki
 uhat ja mahdollistaa uuden, kulloinkin eri
 matin. Ojanen itse piti mahdollisena, että
 puolustuksia ja uusia matteja voisi olla eri
 määrä kuin uhkamatteja, mutta käytännös-
 sä laatijat tuntuvat suosivan muotoa, jossa
 uhkia ja toteutuvia matteja on yhtä paljon.

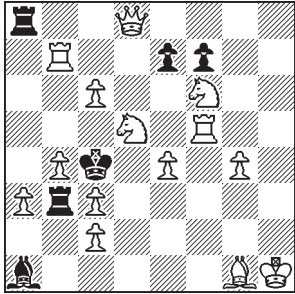
Teemasta on mahdollista laatia – ja on
 laadittukin – hyvinkin banaaleja moninker-
 taisia esityksiä, esimerkkinä luonnos Ka6

Da1 Th1 Lb2 e8 sa7 b7 c7 d7 e7 – Kh8 Dg7
 Th7 sf7 (10+4) 2#. **1.Lxf7!** (2.a8D,a8T,b8D,
 b8T,c8D,c8T,d8D,d8T,e8D,e8T,Lxg7#)
 Df6+/De5/Dd4/Dc3/Dxb2/Th6+/Th5/Th4/
 Th3/Th2/Txh1 2.Lxf6/Lxe5/Lxd4/Lxc3/Dxb2/
 Txh6/Txh5/Txh4/Txh3/Txh2/Dxh1#, eli 11
 uhkaa ja 11 uutta mattisiirtoa, mutta ehkä
 eniten kunnan shakkitehtävää muistuttava
 ennätys on 7-kertainen esitys **XIV: 1.gxf5!**
 (2.Rfd2/Rg3/Rcd2/Rd6/Te3/f6/f3#) La8/
 Lb7/Lc6/Lxc4/Lxe6/Dg4/Dxh4 2.Dxa8/Dxb7/
 Dxc6/Dxc4/Dxe6/Txg4/Txh4#. Kaikki valke-
 an uhkamattit hyödyntävät mD:n kiinnitystä,
 kun taas kaikki puolustussiirot ovat pako-
 ruudun raivaavia syöttöjä.

Vaikka teemassa ei olekaan minkään-
 laista uhanerittelyä, vaan kaikki uhkaukset
 osoittautuvat virtuaalisiksi, ja teemaa voi
 moittia intellektualismista, sen voi kuiten-
 kin katsoa luontevasti kuuluvan Fleck-tee-
 maperheeseen ja täyttävän yhden teoreet-
 tisen aukon. Teemasta on järjestetty ainai-
 kin yksi merkittävä kansainvälinen kilpailu,
 nimittäin A. Ojanen 50 JT, jonka voittajateh-
 tävässä **XV** on yhdistetty Ojanen-teeman
 valkeaan ideaan. Tehtävä on 4+4-muun-
 nelmainen, ja sen houkutuksissa esiintyy
 osin eri uhkamatteja kuin ratkaisussa:
 1.Rb3? (2.Rec3A,Reg3B,Rc5,Rd2#) Lxc2+!
 1.Rb5? (2.A,B,Rbc3,Rd6#) d4! 1.Re6?
 (2.A,B,Rc5,Rg5#) exf4! 1.Rf5? (2.A,B,Rd6,
 Rfg3#) Lxe2! **1.Rf3!** (2.A,B,Rd2.Rg5#) Lxc2+/
 d4/exf4/Lxe2 2.Lxc2/Lc6/Te7/Txe2#.

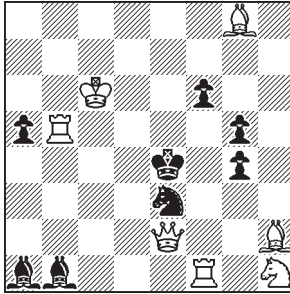
Ilmari Mäkihovi, Ojanen tavoin pelaaja-
 na kansallinen mestari, on myös antanut
 nimensä yhdelle teemakeksinnölle. Mäki-

XVI) Ilmari Mäkihovi
Tidskrift för Schack
 10/1946

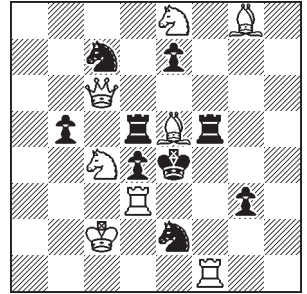
2# 14+6

XVII) I. Mäkihovi & M. Myllyniemi
 1. p. *Suomen Shakki* 1977

2# 7+8

XVIII) Osvaldo Faria
 1. kum. *Ghirelli MT* 1960

2# 8+9

hovi-teema: 2 siirron mattitehtävän esipe-
 lissä yhtä (tai useampaa) mustan puolus-
 tusta seuraa duaali. Houkutus- ja ratkaisu-
 pelissä duaali eritellään. Yksi Mäkihovin
 ensiesityksistä XVI esittää idean mielen-
 kiintoisesti siten, että duaalit estyvät alku-
 siirroissa tapahtuvaan valkean oman lin-
 jan ennakkokatkoon: *1.- Lxc3 2.Rb6, Re3#
 1.Rd7? (2.Re5#) Lxc3 2.Rb6#[Re3?], 1.- f6!
1.e5! (2.Tf4#) Lxc3 2.Re3#[Rb6?]. (Mäkiho-
 vin *Suomen Shakin* 7/1946 esittelyartikke-
 lissa julkaisema ja monin jälkipainoksin
 muistettu tehtävä n:o 346 Kb7/Kd5 1.Dc7!
 on pahasti virheellinen: 1.Dc7? d6! ja sr.
 1.Rc7+!).

Teema kantaa myös nimeä Ellerman-
 Mäkihovi, joten maailmankuulu argentiina-
 laislaatija lienee askaroinut saman idean
 parissa samoihin aikoihin. Saksankielisis-
 sä teksteissä olen törmännyt nimitykseen
 "Mattbereinigung" ja yhdessä amerikkalai-
 sessa tehtäväopuksessa nimitykseen "va-
 nishing duals", jotka kumpikin sopivat
 yleisnimitykseksi Mäkihovi-teeman kaltai-
 sille duaalinerittelyteemoille. Teemaahan
 on mahdollista varioida monin tavoin. Esi-
 pelissä voi esimerkiksi esiintyä kolmois-
 matti, kuten tehtävässä XVII: *1.- Ld4
 2.Ld5, Rf2, Rg3# 1.Tb3? Ld4 2.Ld5#, 1.- Lc3!
 1.Te1? Ld4 2.Rf2#, 1.- Le5!**1.Lg1!** (2.Dxe3#)
 Ld4 2.Rg3#. Myllyniemi on käyttänyt myös
 kaaviota 1.- x/y/z 2.ABC/ABC/ABC# 1.!x/y/z
 2.A/B/C#.

Kuriositeettina voisi vielä mainita tehtä-
 vän XVIII, jossa duaalit esiintyvätkin houku-
 tuspelissä: *1.- e6/Rf4 2.Rd6/Txd4/ 1.Lh7?

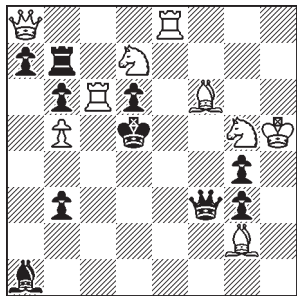
(2.Lxf5#) e6/Rf4 2.Rd6, Rf6/Txd4, Txf4#, 1.-
 bxc4! **1.Dg6!** (2.Dxf5#) e6/Rf4 2.Rf6/Txf4#.

Mielenkiintoista muuten todeta, että tee-
 man lähisukulainen "Sushkov-teema", jos-
 sa mattihoukutus esiintyy *uhkamateissa* ja
 joka esiintyy pseudo-le Grand-teeman yh-
 teydessä – 1.? (2.A# [B?]) a 2.B# 1.! (2.B# [A?])
 b 2.A# – näki päivänvalon vasta melkein
 neljä vuosikymmentä Mäkihovin keksinnön
 jälkeen.

Kaikkein tuntemattomimmaksi suoma-
 laisteemaksi minulle on jäänyt Suomi-tee-
 ma, josta ainoan maininnan olen nähnyt
Leo Valve-kirjaseen sisällysluettelossa! Siinä
 viitataan tehtävään XIX, jossa (temaatti-
 sen?) alkusiirron **1.Te4!** (2.Dg8#) jälkeen
 asemassa esiintyy kaksi naamioitua patte-
 ria, jotka laukeavat puolustusten 1.- Tb8/
 Txd7/Df5/Dxf6 jälkeen: 2.Tc5/Tc7/Td4/Tf4#.
 Lienevätkö nämä teemamuunnelmia ja an-
 taneeko esimerkkitehtävän ilmestymisvuosi
 osviittaa teeman syntyajoista?

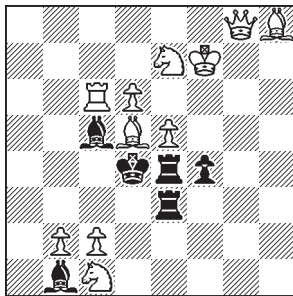
Edellisen tehtävän laatija, Leo Valve, on
 ollut Solan tavoin useamman kuin yhden
 teemakeksinnön isä. Suomi-teeman isyys
 jää tosin vielä hämärän peittoon, mutta
 Valven houkutusteeman keksijästä ei voi
 erehtyä, ei myöskään teeman sisällöstä: 2
*siirron mattitehtävässä valkean houkutuk-
 set, jotka uhaavat samaa mattia, kumou-
 tuvat aina samaan mustan siirtoon, mutta
 kumouksen motiivi vaihtuu.* Valve esitteli
 teemakeksintöään *Suomen Shakissa* 7/
 1949, ja se oli aiheena myös ST:n järjestä-
 mässä 1. kansainvälisessä teemakilpai-
 lussa, joka julistettiin samana vuonna.

XIX) Leo Valve
Lahti 1945

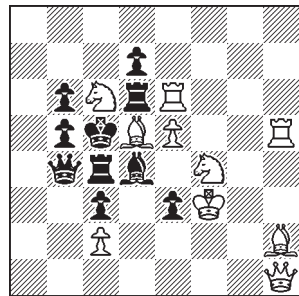
2# 9+10

XX) Leo Valve
Suomen Shakki 1950

2# 11+6

XXI) Timo Tyrkkö
1. p. ST TT 1964

2# 10+10

Tehtävä **XX** on yksi varhaisimmista teemaesimerkeistä: houkutukset 1.Ke6/Ke8/Kf6/c4/Le6 (2.Rf5#) kumoo aina 1.- Txe5!, torjuntamotiivina shakkaus, uhkanappulan suora kiinnittäminen, mattiruudun suora ja epäsuora suojaus sekä pakoruudun raivaus. Ratkaisu **1.Kf8!** (2.Rf5#) Lxd6 2.Tc4#. Teema on ollut kohteena myös kotimaisessa laadintakilpailussa 1964, jonka teeman ennätysellisesti 7-kertaisena esittävässä voittajatehtävässä **XXI** on jonkin verran samaa kuin Valven tehtävässä: 1.Ke4/Kg3/Kg4/Le4/Re7/Txd6/exd6? Lxe5!**1.Ke2!** (2.Rd3#). Tuomari Matti Myllyniemen lausunto: ”Uusi ennätys on näin nostettu 7:ksi! Vaivattoman tuntuisesti aikaansaatu korkealuokkainen esitys, jossa mustien hyötyjen erillaisuus on täydellinen. Tällaisessa tehtävässä täytyy yövärtijät antaa anteeksi” (ST:n jäsenmoniste 5/1964, s.2). Alkuperäiseen tehtävään täytyy vielä lisätä yksi yövärtija eli vLh2, muutoin 1.exd6?:n kumoo aina myös 1.- dxe6!

Matti Myllyniemi, joka tunsi hyvin (myös) suomalaisteemat ja laati niistä paljon, sai erikoisella Valve-teeman 6-kertaisella esityksellään jo seuraavana vuonna korkean sijoituksen kv. laadintakilpailussa (tehtävä **XXII**): 1.dxc3? Kd3! 2.Re5+ Ke3! 1.Lf2? Kd3! 2.Re5+ Kxd2! 1.Db6? Kd3! 2.Re5+ Kxe4! 1.Rxc2? Kd3! 2.Re5+ Kxc2! 1.Rxe2? Kd3! 2.Re5+ Kxe2! 1.Rf3? Kd3! 2.Re5+ Lxe5! **1.Rf5!** (2.Re5#). Jo esittelyartikkelissaan Valve piti tällaista yhden motiivin (tässä tapauksessa pakoruudun anto mK:lle) ker-toesitystä myös mahdollisena ja esittelikin

yhden esimerkin, mutta niitä lienee kuitenkin tehty vähän.

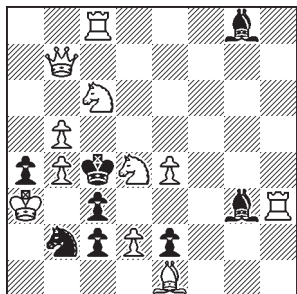
1950-luvulta nykypäivään

Yksi selkeästi epäonnistuneimmista kotimaisista teemanimityksistä on Valve-Ruhlis, vaikka itse teemassa ei mitään vikaa olekaan: 2 siirron mattitehtävän kahdessa tai useammassa vaiheessa musta tukkii aina eri mK:n pakoruudun. Valkea hyödyntää tukinnat samalla mattisiirrolla. Leo Valven pioneertehtävä **XXIII** on peräti viisinkertainen esitys: *1.- e5 2.Db3# 1.Ld6? (2.De5#) Lxd4 2.Dxb3#, 1.- Dxd4! 1.Rc6? (2.Re7#) Lxc5 2.Db3#, 1.- Rg8! 1.f4? (2.De5#) Re4 2.Db3#, 1.- Rf7! **1.Rxe6!** (2.Rf4#) De5 2.Db3#.

Teemanimikkeestä tekee epäonnistuneen se, että ”Ruhlis” tarkoittaa matin- ja puolustuksenmuutosten yhdistelmää, ei vain puolustuksenmuutosta, josta tässä teemassa on kysymys. Tämä terminologinen epätasällisuus rehoittaa yhä vieläkin tehtäväkommentareissa, tässä tapauksessa valitettavasti myös teeman nimes-sä. Valven puolustuksenmuutokset on pit-käkö nimike, mutta tähän hätään en parempaakaan suositusta keksi.

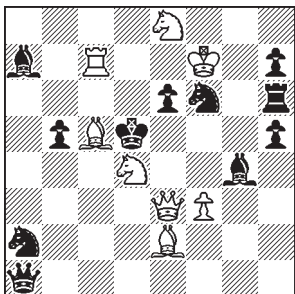
Hanneliuksen teema on ehkä suomalaisen Novotyn ohella herättänyt suomalais-teemoista eniten kansainvälistä kiinnostusta. Vaikka oletettu kantatehtävä ilmestyi jo 1950, teemanimitys on uudempaa perua ajalta, jolloin muutoinkin alettiin kiinnostua yhä laajemmalti myös muista 2-siirtoisista

XXII) Matti Myllyniemi
1. p. *Tidskrift för Schack*
1965

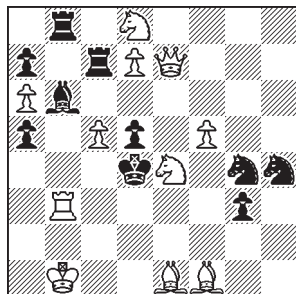
2# 11+8

XXIII) Leo Valve
5. kum. Olympiaturnaus
1952

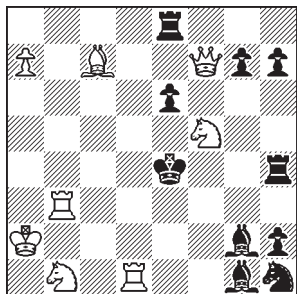
2# 8+11

XXIV) Jan Hannelius
2. p. e.a. *Die Schwalbe*
1950/II

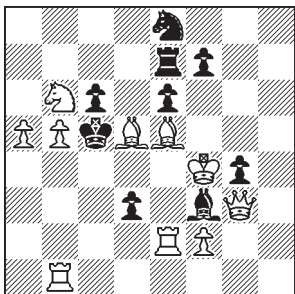
2# 11+10

XXV) Bruno Sommer
1. p. Dt. Schachbund 1929

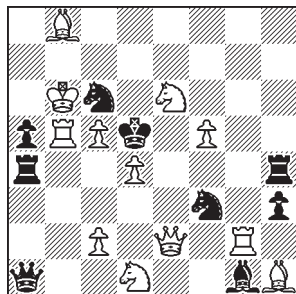
2# 8+10

XXVI) A. Goset
1. p. *Thèmes-64 TT*
1970-1

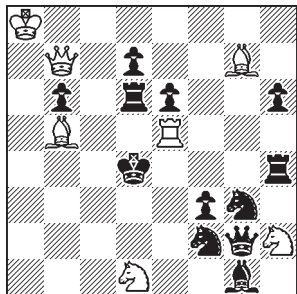
2# 10+9

XXVII) Jan Hannelius
Helsingin Sanomat
4.5.1958
Julius Gunst in memoriam

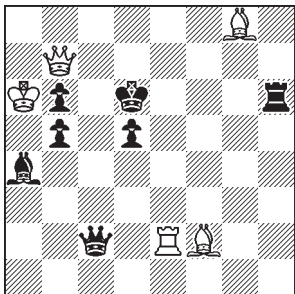
2# 12+9

XXVIII) Erkki A. Wirtanen
1. p. *Pohjolan Sanomat*
1965

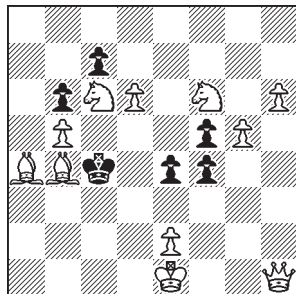
2# 7+12

XXIX) Matti Myllyniemi
diagrammes 1980

2# 5+7

XXX) Unto Heinonen
1. p. Erkki Paalanen 70 JT
1978-9

2# 11+6

siirtofunktioteemoista, jotka nyt tunnetaan mm. nimillä Dombrovskis, Banny, Vladimirov, le Grand ym. Se, ettei tehtävän **XXIV** sisältämä siirtokaavio 1.? (2.A#) a! 1.? (2.B#) b! 1.! A/B 2.b/a#, joka on myös lyhin tapa määritellä teema, aikanaan herättänyt huomiota, saattoi johtua siitä, että muut yo. teemoista eivät olleet vielä nähneet päivänvaloa ja että tehtävän pääsisältö oli tuolloin ajankohtaisessa hienossa uhankorjaus-tematiikassa: 1.eR~? (2.Lc3#) Txc5! 1.Rd2? (2.Td3#) Lxc5! 1.Rc3? (2.Rb5#) Re5!**1.Rd6!** (2.Rb5#) Txc5/Lxc5 2.Td3/Lc3#, lisämuunnelmat 1.- Re5/Kxc5 2.Re6/Rb5#.

Ranskalainen *Thèmes-64* julisti 1970 teemakilpailun, jonka aiheena oli ”käännetty Dombrovskis”, ja tuomariksi pyydettiin Jan Hanneliusta. Tästä kilpailusta alkaen teema on alettu vähitellen kutsua Hannelius-teemaksi.

Mestari laatijamme mainetta ei himmennä hitustakaan se, että idean kantatehtävän **XXV** olikin laatinut jo pari vuosikymmentä aiemmin berliiniläinen Bruno Sommer, seikka, jonka saksalaiseksperitit havaitsivat vasta vuonna 1991: *1.- Ld4/Le3/e5 2.Txd4/Txe3/Rd6# 1.Tbd3? (2.Rc3#) Ld4! 1.Tdd3? (2.Rd2#) Le3! **1.Re7!** (2.Dxe6#) Ld4/Le3 2.Rd2/Rc3#., lisänä 1.- e5/Lh3/Th5[6]/Txe7 2.Df5/Df3/Df4/a8D#. Hieno kantatehtävä tämäkin, ja kuten Jannekin tehtävässä ”Hannelius-koneisto” on vain sivutuote!

Sekä Hannelius- että Dombrovskis-teemoissa (1.? [2.A#] a! 1.? [2.B#] b! 1.! a/b 2.A/B#) on oleellista, että temaattiset matit eivät ole valmiina jo esipelissä. Jos ne ovat, voidaan puhua korkeintaan ”pseudo-Hanneliuksesta” ja ”pseudo-Dombrovskisista”.

Dombrovskis- ja Hannelius-teemojen sukulaisuus paljastuu viimeistään siinä vaiheessa, kun ne esitetään syklisinä, sillä silloin niiden siirtokaaviot ovat identtiset: 1.? (2.A#) a! 1.? (2.B#) b! 1.? (2.C#) c! 1.! a/b/c 2.C/A/B#. Tässä yhteydessä puhuisin kuitenkin mieluummin vain ”syklisestä Hanneliuksesta”, sillä Dombrovskis-teeman luontainen paradoksaalisuus katoaa syklisessä esityksessä. Niin tai näin, syklinen esitys oli em. teematurmauksen aikaan vielä sen verran kova juttu, että Janne palkitsi

sen kilpailun voitolla (tehtävä **XXVI**): 1.La2? (2.Ra4A#) cxb5a! 1.Ke3? (2.Ld4B#) exd5b! 1.Tb2? (2.Tc1C#) Rd6c! **1.Te4!** (2.Tc4#) cxb5a/exd5b/Rd6c 2.Tc1C/Ra4A/Ld4B#. Tällainen teemaesitys ei synnykään enää tehtävän sivutuotteena tai vahingossa! Sittemmin sykliä on onnistuttu pidentämään ja konstruktiot ovat keventyneet, mutta se on luonnollista kehitystä, joka ei riistä tältä pioneeriyöltä(?) sen arvoa.

Emil Luukkosen jo 1950-luvun alkupuolella ideoma Luukkosen-teema kuuluu paradoksiteemojen joukkoon, eikä olekaan ihme, että se on viime aikoina kokenut jonkinlaisen renessanssin. Teeman voi määritellä seuraavasti: 2 siirron *matitehtävän esipelissä kahta tai useampaa mustan siirtoa seuraa sama matti. Alkusiirron jälkeen valkea uhkaa kyseistä mattia, jonka torjuvat esipelin teemasiirrot, joita seuraavat uudet matit.* Yksinkertaisimmillaan teeman toteuttaa siirtokaavio *1.- a/b 2.A# 1.! (2.A#) a/b 2.B/C#.

Peräti 6-kertainen teemaesitys ilmestyi jo 1958, eikä ennätystä tietääkseni ole vieläkään löyty (tehtävä **XXVII**): *1.- Taxd4/Thxd4/Dxd4/Lxd4/Rcxd4/Rfxd4 2.Rc7# **1.Dd3!** (2.Rc7#) Taxd4/Thxd4/Dxd4/Lxd4/Rcxd4/Rfxd4 2.c4/Rf4/Rc3/Re3/c6/Tg4#. Harvinaisen miellyttävä ennätystehtävä, jossa on teemanmuutos (tukinnat vaihtuvat itsekiinnityksiin) ja jonka kruunaavat patterimatit!

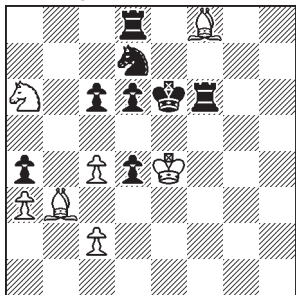
Myös valkosotilaaton kolminkertainen **XXVIII** kertoo teeman potentiaalista. Tällä kertaa tukinnat vaihtuvat antikriittisen alkusiirron jälkeen päästöiksi: 1.- Te4/Rge4/Rfe4 2.Td5# **1.Dxf3!** (2.Td5#) Te4/Rge4/Rfe4 2.Dc3/De3/Dd3#.

Teema on mahdollista esittää niinkin, että esipelissä mustan teemasiirtoja seuraavat aivan ”normaalisti” eri mattisiirrot, mikä edellyttää ratkaisussa kaksois- tai moniuhkausta. Tehtävä **XXIX** esittää meredith-muodossa siirtokaavion 1.- a/b/c 2.A/B/C#, 1.! (2.A,B,C#) a/b/c 2.D/E/F#: *1.- Dc5/Dc6/Dc7 2.Lg3/De7/Dxd5# **1.Kxb6!** (2.Lg3/De7/Dxd5#) Dc5+/Dc6+/Dc7+ 2.Lxc5/Dxc6/Dxc7#.

Yksi vähiten tunnettuja suomalaisten keksimiä teemoja lienee Paalanen-teema, outo lintu siinäkin mielessä, että se liittyy

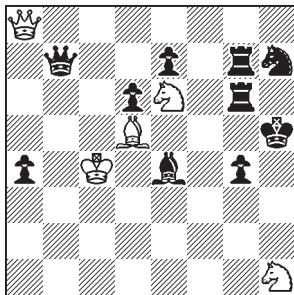
XXXI) Henry Tanner &
Kimmo Väikesalmi

1. p. Hyvinkää QC TT 1979

a#2 duplex 7+8

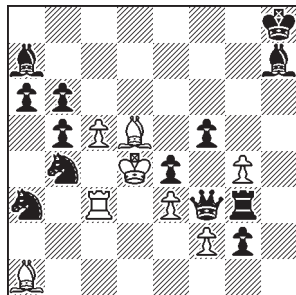
XXXII) Pentti Sola
331. Suomen Shakki 1932

a#2 5+10

XXXIII) J. Burbach & J.T.
Sanderse

711. The Problemist 1980

a#2 4.1.1.1. 8+13

lähinnä englantilaisen 2-siirtoiskoulukunnan piiriin: *Yhdessä tai useammassa houkutuksessa valkea alkusiirroillaan saa aikaan siirtopakkotilanteen, jolloin matin estää vain yksi ja kussakin houkutuksessa eri mustan vastasiirto. Edelleen tehtävässä on vastaavasti yksi tai useampia houkutuksia, joissa valkea uhkaa mattia. Torjuntana ovat tällöin sama tai samat vastasiirrot kuin siirtopakkohoukutuksissa.* Teema oli aiheena ST:n perustajajäsenen Erkki Paalasen 70-vuotisjuhlakilpailussa, teemoittajana ja tuomarina juhlija itse. Esimerkki-tehtävä oli hänen *Schach-Echossa* 3/1976 julkaisemansa, mutta oliko se ensimmäinen aiheesta laadittu, siitä ei lähde (ST:n jäsenmoniste 3/1978, s. 3) kerro.

Juhlakilpailun voittajatehtävästä **XXX** tuomari lausui näin: "Mustalla on alkuaikoinen tarjolla kolme siirtoa, joista syklisti kussakin kolmesta pakoruudun antavasta siirtopakkohoukutusmuunnelmasta kaksi siirtoa johtaa mattiin, mutta kolmas ei. Kolmessa uhkahoukutuksessa sanotut siirrot taas vuoron perään esiintyvät uhan torjuna. Siis kolminkertainen teemaesitys. Ratkaisua vaikeuttaa esipeli 1.- e3 2.Dd5#. Loistava, teknillisesti moitteeton tehtävä" (ST:n jäsenmoniste 2/1979, s. 5). *1.- e3 2.Dd5# 1.Rd7? (sp) e3/cxd6 2.Re5/Rxb6#, 1.- f3! 1.Rg4? (sp) e3/f3 2.Re5/Re3#, 1.- cxd6! 1.Rd5? (sp) f3/cxd6 2.Re3/Rxb6#, 1.- e3! 1.Rxe4? (2.Rd2#) f3! 1.Dh5? (2.Df7#) cxd6! 1.Dg1? (2.Dd4#) e3!**1.Df1!** (2.e3#) e3 2.Dxf4#.

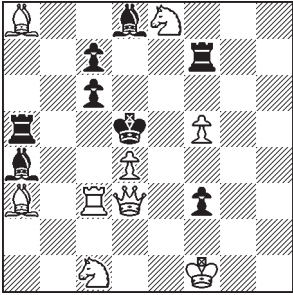
Suomalaisia pidetään perinteisesti apumattikansana, mikä myytti elää sitke-

ästi joistakin vastaesimerkeistä huolimatta. Suomalaiset ovat kuitenkin onnistuneet saamaan nimensä – tässä tapauksessa paikannimen – vain yhdelle apumattiteemalle, joka on teemakeksinnöstämme nuorin ja FIDEN PCCC:n Hyvinkäällä 1979 pidetyn kongressin peruja. Kongressin yhden pikalaadintakilpailun teema, joka mm. FIDE-albumeissa 1980-82 ja 1983-85 on saanut nimen Hyvinkää-teema, oli Matti Myllyniemen asettama ja kuului kaikessa yksinkertaisuudessaan niin, että 2 siirron apumatissa ratkaisun kaikki siirrot tapahtuvat samalle ruudulle. Kilpailun voitti porilaiskaksikko kaksivaiheisella tehtävällä **XXXI**: 1.d5 cxd5+ 2.cxd5 Lxd5# 1.Rc5+ dx5 2.Lxc5 Rxc5#.

Tosin ainakin Pentti Sola oli tämänkin idean aikoinaan esittänyt yksiratkaisuisena (tehtävä **XXXII**: 1.Lxh1 Lxh1 2.Dxh1 Dxh1#), ja teemasta oli jo ennen Hyvinkään kongressia laadittu joitakin kaksiratkaisuisia 2a#:ja jopa niin, että molemmissa ratkaisuisissa teemaruutu oli sama, joten aivan uusi aihe ei ollut, mutta teemanimikkeiden synty onkin usein sattumanvaraista.

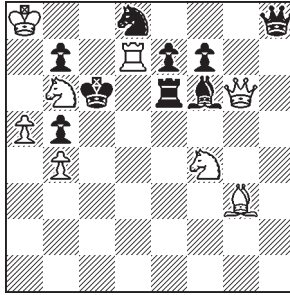
Alkuperäisessä artikkelissani en voinut teemalle suurta tulevaisuutta ja arvelinkin, että Hyvinkään teemakilpailun voittajatehtävä jää yhdeksi teeman parhaista toteutuksista. Sittemmin aiheesta on kyllä laadittu jo parempi duplex-tehtäväkin (HT & KV:n tehtävässä on yhdessä vaiheessa yövartija Ra6), mutta muutoin en teeman nykyvaiheista ole kovin hyvin perillä. Kuitenkin jo kongressia seuraavana vuonna hollantilaiskaksikko laati aiheesta 4-kertaisen

XXXIV)
Cor Goldschmeding
1. p. Hyvinkää QC TT 1979

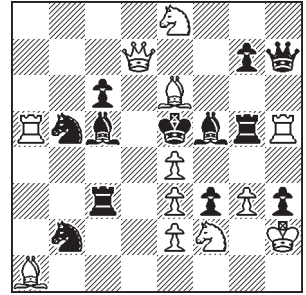
2# 9+8

XXXV) Wouter J.G. Mees
Palk. M. Myllyniemi MT
1987-8

2# 8+9

XXXVI) Matti Myllyniemi
1. p. Suomen Shakki 1979

2# 12+12

toteutuksen **XXXIII**, jossa strategia puoli-pattereineen antaa teeman käsittelylle hiukan syvyyttä: 1.Dxe3+ Txe3 2.Txe3 Kxe3# 1.bxc5+ Txc5 2.Lxc5+ Kxc5# 1.Rc4 Txc4 2.bxc4 Kxc4# 1.Rd3 Txd3 2.cxd3 Kxd3#.

Lopuksi on aiheellista käsitellä yhtä Matti Myllyniemen lanseeraamaa ideaa nimeltä jaettu kokonaisuus, josta Matti on kirjoittanut lyhyehkön artikkelinkin. Ehkä hän ei ideaa ensi kertaa esittänyt, mutta tutki sitä ja laati siitä ahkerasti. Idea voidaan määritellä seuraavasti: (2 siirron mattitehtävän) *temaattinen kokonaisuus esitetään kahdessa tai useammassa vaiheessa*. Kyse ei ole siitä, että sama teema toistuu vaiheesta toiseen, vaan siitä, että saman teeman tai temaattisen kokonaisuuden yhteenkuuluvat osat esiintyvät kukin tehtävän eri vaiheissa.

Matin teemoittaman Hyvinkään kongressin 2#-laadintakilpailun teema oli jaettava kokonaisuutta: *Kahden siirron mattitehtävässä musta Grimshaw esiintyy sekä houkutuspelissä että ratkaisussa samalla ruudulla mutta kummassakin vaiheessa eri nappulalla*. Kilpailun voittajatehtävä **XXXIV** esittää juuri sen, mitä pyydettiin *kahdessa Grimshaw-pisteessä*: 1.Ra2? (2.Rb4#) Tb5/Le7 2.Lxc6/Rxc7#, 1.- Txf5! **1.Rb3!** (2.Dxf3#) Lb5/Te7/Lxb3 2.Tc5/Rf6/Lxc6#.

Esitin ideaa Matin muistoturnauksen teemaksi. Kilpailusta ei tullut menestystä, sillä siihen saapui vain vajaat kolmekymmentä tehtävää, ja tuomari György Bakcsi, joka piti ideaa yhtenä Matin omaperäisimmistä, arveli, että se oli ehkä nykylaatioille

liian moderni. Hän kuitenkin näki ideassa paljon mahdollisuuksia, joista oikeastaan vain voittajatehtävä **XXXV** antoi viitteitä: 1.Rd3? (2.Tc7#) Te5/Le5 2.Rxe5/De4#, 1.- Td6! **1.Rd5!** (2.Tc7#) Te5/Le5 2.Dc2/Rxe7#. Houkutuksessa käytetään hyväksi mT:n kiinnittymistä ja mT:n linjan katkoa, ratkaisussa mT:n kiinnittymistä ja mL:n linjan katkoa, eli Grimshaw ja puolikiinnitys on jaettu kahden vaiheen kesken.

Artikkelin viimeisenä tehtävänä haluan esitellä Matin monumentaalisen 2-siirtoisen **XXXVI**, jossa kolmen eri puolikiinnityksen peli on jaettu houkutus- ja ratkaisupelin kesken, lisänä puolustuksenmuutokset: 1.Dxc6? (2.Dd5#) Lxe4/Rc7/Td3 2.Rg4/Dd6/Rxd3# **1.exf3!** (2.f4#) Tg4/Lxe3/Rd3 2.Rxg4/Dd6/Rxd3#. Matti kirjoittaa, että hänen tehtävistään tämä "lienee - - - eniten laadinta-aikaa vaatinut" (*Toteutuneita oivalluksia*, s. 31). Siis *kaikista* tehtävistä!

Lopuksi

Tämä artikkeli pyrkii omalta vaatimattomalta osaltaan valaisemaan *yhtä* tehtäväshakin ja -laadinnan aspektia, jossa suomalaiset ovat kunnostautuneet ja saaneet kansainvälistä huomiota osakseen. Tämän artikkelin ulkopuolelle jäävät ensinnäkin ns. ei-oikeappiset shakkitehtävät mutta lisäksi myös ortodoksiapuolelta monet koneistot, ennätykset, viimeismuodot ja teemakombinaatioiden ensiesitykset, joilla suomalaislaattijat ovat olleet aukomassa uusia uria.

Näin jälkepäin arvioiden ei ole yllättävää, että Suomen tehtäväniekkojen synty-sanat lausuttiin vuonna 1935. Juuri noihin aikoihin suomalainen laadintaosaaminen ja kekseliäisyys alkoi toden teolla saavuttaa maailmanlaajuisenkin shakkiyhteisön tunnustuksen. Liiottelematta voi sanoa, että ilman sitä henkistä ja organisatorista pohjaa, jonka Pentti Sola ja monet, monet muut innostuneet tehtäväniekat sekä hänen aikanaan että myöhemmin loivat, maamme väkilukuun nähden poikkeuksellinen menestyminen tehtäväshakin eri alueilla – ei

vain tehtävälaadinnassa – kuluneiden vuosikymmenten aikana ei olisi ollut mahdollinen. Suomalaisten innovoimat teemat ovat yksi osa sitä mittavaa traditiota, jonka varaan tulevien niekkasukupolvien on ollut ja on edelleen hyvä rakentaa.

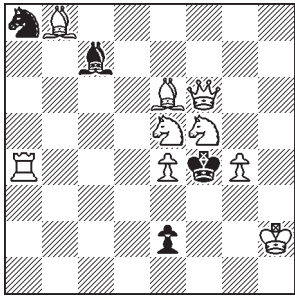
Sukupolvien välinen ”velka” voi joskus kulkea toisinkin päin. Niinpä kiitänkin Marko Ylijokea, joka auttoi minua merkittävästi tämän artikkelin laajentamisessa ja osin vanhentuneiden tietojeni ajantasaistamisessa. Virheistä ja puutteista kantaa kuitenkin täyden vastuun päällekirjoittaja.

PIKARATKAISEMISEN SM-MITALISTIT

vuosi	1.	2.	3.
1980	Pauli Perkonoja	Harri Hurme	Teppo Mänttä
1981	Pauli Perkonoja	Kari Valtonen	Harri Hurme
1982	Pauli Perkonoja	Kari Valtonen	Harri Hurme
1983	Kari Valtonen	Harri Hurme	Mika Korhonen
1984	Harri Hurme	Kari Valtonen	Teppo Mänttä
1985	Pauli Perkonoja	Teppo Mänttä	Harri Hurme
1986	Pauli Perkonoja	Kari Valtonen	Harri Hurme
1987	Pauli Perkonoja	Harri Hurme	Timo Kallio
1988	Harri Hurme	Pauli Perkonoja	Jorma Paavilainen
1989	Pauli Perkonoja	Jorma Paavilainen	Harri Hurme
1990	Pauli Perkonoja	Harri Hurme	Jorma Paavilainen
1991	Pauli Perkonoja	Harri Hurme	Seppo Praski
1992	Pauli Perkonoja	Harri Hurme	Jorma Paavilainen
1993	Pauli Perkonoja	Terho Jaatinen	Jorma Paavilainen
1994	Pauli Perkonoja	Harri Hurme	Jorma Paavilainen
1995	Pauli Perkonoja	Harri Hurme	Henry Tanner
1996	Kari Karhunen	Jorma Paavilainen	Harri Hurme
1997	Kari Valtonen	Harri Hurme	Henry Tanner
1998	Jorma Paavilainen	Joose Norri	Seppo Praski
1999	Kari Valtonen	Joose Norri	Harri Hurme
2000	Jorma Paavilainen	Harri Hurme	Pauli Perkonoja
2001	Jorma Paavilainen	Henry Tanner	Kari Valtonen
2002	Kari Valtonen	Henry Tanner	Jorma Paavilainen
2003	Pauli Perkonoja	Jorma Paavilainen	Terho Jaatinen
2004	Kari Karhunen	Kari Valtonen	Pauli Perkonoja
2005	Jorma Paavilainen	Joose Norri	Kari Karhunen

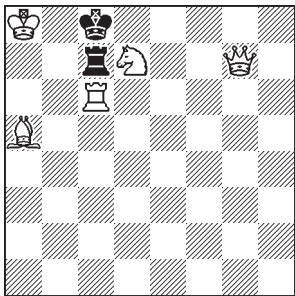
1. sijoja: Perkonoja 14, Paavilainen ja Valtonen 4, Hurme ja Karhunen 2
 2. sijoja: Hurme 10, Valtonen 5, Norri ja Paavilainen 3, Tanner 2, Jaatinen, Mänttä ja Perkonoja 1
 3. sijoja: Hurme 7, Paavilainen 6, Mänttä, Perkonoja, Praski ja Tanner 2, Jaatinen, Kallio, Karhunen, Korhonen ja Valtonen 1.
 Mitalisijoja käydyissä 26 kilpailussa 12 eri ratkaisijalla, joista eniten: Hurme 19, Perkonoja 17, Paavilainen 13, Valtonen 10 jne.

Johannes Öhquist
Hamburger Morgenblatt
1944

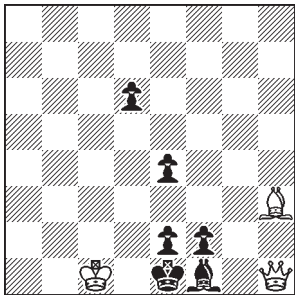
2# 9+4

Edvard af Hällström
Suomen Shakki 1926

i#4 5+2

Yrjö S. Iso-Puonti
Uusi Aura 1.1.1939

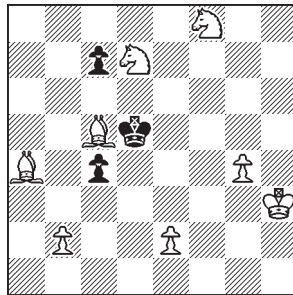

4# 3+6

KANSALLISET TEHTÄVÄMESTARIT

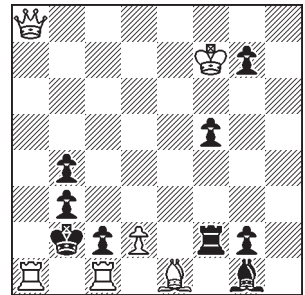
- 1936 Johannes Öhquist (6.12.1861-15.10.1949)
 1937 Edvard af Hällström (1.1.1878-14.7.1957)
 Yrjö S. Iso-Puonti (21.10.1893-9.7.1968)
 John L. W. Lillja (7.3.1879-5.2.1946)
 Aleksis Rautanen (7.3.1881-2.2.1970)
 Pentti Sola (28.5.1907-9.4.1940)
 1945 Leo Valve (4.5.1914-11.12.1952)
 1946 Emil Luukkonen (9.3.1888-14.11.1952)
 1947 Visa Kivi (27.6.1905-28.10.1990)
 1949 Erkki A. Wirtanen (11.4.1911-3.10.1979)
 1951 Jan Hannelius (7.12.1916-7.3.2005)
 1955 Julius Gunst (11.4.1896-13.4.1958)
 1962 Matti Myllyniemi (15.6.1930-6.5.1987)
 1965 Antti G. Ojanen (1.9.1916-26.6.1988)
 1966 Osmo Kaila (11.5.1916-3.6.1991)
 1968 Pauli Perkonoja (19.7.1941)
 1974 Erkki Heinonen (21.3.1922-19.12.1993)
 1976 Tapani Tikkanen (4.5.1935-29.6.1985)
 1978 Veikko Hynönen (24.8.1920-22.2.1985)
 1979 Bruno Breider (24.7.1907-13.4.1995)
 1985 Unto Heinonen (25.12.1946)
 1991 Harri Hurme (2.6.1945)
 1998 Reino Heiskanen (26.3.1931)
 1999 Hannu Harkola (21.9.1944)
 Kauko Virtanen (25.12.1931)
 2000 Kari Valtonen (26.4.1954)
 2002 Henry Tanner (20.4.1955)
 2005 Jorma Paavilainen (5.4.1960)

John L.W. Lillja
? 1946

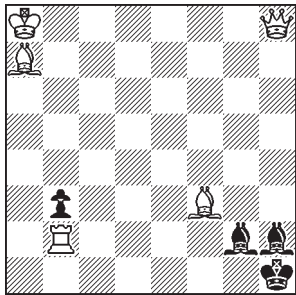
3# 8+3

Aleksis Rautanen
1. palkinto
Weinheimer MT 1948

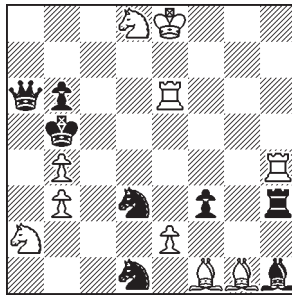
4# 6+9

Pentti Sola
Tidskrift för Schack 1932

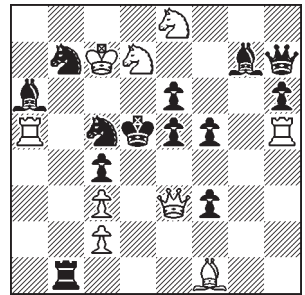
i#7 5+4

Leo Valve
3. kunniamaininta
Schackvärlden 1944

2# 10+8

Emil Luukkonen
2. palkinto
Suomen Tehtäväniekat TT
1936

2# 9+13

Ratkaisut:

JÖ: 1.Ta3? Kxe4 2.Ta4#, 1.-Ld8!; **1.Rc4!** (2.Rfd6/Rg3#) Kxe4+/Kxg4+/Kf3+ 2.Re5/Rg3/Rfd6#. Loistava alkusiirto antaa kolme pakoruutua ja asettu kolminkertaiseen shakkivaaraan, kolme eri patteria tekee matit ja matinmuutos vielä 1.-Kxe4:ään.

EaH: 1.Dh7? Txc6!; 1.Dg4? Kd8!; **1.Rf6!** Kd8 2.Dh7 Kc8 3.Dd3 Txc6 4.Da6+ Txa6#, 1.-Txc6 2.Dg4+ Te6 3.Dc4+ Tc6 4.Da6+ Txa6#. Kirjainkaaviona: 1.A? a!; 1.B? b!; 1.-a/b 2.B/A, eli Banny-teema ennen kuin se oli saanut nimensä.

YIP: **1.Lc8!** d5 2.La6 d4 (2.-e3 3.Dh5! d4/L~ 4.Da5/Dxe2#) 3.Lxe2! (4.Dxf1#) Kxe2 4.Dxe4#.. "1.Ld7? d5 2.Lb5 e3! 3.Dh5 d4! ja Lb5 katkaisee linjan h5-a5. Kyseessä on näin ollen valkea Sackmann-sommitelma, jossa valkean lähetin tie linjalle a6-e2 on valittava oikein" (SSh 4/1968)

JLWL: 1.-Ke4 2.Lc6+ Kf4 3.Re6#; **1.Rh7!** Ke6 2.Rg5+ Kd5 3.e4#, 1.-Ke4 2.Lc6+ Kf4 3.e3#, 1.-c3 2.Rhf6+ Kc4/Ke6 3.b3/Lb3#, 1.-c6 2.Rg5 c3 3.Lb3#. Kaunis pakoruudun antava alkusiirto ja kolme mallimattia.

AR: **1.Ta6!** (2.T~6 ja 3.Da1#) 1.-Kxc1 2.Ta1+ Kb2 3.Tc1, 1.-Txd2 2.Td6 Kc3 3.Lxd2+; 2.-La7 3.Dxa7, 1.-Te2 2.Te6 La7 3.Dxa7. "Tehtävään syventyminen tuottaa todellisen shakillisen nautinnon. Rautanen raivaa daamille tien niin häikäilemättömällä eleganssilla, että sellaisten umpiku-

jien kuin 1.d4? ja myöhemmin 1.Ta5? sekä lukuisten muiden houkutusten aiheuttamat mielipahan tunteet muuttuvat syväksi iloksi." (Jan Hannelius, SSh 1/1949)

PS: *1.-Lxf3#; **1.Ld5!** Le4 2.Dh3 Lf3! 3.Df1+ Lg1 4.Lb8 Le4/Lg2 5.Da1 Lf3 6.Le4 Lg2 7.Lf3 Lxf3#. Tuttuun lähettien kaksintaistelu -ideaan on saatu yllättävä käänne: valkea daami täytyykin piilottaa a1:een, jolloin mattiasentokin vaihtuu.

LV: 1.exd3? f2!; 1.e3? f2 2.Lxd3#, 1.-Dc8!; 1.e4? f2 2.Te5#, 1.-Re3!; **1.exf3!** (2.Lxd3/Te5#) 1.-Lxf3/Txf3/Dc8/Re3 2.Lxd3/Te5/Txb6/Rc3#. Laajennettu suomalainen Nowotny yhdistettynä Albinon.

EL: **1.Rd6!** (2.Dd2#) 1.-Tb5/Lb5 2.Lxc4/Rb6#, 1.-e4/f4 2.Dxe4/Dd4#, (1.-Rxa5/Rxd6 2.Dxc5/Txc5). Kinnunen-teemaa. Ensimmäisessä parissa päästö+katko ja toisessa kiinnittyminen+linjanavaus.

VK: 1.g7 Tc8 Jos 1.-Tc1+, niin 2.Ka2! Tc2+ 3.Ka3 Tc3+ 4.Ka4 Tc8 5.g4 jne. kuten päämuunnelmassa. Pelisiirron jälkeennusta uhkaa 2.-Kf6 3.g8D Txg8 4.Lxg8 Kf5 ja tasapeli 2.g4! Edellämainitun uhkauksen torjumiseksi oli ruudun f5 "ottaminen" välttämätöntä ja tämän tuli tapahtua nimenomaan sotilaalla, sillä jos valkea olisi pelannut 2.Le6, seurauksena olisi ollut 2.-Ta8+ 3.K~ Kf6 ja tasapeli. 2.-Tb8 Lyöntiä 2.-Kxg4 olisi seurannut 3.Le6+ tornin menet-

yksin. Pelisiirto estää valkean kuningasta pääsemästä peliin muuta tietä kuin a7:n kautta. Samalla musta uhkaa suorittaa äskenmainitun lyönnin. 3.Le6 Musta alkaa tehdä odotussiirtoja siksi kunnes valkea kuningas on kivunnut a7:ään. 3.-Kf4 4.Ka2 Kg5 5.Ka3 Kf4 6.Ka4 Kg5 7.Ka5 Kf4 8.Ka6 Kg5 9.Ka7 Te8 Voimakas siirto, sillä musta uhkaa nyt 10.-Te7+ ja estää samalla valkean kuninkaan pääsemästä peliin b6:n kautta. 10.Lf7! Ruutu f7 on nyt tukittu, minkä johdosta musta voi alkaa pelata pattia. Jos nimittäin musta, sen jälkeen kun sen kuningas on siirtynyt h6:een ja sotilas g7 on korottunut daamiksi, saa tilaisuuden shakkaamiseen, tätä shakkaamista jatkuu joko ikuisesti tai valkean on lyötävä torni joko kuninkaallaan tai lähettillään sillä seurauksella, että musta on patti. Päämuunnelma jakaantuu nyt kahtia, sillä mustalla on valittavanaan kaksi houkuttelevaa jatkoa, nimittäin joko 10.-Td8 tai a) 11.Kb6 Siirtoa 11.Kb7 olisi seurannut 11.-Kh6, minkä jälkeen 12.g8T ei olisi ollut mahdollinen, koska seurauksena olisi ollut 12.-Td7+ 13.K~ Txf7 ja tasapeli eikä myöskään 12.Kc7 olisi riittänyt, sillä musta olisi siihen vastannut yksinkertaisesti 12.-Kxg7 niinikään tasapelituloksin. 11.-Kh6 Jos musta olisi pelannut 11.-Ta8 se olisi suonut valkealle tilaisuuden päästä kuninkaalla peliin ja voittoa: 12.Le6 Te8 13.Kc5 Td8 14.Kc6 Kf4 (estää valkean kuninkaan pääsyn e5:n kautta f3:een) 15.Kc7 Ta8 16.Kd6 Te8 17.Kd7 Ta8 18.Ke7 Kg5 (shakkausta 18.-Ta7+ olisi

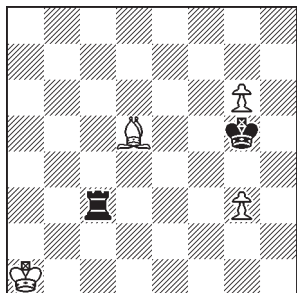
seurannut 19.Ld7 Ta8 20.Kf7 jne.) 19.Lf7! Kxg4 (jos 19.-Ta7+, niin 20.Kf8 Ta8+ 21.Le8 jne.) 20.Le8 Ta7+ 21.Ld7+ ja valkea voittaa. 12.g8T!! ja valkea voittaa; a) 10.-Te7+ 11.K~ Kh6 12.g8R+!! ja valkea voittaa. (Ratkaisu on kommentiteinen otettu suoraan Visa Kiven artikkelista "Lopputehtävän laatiminen on väliin helppoakin", SSh 6/1945)

EAW: 1.Da1! (2.c4+ bxc3 3.Da2#) 1.-Ta3 2.e4+ fxe3 3.Dh1#, 1.-Lxa1 2.c4+ bxc3 3.Rf6#, 1.-Rb6/Lc3 2.Rc7+/Dxc3. "Pidän tätä 'rakkaimpana' tehtävänäni. Olen ihastunut sen alkusiirtoon ja ratkaisun kulkuun, mikä soluu merkillisten ohestalyönti-katkojen merkeissä. Tehtävä sai erittäin hyvät arvostelut aikanaan monelta hakamieheltä." (Erkki A. Wirtanen, SSh 4/1945)

JH: 1.-Rd6/Rg3 2.Le5/Tf2#; 1.Rf~? Rg3!; 1.Re3? Rd6/Rg3 2.Rd5/R3g2#, 1.-Txf6!; 1.Rd4! (2.Df5#) Rd6/Rg3 2.Re6/Rg2#, 1.-Txf6 2.Lc1#. Matinmuutosaihelma sai nimensä Leonid Zagorujkon mukaan, joka 50-luvulla laati aiheesta tehtäviä. Pioneeri-tehtävä on kuitenkin jo vuodelta 1927. Tässä lisäksi Pedersen-yhdistelmä: valkea hyökkää jatketuksi, jolloin mielivaltaisen siirron jälkeisen kumouksen matit muuttuvat.

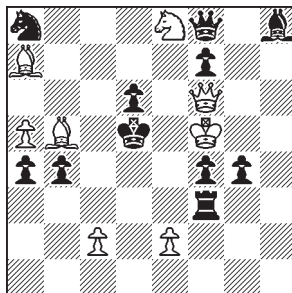
JG: 1.e8D! 1.exd8D? Kg1 2.Dd4+/Dd1 Kxf1/h1D =. A) 1.-Le7+ 1.-La5+ 2.Kb3 Kg1 3.De3+ niin kuin b-muunnelmassa. 2.Dxe7 Kg1 3.La6! 3.Ld3? h1D 4.Le4 D~ =. 3.-h1D 4.Lb7! Dh3 5.De1+ Df1 5.-Kh2 6.Df2+ +-. 6.Dg3+ Dg2 7.Dxg2#, B) 1.-Kg1 2.De3+ Kxf1 3.Df(h)3+ Kg1 4.Dg3+ Kh1 5.Df2 La5+

Visa Kivi
1. palkinto
Tidskrift för Schack 1945

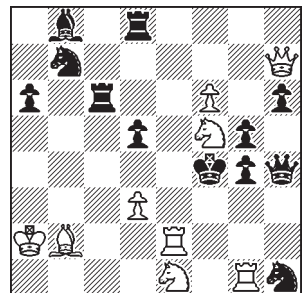
Voitto (+) 4+2

Erkki A. Wirtanen
Helsingin Sanomat
20.5.1934

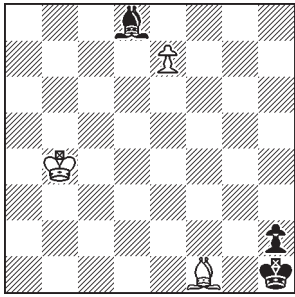
3# 8+11

Jan Hannelius
2. palkinto
Parallele 50 1948

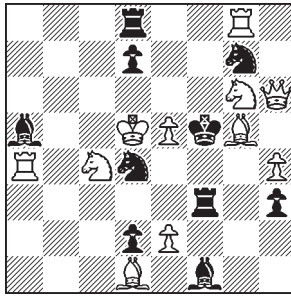
2# 9+12

Julius Gunst
1. palkinto
Arnold Hinds 50 JT 1946

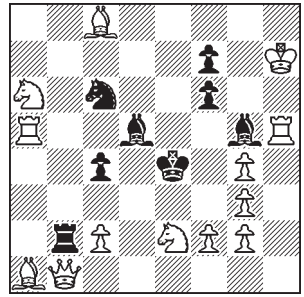
Voitto (+) 3+3

Matti Myllyniemi
3. palkinto
Thèmes-64 1973

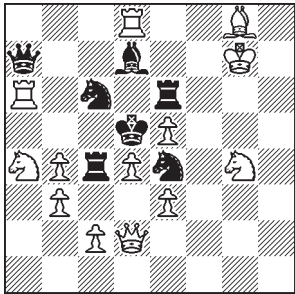
2# 11+10

Antti G. Ojanen
2. palkinto
Suomen Tehtäväniekat TT 1945

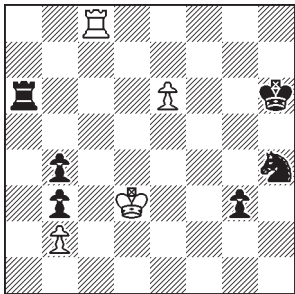
2# 13+8

Osmo Kaila
3. palkinto
Suomen Tehtäväniekat 1959

2# 13+7

Pauli Perkonoja
1. palkinto
Thèmes-64 1970

Tasapeli (=) 4+6

6.Kb3 Lb6 7.Df1+ Lg1 8.Df3#. "Tämä pienoistehtävä, jossa lyömättäjättäminen eliminoi vastenmielisyyteni 1. siirrossa tapahtuvaa voimanlisäystä vastaan on klassillisessa kaudenudessa ja yksinkertaisuudessaan kilpailun paras tehtävä. Muunnelmiin sisältyi sekä uutta että vanhaa: a-muunnelmassa näemme uussaksalaista mattitehtävyyppiä (suoraa valkeaa sommitelmaa) muistuttavan manööverin (Lf1-d3-e4? ja Lf1-a6-b7!) ja b-muunnelmassa pussimatin." (tuomari Arnold Hinds)

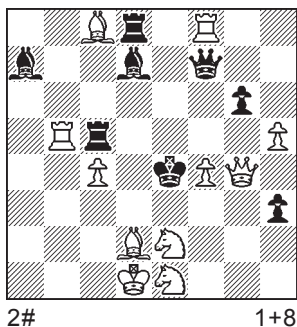
MM: 1.Le3/Lf4/Le7? Tg3/Rde6/Rge6!; **1.Lf6!** (2.Dg5#) 1.-Tg3/Rde6/Rge6 2.e4/Rd6/Re7#. "Hollanti-teema: Valkean peitetyn linjan avaaminen. Veräjät avautuvat ruutua g4 kohti ja ne on perusteltu temaattisin houkutuksin." (Matti Myllyniemi, Toteutuneita oivalluksia, 1980)

AGO: **1.Dd1!** (2.Dxd5#) 1.-Tb5/Le6/Ld2 2.Lf5(Rc3?)/Rc3(Rc5?)/Rc5(Lf5?)#. Mari-teema kolminkertaisena.

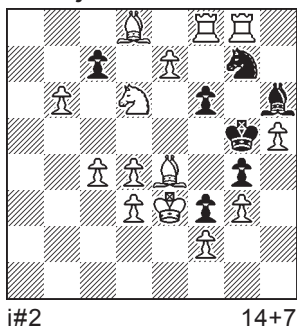
OK: 1.-Dxd4/Txd4/Rxd4 2.Rb6/c4/Lxe6#; 1.Dg2! (2.Rf6#) 1.-Dxd4/Txd4/Rxd4 2.Txd7/Rc3/Td6#. Fastosky-teemaa: Esipelissä kiinnityksiä, joista alkusiirto luopuu kiinnittäen mustan nappulan.

PP: 1.e7 Td6+ Tällä siirrolla musta hankkii ratsulleen ilmaisen ponnahduslaudan d2:ssa. Välitön 1.-Te6 johtaa jatkossakin muutaman kerran esiintyvään asemalliseen tasapeliin: 2.e8D Txe8 3.Txe8 g2 4.Te1 Rf3 5.Td1 Kg5 6.Ke3 g1D 7.Tgx1 Rgx1 8.Kd3 Rf3 9.Kc4 Rd2+ 10.Kd3 R~ 11.Kc4 =. 2.Kc4 Te6 3.e8D Txe8 4.Txe8 g2 5.Te1 Rf3 6.Tc1 Ainoastaan c-linjalta vT voi toimia tehokkaasti jatkossa. 6.-Rd2+ Mikäli musta yrittäisi tuoda kuninkaansa avuksi päätyisimme seuraavanlaisiin muunnelmiin: 6.-Kg5 7.Kxb3 Rd2+ 8.Kxb4 Rf1 9.Tc8 Rg3 (9.-Kf,h4 10.Tf,h8+ ja 11.Tg8) 10.Tc1 Rf1 11.Tc8 ja asemallinen tasapeli, tai 6.-Kg6 7.Kd3 Kf5 8.Ke3 g1D+9.Tgx1 Rgx1 10.Kd3 Rf3 11.Kc4 Rd2+ 12.Kd3 R~ 13.Kc4 niin kuin mustan 1. siirron kohdalla mainittiin. 7.Kd3 Rf1 8.Tc6+ Kg7 Jos 8.-K~5, niin 9.Tc8 Rg3 10.Tc1 ja taas asemallinen tasapeli. 8.-Kh7 ei ole oleellisesti parempi,

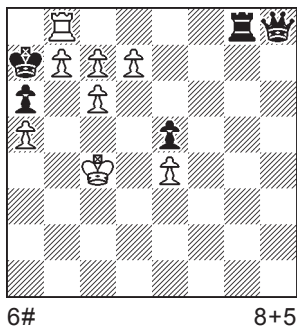
Erkki Heinonen
2. palkinto
Suomen Tehtäväniekat TT
1943

Tapani Tikkanen
1. palkinto
Pohjoismainen T 1966

Veikko Hynönen
4. palkinto
Die Schwalbe 1981

koska vT voi sen myöhemmin kuitenkin pakottaa g-linjalle shakkaamalla h4:stä. 9.Tc4 ja kun nyt 9.-Rh2(Re3) ei 10.Tc1 Rf1 jälkeen edistä peliä, on mustan tyytyminen joko 9.-g1D 10.Tg4+ Dxc4 patti tai 9.-g1T 10.Txb4 Tg3+ 11.Ke2 Rh2 12.Kf2 Td3 13.Ke2 Th3 14.Kf2 ja kun uhkaa 15.Kg2 täytyy mustan toistaa 14.-Td3 15.Ke2 ja vihoviimeinen asemallinen tasapeli. Patin ja erilaisten asemallisten tasapelien yhteenhitsauma.

EH: 1.-Tg5/Dxf4 2.Df3/Dxf4#; **1.Dg1!** (2.Rg3#) 1.-Tg5/Lg4/Dxf4/Dxc4/Kf5 2.Rc3/De3/Dd4/Dh1/Dxg6#. Kilpailun teema: liukuavaus on tässä esitetty kolmessa muunnelmassa (ja esipelissä 1.-Tg5) yhdistettynä neliharaiseen mattihoukukseen.

TT: 1.e8D/e8L/e8T? cxb6/c5/cxd6!; **1.e8R!** (sp) 1.-cxb6/c5/cxd6/c6 2.Rb5/d5/Rxd6/c5. Valkean täyskorotuksen ja mustan sotilaspojan yhdistelmä.

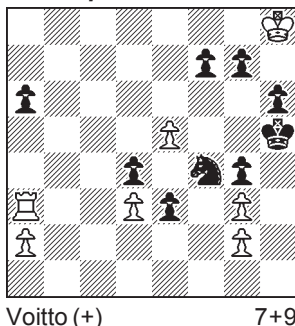
VH: **1.Tc8!** Txc8 2.dxc8R+ Dxc8 3.bxc8L Ka8 4.Lxa6 Ka7 5.c8T Kxa6 6.Ta8#. Kolme korotusta samalla ruudulla, mallimatti.

BB: 1.e6 e2 1.-Rxe6 2.Txa6 Kg6 3.Tc6 e2 4.Tc1 Rc5 5.Te1 Rd3 6.Te2 Kf5 7.Kxg7 Rc5 8.Tc2 +- 2.Ta5+ g5 3.Te5!! Rg6+ 4.Kh7! Rxe5 5.e7 e1D 5.-Rd7 6.e8R! Rf8+ 7.Kg7 Re6+ 8.Kf7 Rd8+ 9.Kf6 6.e8R! Dxc3 7.Rg7+ Kh4 8.Rf5+ Kh5 9.Rxc3+ Kh4 10.Rf5+ Kh5 11.g3 - 12.Rg7# Alun perin virheellisen tehtävän (mRf4 oli h4:ssä) korjattu muoto julkaistiin *Tidskrift för Schackissa* 1951.

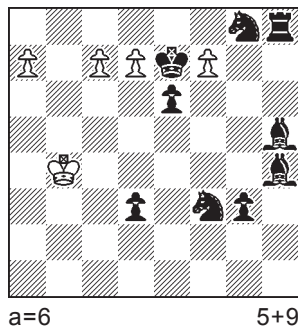
UH: 1.Re5 d8T 2.Lf3 Txd3 3.Ld5 fxc8D 4.Kd6 Dxc3 5.Tb8+ axb8R 6.Ld8 cxd8L=. Valkean täyskorotus apupattina ja lopuksi ihannepatti.

HHu: 1.Tg1? (2.Df5+ De4 3.Dxe4#) kumoutuu jatkoon 1.-Dh1! 2.Dxh1 Lxc4! ja vT on mattisiirron 3.Db1 tiellä. Houkutus 1.Ta1!? ja nyt 1.-Dh1 2.Dxh1 Lxc4 3.Db1# toimii alkusiirron urauksen ansiosta. Mutta 1.-Lb1! ja esipelin jatko 2.Tc1+ Kxc1 3.Rb3# ei käy enää katkon mahdollistaneen alkusiir-

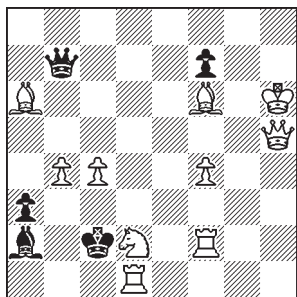
Bruno Breider
(v) 1. palkinto
L'Echiquier de Paris 1947

Unto Heinonen
Die Schwalbe 2000

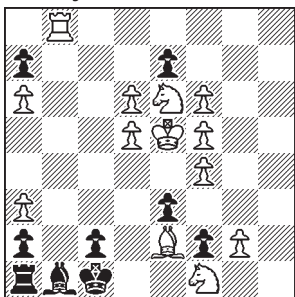

Harri Hurme
(v) maininta
Die Schwalbe 1988

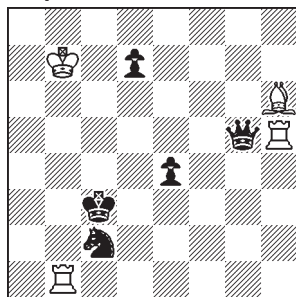
3# 10+5

Reino Heiskanen
1. palkinto
Pohjoismainen T 1967

7# 13+9

Hannu Harkola
3. palkinto
Árpád Molnár 60 JT 1997

a#2 b) mKc3→c4 4+5

ron takia. Ratkaisuna kävisi 1.Ti1!, mutta kun tällöinen ruutu puuttuu, niin valkoisen on tornin haihduttamiseksi tehtävä uhriuraus 1.Th1! (2.Df5+), jolloin 1.-Dxh1 2.Dxh1:n jälkeen tornin syöttämisen vuoksi ei ole mitään uhkausta. Mutta siirtopakko toimii: 2.-Kd3/La2~ 3.De4#/Db1#. Tehtävässä on runsaasti sivumuunnelmia: 1.-De4/Dd7(Dc8,Db5)/Lxc4 2.Dd1+ Kd3 3.Rf1#/Tf3#/Db3#; 1.-Df3/Dd5 2.DxD Lxc4 3.Dc3#/Dxc4#; 1.-Kd3 2.Tc1! (2.-Dh1/Ke3) 3.Tc3#/De2#. Tämä viimeinen muunnella aiheutti sen että venäläishuippuratkaisijat Jevsejev ja Rumjantsev tarvitsivat kokonaisen tunnin ennen kuin selvittivät tehtävän, kun laatija näytti sen heille taskushakilla Rotterdamin kongressissa 1991 (HHu).

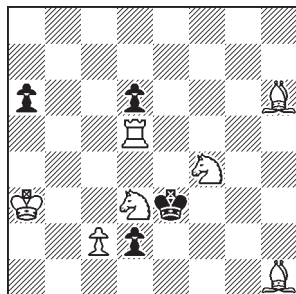
RH: 1.Rg5/Rc5/Kd4? exd6/exf6/exd6!; 1.Ke4! exd6 2.Rc5 dxc5 3.f7 c4 4.f8L! c3 5.Lb4 Kb2 6.Lc5+ Kc1 7.Lxe3#, 1.-exf6 2.Rg5 fvg5 3.d7 g4 4.d8R! g3 5.Rb7 Kb2 6.Rc5+ Kxa3/Kc1 7.Tb3/Rd3#. Valkea rakentaa kaksi patteria b-linjalle pienkorotusten jälkeen! Pieni sääli on, että jälkimmäisen muunnelman haarautuessa 3.-gxf4 4.d8D f3 jatko on dualistinen 5.Lxf3/Dg5.

HHa: a) 1.Dc5 (Dg8?) Td5 2.Dc4 Ld2# b) 1.Dd2 (Dg3?) Le3 2.Dd3 Tc5#. Kilpailun teema: Musta avaa 1. siirrollaan kaksi valkeaa linjaa. Valkea käyttää avausta hyväkseen siirtymällä pitkin avautuvia linjoja.

KVi: 1.-d1R 2.Rh5+ Ke2 3.Rg3#; 1.Tf5! (2.Rd5+ Kd4/Ke2 3.Tf4/Rc3#) 1.-d1R 2.Re6+ Ke2 3.Rd4#, 1.-Kd4 2.Re2+ Kc4 3.Rb2#. Teemana oli pienkorotukset. Patteri avautuu eri suuntiin, R-korotusmuunnelmaan tulee matinmuutos.

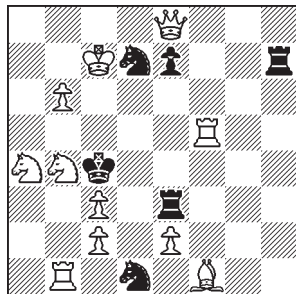
KVa: 1.Ra6? Rb2!; 1.Rc6? (2.Tb4/Ra5#) Re5!; 1.Rd5? Rb2 2.Rxe3#, 1.-e5!; 1.Rd3? Rb2 2.Rdb2#, 1.-Te5!; 1.Ra2! Rb2/Re5/e5/Te5 2.Raxb2/Db5/De6/e4#. Valkea idea katkohahtoin, kolme veräjää samalle ruudulle, yksi suojattajättö ja kolmivaiheinen matinmuutos (KVa).

Kauko Virtanen
1. palkinto
Suomen Tehtäväniekat TT
1963

3# 7+4

Kari Valtonen
(v) 2. kiitosmaininta
Satakunnan Tehtäväkerho
20 JT 1982-83

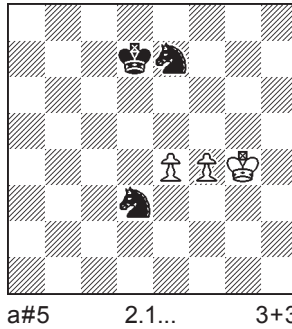

2# 11+6

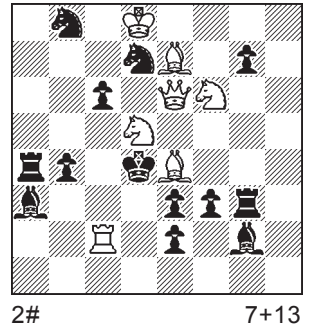
HT: 1.Rf5 e5 2.Ke7 e6 3.Kf6 e7 4.Rg7 e8D 5.Re5+ fxe5# 1.Rc5 f5 2.Re6 f6 3.Rg7 fxe7 4.Ke6 e8D+ 5.Kf6 e5#. Sotilaiden ja ratsujen roolit (matinteko/korotus ja vartiointi & tukinta/uhraus) vaihtuvat ratkaisussa.

JP: 1.Lh7? f2!, 1.Lxf3? Re5!, 1.Rd-? b3!; 1.Rxb4! (2.Dd6/Tc4#) 1.-Txb4/Lxb4/Rb6 2.Dd6/Tc4/Lc5#. "Valkosotilaaton 2-kertaisen suomalaisen Novotnyn esitys, jossa mRd7 on esimerkiksi puolustustahtoinen (mm. esipeli 1.-Re5 2.Lc5#, houkutuksen torjunta ja ratkaisussa taas 2.Lc5#, mutta uuden puolustussiirron jälkeen)." (Tuomari Kauko Virtanen, ST 4/1983)

Henry Tanner
palkinto
Ideal-Mate Review 2001

Jorma Paavilainen
2. palkinto
Satakunnan tehtäväkerho
20 JT 1982-83

SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT

30 vuotta sitten

N:o3 20.5.1975

M. Myllyniemi:

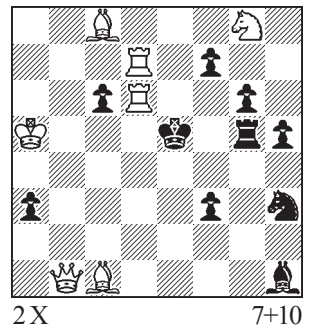
Mielenkiintoinen klassinen teemayhdistelmä

Kuten monasti ennenkin on tänä päivänä huutava puute shakillisista ideoista, joiden varaan voisi rakentaa hyvän ja mielenkiintoisen kaksisiirtoisen. Eräs tapa reagoida tällaiseen vaikeuteen on palata vanhoihin klassisiin ideoihin ja yrittää löytää niistä jotakin uutta. Sattumalta olen viime aikoina törmännyt erääseen kaksisiirtoisideaan useita kertoja eri yhteyksissä, minkä takia ajattelin, että on hyödyllistä tehdä asiasta pieni yhteenveto. Ideasta on ilmeisesti vielä saatavissa uutta irti, joten se tarjonnee laadinta-aiheita niille, jotka pitävät klassisten kaksisiirtoisten tekemisestä.

Määritelmä kuuluu: "Alkusiirto antaa mustalle kuninkaalle vähintään kaksi pakoruutua. Siirtyessään näihin pakoruutuihin musta kuningas shakkaa." Kuviossa 1 on idea esitetty ihastuttavalla analogisella koneistolla. 1.Td3! (Te7X) 1.-Ke6+/Ke4+/Rf42.T7d5/T3d5/Te3X.

Suomen Tehtäväniekkojen jäsenmonisteen numerossa 3/1975 oli yhteensä viisi sivua, joista yli puolet vei Matti Myllyniemen 2-siirtoisartikkeli, josta julkaisemme nyt pienen pätkän.

Kuvio 1: C.G.Watney
Kent CA. T. 1920

SUOMALAISTEN KANSAINVÄLISET
LAADINNAN ARVONIMET

Suurmestarit

2004 Unto Heinonen

Kv. mestarit

1969 Pauli Perkonoja
1976 Matti Myllyniemi (+)
1977 Jan Hannelius (+)
1979 Erkki A. Wirtanen (+)
1992 Unto Heinonen

FIDE-mestarit

1990 Osmo Kaila (+)
Visa Kivi (+)
1992 Veikko Hynönen (+)

Arvonimien edellytyksenä on ns. albumipisteiden riittävä kerääminen. FIDE-albumit ovat kolmen vuoden välein ilmestyviä huipputehtävien kokoelmia. Niitä on nyt ilmestynyt 18 kpl, viimeisin vuosilta 1995-97. Jokainen FIDE-albumiin päässyt tehtävä antaa yhden pisteen, lopputehtävä 1 2/3. Suurmestarin arvoon tarvitaan 70 pistettä, kv. mestariksi 25 ja FIDE-mestariksi 12 pistettä.

SUOMALAISTEN FIDE-ALBUMIPISTEET

Heinonen Unto	76,50
Myllyniemi Matti	69,83
Hannelius Jan	46,00
Perkonoja Pauli	37,67
Wirtanen Erkki	26,00
Valve Leo	20,00
Ojanen Antti	15,67
Kaila Osmo	15,67
Kivi Visa	15,00
Hynönen Veikko	12,83
Gunst Julius	11,67
Koppelomäki Juhani	10,00
Hurme Harri	9,67
Sola Pentti	8,67
Breider Bruno	8,00
Riihimaa Olavi	6,67
Tikkanen Tapani	6,50
Puhakka Erkki	6,00
Paavilainen Jorma	5,67
Heiskanen Reino	5,50

Valtonen Kari	5,33
Heinonen Erkki	5,00
Rautanen Aleksis	4,00
Tamminen dr Veikko	4,00
Harkola Hannu	3,50
Dunder Aarne	3,33
Laisaari Mauno	3,33
Ljungman Reino	3,33
Terho Johannes	3,33
Bonsdorff Eero	3,00
Paalanen Erkki	3,00
Sailas Raimo	3,00
Tanner Henry	2,50
Heimo Olli	2,00
Hällström Edvard af	2,00
Kokkonen Matti	2,00
Luukkonen Emil	2,00
Manner Eero	2,00
Tantinen Eino	2,00
Tuovinen Jukka	2,00
Turner Neal	2,00
Virtanen Kauko	2,00
Somerpuu Vilho	1,83
Lilja Heimo	1,67
Olin Per	1,67
Parhi Uuno	1,67
Ruonala Lauri	1,67
Räikkönen Martti	1,67
Saren Ilkka	1,67
Seppälä Matti	1,67
Kallio Timo	1,50
Lindström Ismo	1,50
Mäkihovi Ilmari	1,50
Reunanen Unto	1,50
Sokka Hannu	1,50
Laiho Aulis	1,33
Grönroos Mikael	1,00
Hauru Veikko	1,00
Iso-Puonti (Nilsson) Yrjö	1,00
Kasanen Juha	1,00
Kröger Esko	1,00
Lillja John	1,00
Mänttä Teppo	1,00
Salonen Veikko	1,00
Spåre Carl-Erik	1,00
Blom Seppo	0,50
Gefwert Boris	0,50
Kauranen Risto	0,50
Korhonen Mika	0,50
Väisänen Kauko	0,50

Kaikkiaan 457 tehtävää 70 eri laatijalta.

KANSAINVÄLISET LAADINTAOTTELUT

Tämä yhteenveto sisältää perustiedot kansainvälisistä laadintaotteluista, sikäli kun Suomi on sellaisiin osallistunut. Laati- ja kohtaisia sijoituksia on otettu mukaan, mikäli suomalainen on sijoittunut kolmen parhaan joukkoon. Tarkoituksella pois on jätetty kongressien pikalaadintakilpailut, koska ne ovat enemmänkin henkilökohtaisia kilpailuja.

KAUPUNKIOTTELU HELSINKI-MANNHEIM

1935; tulos 29-21; 2#: 2. Osmo Kaila, 3. Erkki A. Wirtanen
1936; tulos 50-27; 2#: 1. Vilho Salmi, 2. Erkki Paalanen, 3. Osmo Kaila

MAAOTTELUT

Suomi - Romania

1937; tulos 1-1; 2#: 36-42; 3. Heikki Lukkarinen; 3#: 41-37; 1. Eero Saarenheimo, 2- Vilho Salmi
1938; tulos 89-57; 2#: 2. Viljo Salminen, 3. Osmo Kaila; 3#: 2. Pentti Sola, 3. Erkki A. Wirtanen

Suomi - Hollanti

1939; tulos 52-104; 2# I ja 2# II

Suomi - Ruotsi

1945; tulos 78,5-76,5; 2#: 1.-2. Eero Saarenheimo, 3.-4. Leo Valve; 3#: 1. Jan Hannelius
1960; tulos 44-28; lopputehtävät: 1. Pauli Perkononoja

Suomi - Unkari

1979; tulos 67-23; a#2: 1. Jan Hannelius & Matti Myllyniemi, 3. Raimo Sailas; lopputehtävät: 1. Per Olin, 2. Pauli Perkononoja, 3. Per Olin & Bruno Breider & Erkki Puhakka

Suomi - Sveitsi

2003-5: tulos 75-42; n#: 3. Marko Ylijoki & Henry Tanner; a#2: 1. Marko Ylijoki, 2. Unto Heinonen; vapaa vaatimus: 1. Pauli Perkononoja, 2. Jukka Tuovinen, 3. Reino Heiskanen & Harri Hurme

POHJOISMAISET OTTELUT

1948: 1. Tanska 149, 2. Ruotsi 128, 3. Suomi 104, 4. Norja 101; 2#: 3. Leo Valve; 3#

1960-61; 2#: 1. Suomi 15, 2. Tanska 21, 3. Ruotsi 27; järjestys määräytyi sijalukujen summan pohjalta

ITÄMEREN MAIDEN JOUKKUEKILPAILU

1991-1993: (järjestäjä Pietari): 1. Pietari 39, 2. Saksa 35, 3. Suomi 33, 4. Ruotsi 26, 5. Latvia 19, 6. Tanska 16, 7. Liettua 14 (alustavat joukkueetulokset, lopullisia ei julkaistu ST:ssä); 3#: 1. Unto Heinonen, n#: 1. Jorma Paavilainen, a#: 3. Henry Tanner & Neal Turner & Jorma Paavilainen, lopputehtävät I: 1. Jorma Paavilainen & Pauli Perkononoja

YHTEISPOHJOISMAINEN tehtävälehti Stella Polaris ilmestyi vuosina 1966-74. Lehti antoi mahdollisuuden pohjoismaisten otelujen jatkuvaan järjestämiseen. Suomi menestyi näissä otteluissa loistavasti:

1966; 1. Suomi 148, 2. Ruotsi 49, 3. Norja 19, 4. Tanska 4; 2#: 2. Unto Heinonen, 3. Osmo Kaila; 3#: 1. Jan Hannelius, 2. Matti Myllyniemi; i#2: 1. Tapani Tikkanen; a#2: 1. Matti Myllyniemi, 2. Hannu Sokka, 3. Jan Hannelius

1967; 1. Suomi 129, 2. Ruotsi 75,5, 3. Norja 10,5, 4. Tanska 4; 2#: 1. Matti Kokkonen; n#: 1. Reino Heiskanen, 2. Matti Myllyniemi; satu: 1. Olavi Riihimaa, 2. Unto Heinonen & Boris Gefwert, 3. Erkki Puhakka; lopputehtävät: 1. Unto Murtovaara, 2. Veikko Hynönen

1968: 1. Suomi 134, 2. Ruotsi 78, 3. Norja 8; 2#: 2. Erkki Paalanen, 3. Boris Gefwert & Harri Hurme; 3#: 2. Jan Hannelius; i#3: 3. Matti Kokkonen; a#: 1. Hannu Harkola, 2. Matti Myllyniemi, 3. Unto Heinonen

1969; 1. Suomi 169, 2. Ruotsi 30, 3. Norja 6; 2#: 1. Unto Heinonen, 2. Jan Hannelius, 3. Tapani Tikkanen; 3#: 1. Harri Hurme

me, 2. Jan Hannelius, 3. Tapani Tikkanen; i#2: 1. Tapani Tikkanen, 2. Matti Myllyniemi, 3. Eero Manner; a#: 1. Veikko Hynönen, 2. Boris Gefwert

1970; 1. Suomi 52½, Ruotis 56½, 3. Norja 80½, 4. Tanska 98½; 2#: 1.-2. Jan Hannelius, 3.-4. Matti Myllyniemi; 3#: 1.-2. Erkki Heinonen; n#: 3.-4. Erkki A. Wirtanen; n#: 2.-3. Antti G. Ojanen, 2.-3. Veikko Tamminen; i#: -; a#3: 1. Antti G. Ojanen; retro: 2. Matti Myllyniemi; satu: 1. Harri Hurme & Hannu Sokka; lopputehtävät: 1. Pauli Perkonaja

KANSAINVÄLISET JOUKKUEOTTELUT

1962-64 ottelusta lähtien kilpailut on käyty FIDEn pysyvän tehtävashakillisen toimikunnan toimesta, mutta vasta vuodesta 1972-75 ottelua pidetään virallisesti maailmanmestaruusotteluna (WCCT).

1937; (järjestäjä Latvia): 1. Unkari, 2. Saksa, 3.-4. Suomi & Hollanti

1962-64; (järjestäjä Neuvostoliitto): 1. Neuvostoliitto 625½, 2. Hollanti 549, 3. Ruotsi 534½, 4. Suomi 531½, 5. Unkari 529½, 6. Jugoslavia 512; a#2 I: 2. Matti Myllyniemi; a#2 II: 1. Raimo Sailas; lopputehtävät: 2. Bruno Breider & Osmo Kaila; [maita 20]

1967-71; (järjestäjä Hollanti): 1. Suomi 1269, 2. Neuvostoliitto 1249, 3. Ruotsi 1224, 4. Hollanti 1224, 5. Israel 1080, 6. Kreikka 1008; 2#: 3. Unto Heinonen; a#2: 3. Unto Heinonen; a#3: Matti Myllyniemi; [maita 27]; ryhmä H (a#3) tuomari Osmo Kaila

1972-75 (1. WCCT); (järjestäjä Suomi): 1. Neuvostoliitto 553, 2. Hollanti 397, 3. Tanska 395½, 4. Suomi 392½, 5. Ruotsi 375½, 6. Ranska 331; 2#: 3. Unto Heinonen; a#3: 1. Kauko Virtanen; satu: 2. Erkki Heinonen & Osmo Kaila; [maita 27]; ryhmä E1 (a#3) tuomari Osmo Kaila

1980-83 (2. WCCT); (järjestäjä Saksan It): 1. Neuvostoliitto 187,5, 2. Israel 163, 3. USA

132, 4. Tšhekkoslovakia 126, 5. Unkari 109, 6. Jugoslavia 108,5, 10. Suomi 92; [maita 29]; ryhmä A1 (2#) tuomari Matti Myllyniemi

1984-88 (3. WCCT); (järjestäjä PCCC; Denis Blondel & Bernd Ellinghoven): 1. Neuvostoliitto 197, 2. Puola 156, 3. Jugoslavia 150, 4. Tšhekkoslovakia 135, 5. Kreikka 132½, 6. Ranska 127, 20. Suomi 50½; a#2: 3.-6. Ilkka Sarén; [maita 28]; ryhmä D (lopput.) tuomari Pauli Perkonaja

1989-92 (4. WCCT); (järjestäjä Puola): 1. Neuvostoliitto 205,5, 2. Tšhekkoslovakia 200,5, 3. Puola 134, 4. Jugoslavia 131, 5. Kreikka 129, 6.-7. Itä-Saksa ja Länsi-Saksa 99, 14. Suomi 67,5; [maita 29]; ryhmä D (lopput.) tuomari Pauli Perkonaja

1993-97 (5. WCCT); (järjestäjä Tšekki): 1. Ukraina 177½, 2. Slovakia 174, 3. Venäjä 166, 4. Saksa 122, 5. Bulgaria 110, 6. Israel 108, 21. Suomi 41; [maita 39]

1997-2000 (6. WCCT); (järjestäjä Saksa): 1. Venäjä 261, 2. Ukraina 181½, 3. Saksa 166, 4. Puola 148½, 5. Slovakia 139, 6. Israel 113, 21. Suomi 35; [maita 36]

2001-2004 (7. WCCT); (järjestäjä Makedonia): 1. Venäjä 263, 2. Ukraina 221½, 3. Israel 209½, 4. Serbia & Montenegro 196½, 5. Saksa 119½, 6. Slovakia 108½, 16. Suomi 54½; [maita 38]

SUOMALAISTEN TEHTÄVÄT PCCC:SSÄ

Jan Hannelius
puheenjohtaja 1974-86

Hannu Harkola
sihteeri 1974-86

1. varapuheenjohtaja 1994-98, 2002-

KOULULAISET RATKAISEVAT

Koulun Kerhokeskus järjesti Kouluhallituksen myöntämällä varoilla 13.-14.12.1975 opettajien shakkipäivät Helsingissä. Päivien avauksen suoritti Kouluhallituksen pääjohtaja Erkki Aho. Shakin eri muodoista tehtävähakin puheenvuoron käytti Hannu Harkola.

Näistä päivistä lisää virikkeitä saivat Shakkipedagogiikan kurssit, ja Koulun XIV Suurjuhlat 1980 Tampereella lisäsivät suunnitteluporrasta ensi kertaa shakin edustajilla. Merkittävän sijan Suomen Tehtäväniekkein toiminnassa olivat saaneet ratkaisukilpailut ja rohkenin ehdottaa, että koulu-laisille järjestettäisiin myös tilaisuus ratkaista ongelmia. Ja ylitarkastaja Yrjö Yrjön-suuren vastauspuheenvuoro oli tarvittava lähtölaukaus.

Ensimmäiset 6 tehtävää julkaistiin *Opettaja*-lehdessä ja vastauksia saapui tasan sata. Alkukannukset oli hankittu.

Tampereen Suurjuhlien jälkisatota pelipuolella ovat vuosittaiset koululaisturnaukset sekä yksilö- että joukkuetasolla. 5-vuo-

den välein järjestettävät ratkaisukilpailut jatkuivat sittemmin Turussa, Lahdessa, Vaajakoskella, ja viimeksi Helsingissä vuonna 2000. Tänä keväänä tapahtumapaikkana on Oulu.

Helsingissä kilpailuihin osallistui 51 nuorta. Tehtäviä ratkottiin paikan päällä. Tarvittavat nappulat, laudat ja muu rekvisiitta oli ennalta järjestäjien taholta hyvin suunniteltu ja toteutettu. Tehtäviä oli 9 ja aikaa tasan tunti. Mattitehtävien lisäksi oli pari shakkiasemaa, joista piti päätellä paras siirto perusteluineen.

Sarjat olivat: ala-aste, yläaste ja lukiot+ammattikoulut. Tytöille kaikki sarjat olivat avoimet, mutta vain ylä-asteelta osallistujia oli, heitäkin vain kolme. Yläasteelta poikien osallistumismäärä oli 26. Palkintojakini oli ja ST huomioi voittajia oman jäsenlehtensä jakamisella.

Koulun Suurjuhlat ovat ratkaisukilpailuista luoneet pelishakin rinnalle varteentotettavan perinteen.

Errata ST 1/2005

Pauli Perkonoja ilmoittaa, että ST 1/2005:ssä julkaistu Drago Biscanin pitkä itsematti on virheellinen esimerkiksi seuraavasti: 1.Db7+ Kc5 2.Tc6+ (2.Db6+ vie 17 siirtoa) Kd5 3.g8D+ Ke5 4.Te6+ Kf5 5.Dgf7+ Kg5 6.Dxf4+ Kxf4 7.Dxe4+ Kg5 8.Dd5+ Kf4 9.Dxd4+ K-5 10.Dd5+ Kf4 11.Dxc4+ Kg5! 12.,Tg7+ Kf5 13.Tf7+ Kg5 14.f4+ gxf3 15.Tg7+ Kf5 16.g4+ hxg3#.

Errata ST 2/2005

POK-palstalla tehtävän 14 vaatimus on i#4, pisinsiirtoinen, Liisa-shakki, ympyröidyt nappulat (vKe6, vLa8, mLh8) ovat B-laudalla.

Sivulla 72 Juha Saukkolan tehtävän vaatimuksesta oli pudonnut pois "madrasi".

Ratkaisevia henkilöitä

Suomen edustajiksi tämän vuoden kansainvälisiin ratkaisukilpailuihin on valittu: EM-kilpailu 17.-19.6.2005: Harri Hurme, Henry Tanner, Jorma Paavilainen, Pauli Perkonoja. MM-kilpailu 6.-7.9.2005: Kari Karhunen, Jorma Paavilainen, Pauli Perkonoja (=joukkue), neljäs ratkaisija Harri Hurme.

Suomi shakkitehtävien ratkaisemisen MM-kiipailuissa 1977-2004

	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	N	1.	2.	3.			
HHa	1	1	2	2	5	1	1	1	1	2	3	3	3	5	6	2	2	5	1	4	6	4	5	6	2	3	3	28	1	7	8	4			
HHu		6	8	14	13		8	13	6	19	11	11	19	17	18	10	3	22	11	32	21	36	22	16	24	15	20	21	1	25					
TJ																24		15	42	49						36									
TK										26			33					39	48	22															
KK								22																14	31	14	17	17	7	7					
MK																																			
JN																		39					54							2	2				
TM										30																				1	1				
JP												26	14	20	13	27	25	9	4	10	18	5	3	17	1	9	4	4	17	1	7	1			
PP	1	1	2	2	1	1	3	3	2	1	3	2	3	7	3	2	6	1				10								20	2	2			
SP														40																					
HT																					36														
KV																					27			11	38	34	21			9	6				

ST:N KUNNIAKIERTOPALKINNON SAAJAT

1960 Rautanen Aleksis
1961 Wirtanen Erkki A.
1962 Bonsdorff Eero
1963 Breider Bruno
1964 Dunder Aarne
1965 Kivi Visa
1966 Kaila Osmo
1967 Hannelius Jan
1968 Paalanen Erkki
1969 Ojanen Antti G.
1970 Perkonoja Pauli
1971 Hynönen Veikko
1972 Myllyniemi Matti
1973 Murtovaara Unto
1974 Heinonen Unto
1975 Heinonen Erkki
1976 Harkola Hannu
1977 Liljestrand Seth
1978 Somerpuu Vilho
1979 Koppelomäki Juhani
1980 Hurme Harri
1981 Ylikarjula Simo
1982 Tikkanen Tapani
1983 Virtanen Kauko
1984 Hinkka Erkki
1985 Sarvela Timo
1986 Mänttä Teppo
1987 Riihimaa Olavi
1988 Valtonen Kari
1989 Niemelä Aki
1990 Kallio Timo
1991 Sarén Ilkka
1992 Kaila Kerttu
1993 Valo Veikko
1994 Blom Ilkka
1995 Väisänen Kauko
1996 Solja Kenneth
1997 Sailas Raimo
1998 Saarenheimo Eero
1999 Paavilainen Jorma
2000 Turner Neal
2001 Pitkänen Jorma
2002 Heiskanen Reino
2003 Tanner Henry
2004 Heimo Olli
2005 Grönroos Mikael

L. VALVEN KIERTOPALKINNON SAAJAT

1974 Myllyniemi Matti
1975 Hannelius Jan
1976 Virtanen Kauko
1977 Heinonen Erkki
1978 Kaila Osmo
1979 Harkola Hannu
1980 Korhonen Mika
1981 Myllyniemi Matti
1982 Perkonoja Pauli
1983 Hannelius Jan
1984 Valtonen Kari
1985 Hurme Harri
1986 Heinonen Unto
1987 Sarén Ilkka
1988 Kaila Osmo
1989 Kallio Timo
1990 Harkola Hannu
1991 Paavilainen Jorma
1992 Pitkänen Jorma
1993 Tanner Henry
1994 Praski Seppo
1995 Grönroos Mikael
1996 Kallio Timo
1997 Heinonen Unto
1998 Virtanen Kauko
1999 Harkola Hannu
2000 Valtonen Kari
2001 Tanner Henry
2002 Sokka Hannu
2003 Ylijoki Marko
2004 Mänttä Teppo
2005 Turner Neal

Seuraavassa lehdessä

on tavanomaisen sisällön lisäksi myös

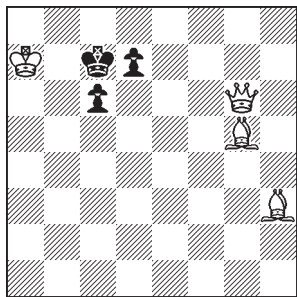
- Jan Hannelius 85 JT:n tuomio
- kilpailujulistus Jan Hannelius MT
- omistustehtäviä Harri Hurme 60 vuotta
- kertomus ratkaisemisen EM-kilpailusta

ja toivottavasti myös tuomiot

- ST 3# 2002-2003
- ST monisiirtoiset 2002-2003

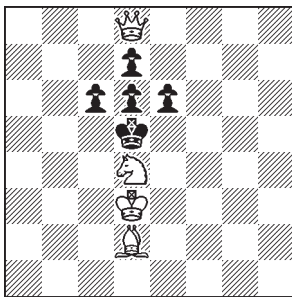
Muisto-omistustehtäviä Jan Hanneliukselle

Neal Turner

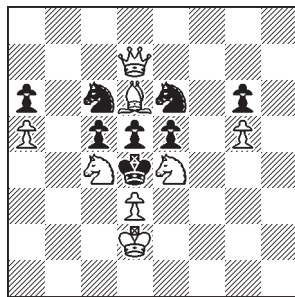
2# 4+3

Jorma Paavilainen

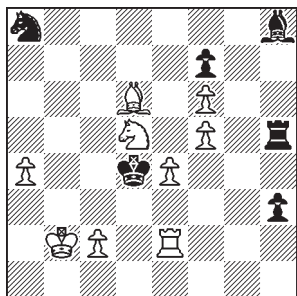
2# 5+4

Terho Marlo

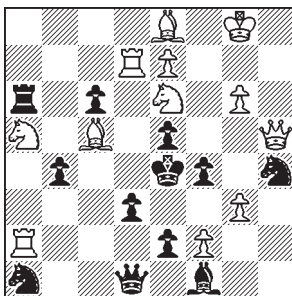
2# h, h 8+8

Pauli Perkonoja

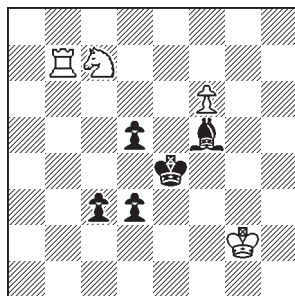
3# 9+6

Harri Hurme

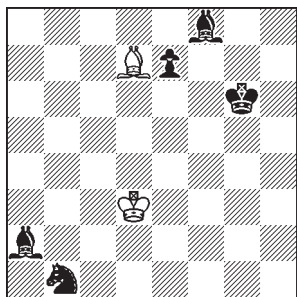
3# 12+12

Ilkka Saren

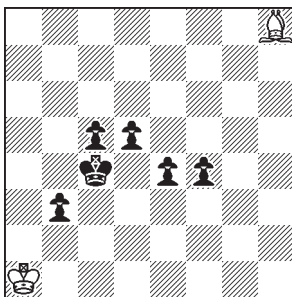
a#2 2.1.1.1 4+5
b) vRc7→f3

Unto Heinonen

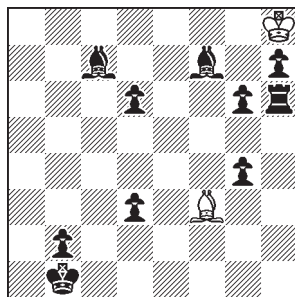
a#5 2+5

Steven B. Dowd ja Henry Tanner

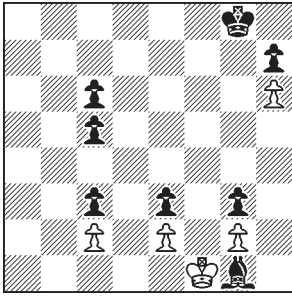
a#5 0-asema 2+6
a) msf4→e3 b) msb3→f2

Unto Heinonen

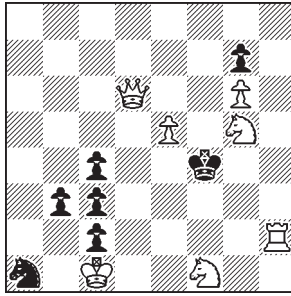
a#6 2+10

Jorma Pitkänen

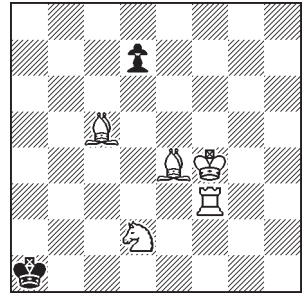
a#11 5+8

Mikael Grönroos

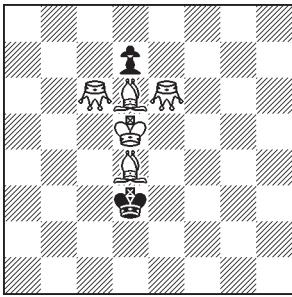
i#2 hhhh 6+7

Marko Ylijoki

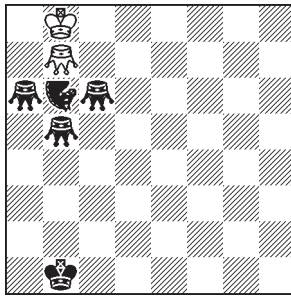
sa#7 2 ratkaisua 5+2

Hannu Sokka

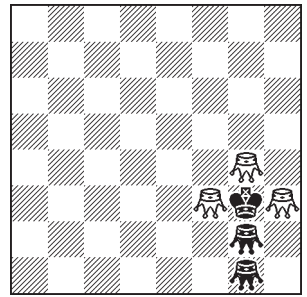
a#3 5+2
b)asemayksilinja vasemmalle

Teppo Mänttä

i#8 2+5
pisinsiirtoinen, kirke

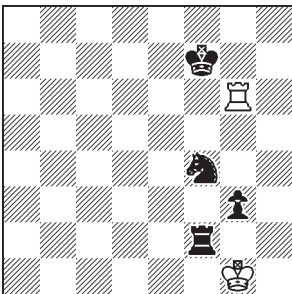
Henry Tanner

a#5 3+3

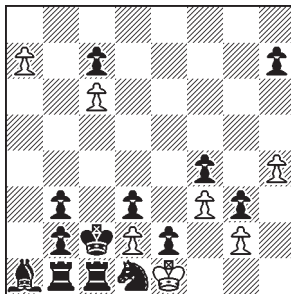
Omistustehtäviä Henry Tanner 50 vuotta

Ilkka Sarén
Ilta-Sanomat 27.4.05

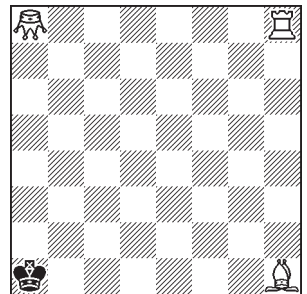
a#5 2+4

Harri Hurme

a#9 7+13

Terho Marlo

5# b) +kivi a3 3+1

Ratkaisut:

Turner: **1.Dd3!** (2.Dxd7#) 1.-d6 2.Dh7#, 1.-d5 2.Dg3#

Paavilainen: 1.-Kc5/Ke5 2.Da5/Dg5#, **1.Dxd7!** sp. 1.-Kc5/Ke5/c5/e5 2.Dxc6/Dxe6/Dxe6/Dxc6#

Marlo (ent. Jaatinen): 1.Dxc6?, 1.Dxe6?, **1.Dd8!** - Hannelius-teemaa

Perkonoja: **1.Te3!** (2.Kb3 & 3.c3#) 1.-Kc4 2.Le5 (3.Tc3#), 1.-Txf5 2.Td3+ Kc4 3.Re3# 2.-Kxe4 3.Rc3# 1.-R~ 2.c3+ Kc4 3.R(x)b6# (1.-Th4 2.Kb3 Txe4 3.Td3#)

Hurme: 1.Rb7? [2.Td4+ exd4 3.Rd6#]; 1.-Rb3 2.Rxf4! [3.Rd6#] 2.-Rxc5 3.Rxc5#; 1.-d2!, **1.Rc4!** (2.Td4+ exd4 3.Rd6# (2.Re3?/Rxf4? Db3!, 2.Rd4? d3!); 1.-Rb3 2.Re3! (2.Rxf4? Rxc5!) 2.-~/Rf3/fxg3 3.Rg5/Df5/Dg4# 1.-Rc2 2.Rxf4! (2.Re3? Rxe3!; 2.Rc7? d2!) 2.-~/Rf5 3.Rd6/f3# 1.-Rf3 2.g4! (2.Re3? Lh3!) 2.-~/Rh4 3.Df5/Rg5# 1.-d2 2.Taxd2

Sarén: a) 1.Ke5 Re8 2.Ke6 Te7# 1.Kd4 Ra6 2.Kc4 Tb4#, b) 1.Ke3 Tb1 2.Ke2 Te1# 1.Kf4 Th7 2.Kg4 Th4# - mK:n risti

Heinonen: 1.Lg8 La4 2.Kf7 Kc4 3.Rd2+ Kb5 4.Ke8 Kc6 5.Lf7 Kc7#

Dowd ja Tanner: a) 1.b2+ Ka2 2.b1L+ Ka3 3.Lc2 La1 4.Ld3 Kb2 5.Kd4 Kb3#, b) 1.f1D+ Kb2 2.Da1+ Kc2 3.De5 Lf6 4.Kd4 Ld8 5.c4 Lb6#

Heinonen: 1.e5 Le4 2.Lf4 Lxg6 3.Lc1 Le4 4.Ta6 Lxd5 5.Ta1 Le4 6.La2 Lxd3# - VL siirtyy ristin kärkiin f3-g6-d5-d3.

Pitkänen: 1.Kh8 Ke1 2.Lf2+ Kd1 3.Le1 Kc1 4.Ld2+ Kb1 5.Lc1 Ka2 6.La3 Kb3 7.c4+ Kxc4 8.c5 Kd5 9.c4 Ke6 10.Lf8 Kf7 11.Lg7 hxg7#

Grönroos: 1.Re4? Kf3! 1.Rf3? Ke4! 1.Re6+? Kf5! 1.Rf7? Kg4!, **1.Rh7!** Kf3/Ke4/Kf5/Kg4 2.Dd4/ Tf2/Th4/Df8

Ylijoki: 1.d6 2.dxc5 3.c4 4.c3 5.cxd2 6.d1R 7.Rb2 Ta3#, 1.d5 2.dxe4 3.exf3 4.f2 5.f1L 6.Lc4 7.La2 Ld4#

Sokka: a) 1.Kc2 Lb4 2.Kb3 Kc5 3.Ka4 Hc4#, b) 1.Kc2 La4+ 2.Kb2 Lcb3+ 3.Ka3 Ha6#

Mänttä: 1.Kc7 Ah3 2.Hd7 Ab6 3.Kd6 Ah3+ 4.Kxc6(Hc1) Ab6+ 5.Kxb6 He8 6.Ka7 Hc6 7.Kb8 Hc7 8.Hb7 Hd6#

Tanner: 1.Kf2 He2 2.Hg3 Hh1 3.Kg1 Hh4 4.Kh1 Hf2 5.Hg1 Hh2#

Hurme: 1.h6 a8S 2.H5! Sb6 3.cxb6 c7 4.b5 c8L 5.b4 Lg4 6.hxg4

H5! 7.gxf3 h6 8.fyg2 h7 9.g1L HT! 10.Le3 dxe3 11.Kc3 Tc8#

Marlo: 1.Th2 Kb1 2.Ld5 Kc1 3.Lb3 Kb1 4.Tc2 Ka1 5.La2# b) Kivi on este, jonka yli ei mikään nappula siirry tai vaikuta. 1.Tb8 Ka2 2.Lg2 Ka1 3.Hh1 Ka2 4.Le4 Ka1 5.Lb1# - 4n-asema ja HT, lisäksi L = roomalainen 50

Sarén: 1.Th2 Txx3 2.Th6 Tf3 3.Kg6 Kf2 4.Kh5 Kg3 5.Rg6 Tf5#

Mänttä: 1.nTh2 nTb2 2.nTa2+ nTh2 3.Kg2 nHh1+ 4.nTh3 nHh4 5.nTg3 nHf2+ 6.nTh3 nTe3 7.Kf1 nHd4 8.Ke2 nHf2+ 9.Kd2 nHc2 10.nTe1 nTb1 11.Kc3 nTb4 12.nTd4 nTd1 13.Kb3 nHa4 14.Kb2+ Ka2 15.Kc2 nHxd1(nTh1) 16.Kb3 nHa4+ 17.nHa1+ Ka3 18.Kb4 nTb1# - H(einäsiirka) + T(orni)

Pitkänen: **1.Rd5!** h1D 2.Te8 Dxf1 3.Txa8+ Da6 4.La7 g3 5.Kb2

Pitkänen: 1.Le2+ Kd2 2.Tc1 Kxe2 3.Tc4 dxc4 4.g1T c5 5.Tg7 c6 6.Tb7 c7 7.Ta7 c8D#

Spåre: 1.Lc7 d8R 2.h2 Rc6# 1.Lxb6 Kh2 2.La7 d8D#

Pitkänen: 1.Lb7 a4 2.Rc6 a5 3.Rg3 a6 4.Le5 a7 5.Lb8 axb8R 6.Da7 Ra6 7.Rb8 Rc7#

Sarén: 1.Kd1 Rb6 2.Tc1 Rc4 3.f4 Kb6 4.f3 Kc5 5.f2 Kd4 6.f1T Kd3 7.Te1 Rb2# - 7 siirtoa, mustan s+T

Kevätpäivät 2005

ST:n kevätpäivät järjestettiin 16.-17.4.2005 Espoon Nuuksiossa. Paikalle uskaltautui kymmenen niekkaa, jotka saivat nauttia hyvän sään ja seuran lisäksi antoisasta ohjelmasta.

Esitelmistä mainittakoon Kari Karhunen katsaus ratkaisukilpailuihin valmistautumisesta. Karin mukaan vuosi voidaan jakaa kilpailu- ja peruskuntokausiin, jotka vaativat erilaista harjoittelua ja valmistautumista. Harjoittelun on hyvä olla mahdollisimman kilpailunomaista, ratkaisut kirjoitetaan paperille ja ratkaistaan kelloa käyttäen. Esimerkiksi voidaan valita ratkaistavaksi kuuden tehtävän setti, yksi jokaista MM-kilpailujen kuudesta perustyyppistä, ja 90 minuuttia aikaa. Tehtävistä, jotka on valittu ja ratkaistu, pidetään kirjaa, ettei samoja tehtäviä ratkaista suotta uudelleen.

Marko Ylijoki esitteli Pentti Solan tehtäviä. ST:n luojaksi mainittu Sola syntyi 28.5.1907 Helsingissä ja kuoli toisen maailmansodan melskeissä. Koulutukseltaan hän oli filosofian maisteri. Kansallisen tehtävämestarin arvon Sola sai vuonna 1937 ja hän ehti julkaista yli 1000 tehtävää. Näistä merkittävä osa on vielä teillä tietymättömillä, toivottavasti ei kauan.

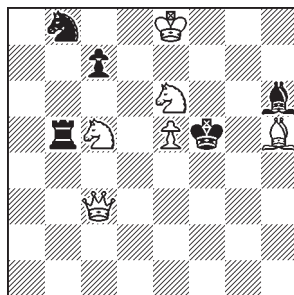
Henry Tannerille laadittuja omistustehtäviä esiteltiin ja Henryä juhlittiin kakkukahveinkin.

Pikaratkaisukilpailu käytiin Hollannin avoimen mestaruuskilpailun tehtävin. Tämä salli pitkästä aikaa Neal Turnerin osallistua ratkaisukilpailuun sen järjestämisen sijasta. Aikaa oli 165 minuuttia, maksimipisteet 66. Kilpailun tulokset:

1. Harri Hurme 61/157
2. Kari Valtonen 61
3. Jorma Paavilainen 59,5
4. Kari Karhunen 50
5. Henry Tanner 48
6. Hannu Harkola 36
7. Mikael Grönroos 32
8. Neal Turner 30
9. Janne Syväniemi 26

Harria lukuun ottamatta kaikki ratkaisijat käyttivät maksimijan. Näytteenä kolmi-siirtoinen:

G. Stadelmeier *Die Schwalbe 1937*

3#

6+5

Ratkaisu jutun lopussa

Pikalaadintakilpailun teema oli "huono uhraus". Huonossa uhrauksessa tapahtuu houkutusena nappulan uhraus, joka kumoutuu. Sallittua oli myös mustan nappulan uhraus, joka johtaa vaatimuksen toteutumiseen, mutta uhrauksen välttö kumooa. Uhraus eli nappulan lyömisen salliminen voi olla aktiivinen tai passiivinen.

Kuusi tehtävää osallistui ja kaikkien osanottajien yhteistuomiossa parhaaksi tehtäväksi arvioitiin Jorma Paavilaisen tehtävä. Se on joutunut jatkokehittelyyn, joten jätämme tehtävän tässä julkaisematta.

Syyspäivät järjestetään joko Julkujärvellä tai jälleen Nuuksiossa, koska Brobackan ulkoilumaja ei välttämättä ole enää käytettävissä vuoden 2005 jälkeen. Asia riippuu Espoon kaupungin päättäjäistä, seuraamme tilannetta.

2.Lg6+Lg4+/Dh3+/Rg7+
1. R#4! (2.Rg3+) Kxe4/Kxe6/Txe5/Lf4
Stadelmeier:

KILPAILUKATSAUS

Kesäkilpailu 2005

ST:n kesäkilpailu 2005 = Carl-Erik Spåre 60 JT & Simo Ylikarjula 60 JT

ST:n kesäkilpailun 2005 teema on valkea tai musta **excelsior**, eli valkea tai musta sotilas on tehtävän alkuasemassa pelin alkuasemaruudulla, ja korottuu ratkaisun kuluessa. Kilpailu käydään kahdessa ryhmässä, jotka ovat erilliset juhlakilpailut kahdelle tänä vuonna 60 vuotta täyttävälle niekalle.

Carl-Erik Spåre 60 JT

- mattitehtävät, apu- ja itsematit sekä lopputehtävät, tuomari juhlija

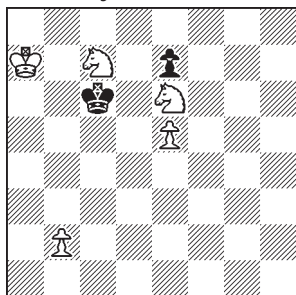
Simo Ylikarjula 60 JT

- muut tehtävätyypit ja satushakkitehtävät, tuomari juhlija

Tehtävät viimeistään 31.8.2005 mennessä luottamusmies Kenneth Soljalle, osoite Raappavuorenreuna 8 E 75, 01620 Vantaa.

Esimerkkitehtävä:

J. Hendel Family Journal 1859

5#

5+2

1.b4 Kd7 2.b5 Kc8 3.b6 Kd7 4.b7 Kc6 5.b8R#

Kesäkilpailu 2004

Tuomari Dolf Wissman on luvannut toimittaa tuomionsa ennen kesää 2005.

Kari Valtonen 50 JT

Kilpailuun saapui 33 tehtävää 19 laatijalta 12 maasta.

Teppo Mänttä 50 JT

Tuomioon ei ole tullut valituksia, joten ST 1/2005:ssä julkaistu tuomio on lopullinen.

ST i# 2002-2003, lopullinen tuomio

ST 2002-2003 itsemattitehtävien tuomioon (ST 1/2005) on tullut yksi huomautus. Frank Müller ilmoittaa, että 4. kiitosmaininnalle sijoitettu Leonid Makaronezin tehtävä on julkaistu aikaisemmin *Problem Paradise* -lehdessä numerolla PS05. Tuomari Jorma Pitkänen ilmoittaa, että tämä tehtävä poistetaan tuomiosta, ja sen jälkeen sijoittuneet neljä tehtävää nousevat yhdellä sijalla ylöspäin.

Esko Nuutilainen 60 vuotta JT

Suomen tehtäväniekat ry julistaa 14.5.2005 60 vuotta täyttäneen *Suomen Shakin* pitkäaikaisen päätoimittaja Esko Nuutilaisen juhlakilpailun.

Kilpailun aiheena ovat shakkiaiheiset kirjoitukset, joista parhaimmat julkaistaan joko *Suomen Shakissa*, *Suomen Tehtäväniekat* -lehdessä tai molemmissa. Kirjoitusten aihe, pituus ja muoto ovat vapaasti valittavissa.

Kilpailuun tarkoitetut kirjoitukset on lähetettävä 14.5.2006 mennessä osoitteella Esko Nuutilainen, PL 61, 04401 Järvenpää.

Kirjoituksia julkaistaan jo kilpailuajana ja tuomio julkaistaan vuoden 2006 loppuun mennessä. Palkinnot juhlijän harkinnan mukaan.

Summary

The Finnish Chess Problem Association, Suomen tehtäväniekat, was established in the beginning of 1935. This *ST* is a jubilee issue for the celebration of our society's anniversary. Therefore there are, for example, no originals columns, no Paha Pähkinä or reconstruction column. We concentrate on the history of problem chess in Finland, and there are many articles with different points of view on this topic.

In 1934, Alain C. White published in his famous Christmas series a book on Finnish problem chess. Pentti Sola, the composer of our cover problem, compiled the book. The cover problem is the first presentation of Finnish Novotny. According to theme's definition, a try threatens two mates, but is defeated by a Pawn move, which opens the lines of two black line-pieces, usually Rook and Bishop. The key is the capture of this Pawn, usually with the try piece and with the same threats as in the try.

PCCC President John Rice has kindly send a greeting to *ST* for our anniversary, p. 115. Thank you, John! Eero Saarenheimo was very active during the first years of *ST* and has followed closely the development of our society ever since, see pp. 116-119.

Hannu Harkola has studied society's old records and found interesting details, see pp. 119-121. For example, in 1946 Arnold Hinds proposed that *ST* should start publishing a small magazine for society's members. This proposal marks the birth of *ST* magazine.

In this issue you can find here and there lists and details, which are hopefully of interest. On p. 121 society's chairmen and honorary members are listed. Further: on p. 123 Finnish national and international problem chess judges; on p. 147 medallists in Finnish Quick Solving Championships; on p. 155 Finnish composers with international titles and FIDE Album points; on pp. 156-157 team composing competitions in which Finland has participated; on p. 159 Finnish Champions in Solving (a competition for one month or longer) and solvers with international titles; on p. 160 Finnish team and individual solvers in WCSC; on p.

161 receivers of two trophies given annually to distinguished problemists.

As indicated above, Pentti Sola was one of the leading Finnish problemists in the 1930s. Marko Ylijoki has written a small obituary for Sola, who died in WW2, pp. 122-123. Antero Leitzinger and Henry Tanner have studied the history of chess columns in two Finnish newspapers, *Åbo Underrättelser* and *Uusi Suometar*. There is plenty of interesting material in the columns, see pp. 124-128. Leitzinger has researched deeply the subject of history of chess columns in Finland, and he gives a general overview in another article on pp. 129-133. Marko Ylijoki has listed more recent publications on p. 133. If you can be of assistance or are interested in learning more about this topic, please contact either the editor in chief or Antero Leitzinger directly, email address on p. 132. He has also investigated the fate of the chess remains of Alexander Petrov, rumoured to be in Helsinki. However, they have not been found, see p. 134.

Kari Valtonen reviews extensively chess problem themes invented by Finnish composers. There are altogether 36 example problems in this enjoyable article on pp. 135-147.

Marko Ylijoki presents all 28 Finnish composers with the title of National Master of Chess Composition on pp. 148-154.

There are dedication problems on pp. 162-165, report on a spring meeting on p. 166 and a summary of topical composing competitions on p. 167 closes this issue.

The next issue is due to appear in summer.